

ID 13

ID IOT 13
November 2014

Odgovorna urednika
Uroš Prah, Tibor Hrs Pandur
Uredništvo
Monika Vrečar, Gašper Torkar, Karlo Hmeljak

Likovna podoba
Galen Johnson

Oblikovanje
Blaž Krump, Pregib
Tisk

Littera picta
Izdaja

Paraliterarno društvo I.D.I.O.T., Aškerčeva 2,
1000 Ljubljana; revija.idiot@gmail.com

Podpora
Javna agencija za knjigo RS;
Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo

Naklada
350

Na spletu
id.iot.si

Vse pravice so pri avtoricah in avtorjih.

KAZALO

- 05** Jure Detela: Manifest ilegale
06 Monika Vrečar: Začne se kot napaka
10 Miklavž Komelj
11 Muanis Sinanović
16 Uroš Prah: Podaljšek čez rob
18 Gašper Torkar
21 Warsan Shire
24 Aaron Swartz: Manifest gverile odprtega dostopa
26 Monika Vrečar
30 Tibor Hrs Pandur
34 Muanis Sinanović: Pa kakšno zvezo to sploh ima s predmeti in kdo bi to sploh še zdržal
38 Heiner Müller
54 Arjan Pregl
55 Andreja Štepec
59 Mladi iz gaze: Manifest za spremembo
61 Blaž Iršič
64 Jan Krmelj
67 Savages: Utišaj se
69 Matjaž Zorec
74 Vesna Liponik
76 Jurij Krajnc
78 Hakim Bey: Bistvo ontološke anarhije / Imediatizem
84 Charles Bukowski
88 Velimir Hlebnikov: Poziv predsednikov planeta Zemlje
90 Matjaž Zorec: Mala šola neoliberalinstva

MANIFEST ILEG A L E

JURE DETELA

1. Prej ali slej bomo vsi dobili šuse v glavo. Temu se ni mogoče izogniti. Torej moramo poskrbeti za to, da jih bomo dobili od nasprotnikov in ne od sebe.

2. Na tem svetu ni pravice. Zato ne zahtevajmo od institucij ničesar, kar bi potrjevalo intimne boje kogarkoli izmed nas.

3. Intimnost bojev ni v nobenem nasprotju z njihovo javnostjo in objektivno informacijsko vrednostjo.

4. Najvišji moralni princip sveta je vsakdo, ki se zave, da je najvišji moralni princip sveta.

5. Pesniki! Ne cmerimo se in ne jamrajmo, če nam ne dajo možnosti za tiskanje naših pesmi! Ne krivimo institucij, saj ne verjamemo v pravico, ki ne podpira našega prezira do njih. Raje posnamimo nekaj pornografskih filmov, prodajmo jih duhovnikom, župnikom in menihom, naberimo si goro denarja in tiskajmo pesmi v samozaložbi.

6. Nobena stvar na svetu ni tako pomembna, da zaradi njene nepomembnosti že a priori ne bi bilo vredno koga treščiti po gobcu.

7. Smrt je popolnoma brez vrednosti. Zato ni na svetu ničesar, za kar ne bi bilo vredno umreti.

8. Svet je tako zajeban, da je vreden ljubezni in smrti obenem.

9. Ideje niso važne. Važno je, kako subjekti razodevajo svoje čutne konfrontacije z vesoljem. Zato je vsaka arhitektura dvajsetega stoletja vredna pol kurca v primerjavi z zgradbami bobrov in ptičjimi gnezdi.

10. Življenje je popolnoma brez vrednosti. Zato ni na svetu ničesar, za kar ne bi bilo vredno živeti.

11. Vsi ljudje in vsi drugi pesniki tega sveta! Ne delajmo več samomorov, temveč stopimo v ilegalo.

Ko sem objavljajl knjigo *Orfični dokumenti* z izborom iz zapuščine Jureta Detele, sem v uvodnem pojasnilu opozoril, da gre le za izbor. Zapuščina skriva še veliko presenetljivih tekstov in je izčrpen prostor za raziskovanje. V tem času z njim nadaljujem in tu objavljam Detelov tekst iz zapuščine (NUK, rokopisna zbirka, 14/2011), ohranjen v tipkopisu (z enim samim rokopisnim popravkom). Domnevam, da ga lahko datiramo v sedemdeseta leta dvajsetega stoletja, morda v čas po smrti Vojka Gorjana.
— Miklavž Komelj

ZAČNE SE KOT NAPAK A

MONIKA VREČAR

Having naturally done this I naturally was a little troubled with it when I read it. I became then like the others who read it ... Then I said to myself this time it will be different and I began, I did not begin again I just began.
— Gertrude Stein, Composition as Explanation

Ždim sredi Kanade in pijem Radensko. Plavam v ledenem jezeru in mislim na Lenkova *Telesa v temi*. Seksam v pogretem avtu, nekaj mi govoriš; bližina tvojega jezika, ki mu je pogoj oddaljitev, odmik v nek — trenutku tuj — linearen čas; in možnosti napredka izraza v dialoški vrhunec, v pisanje, ki ni le eskpresivno (karkoli že to pomeni) ali zgolj operativno (karkoli že to pomeni), ampak anti-reaktivno in prokreativno. Mislim na možnost jezika biti seks. Mislim seks kot naza-dovanje v napredek; sinhronizacija v čisto brezčasnost, ki se mu procesualnost jezika po definiciji izmika; stavim na nenehno ciljanje na točko vrhunca, kjer se za neskončno sekundo spodnese vsak komunikacijski proces, ko sam sebe preplavi. Na tisto točko, kjer je konstantna negotovost/ dvoumnost sporočilnosti izničena z dobesedno fizičnim momentom razumevanja. In na energijo teh vrhuncev, ki naprej poganjajo to nevzdržnost osmišljanja samega sebe — in kričijo po seči ven in vplivati. Ne beseda, čas je bil na začetku. Tako kot seks je beseda sredstvo za odlašanje vseh prihodnjih momentov brez tebe, brez vas. Zato pa: *Timeless words, worthless time*.

Krivoverstvo je primerjati literaturo s pornografijo, a ko tako napravljeno, razveseljuje dejstvo, da so odnosi v literarnem polju veliko bolj skvarjeni kot v katerikoli porno industriji in to si namesto konstantnega jamrarjenja, ki je najslabši možni ventil vse te potencialne napetosti, zasluži vsaj letno slavlje v obliki eyes-wide-shut orgije, ko si osebe iz različnih literarnih taborov nadenejo maske in se končno enkrat pošteno pofukajo. I mean -*mo*. (Wouldn't miss it for the world). Ampak kaj točno je naš zadržek? Zakaj ne tega spredivet, zagrabit in se ob tem zabavat, da v vsakem smislu ravno to rešuje pred uniformiranostjo, ki karakterizira porno (in vsako drugo) industrijo ter podžiga k nenehni destabilizaciji

kriterijev, ki se jih kar naprej poskuša določiti glede na profesionalne, osebne, stilske in medodnosne preference, znanja, poznanja, pouzdanja in psihofizična stanja ljudi, ki imajo dostop do nekega prostora izražanja. In če govorimo striktno kvazimetaforično, ali nam vsa ta odlično nekulturna, potenciala polna napetost ne da razloga, da se nonstop, ali vsaj kolikor nas naš poklic zavezuje, »z mislimi fukamo med sabo?« Pri čimer fuk, mind you, ne more biti kompromis, ne more biti resignacija, in ne more biti norma, temveč je lahko samo presežek, destruktivno-prokreativni akt, ki naj se ne konča nič prej, kot ko (po možnosti) vsem udeležnim pač pride (t.j. ko dosežejo vrhunec svoje kreativne moči v relaciji z nekim tekstom, umom, izkušnjo ali kontekstom) in se vsi potni, pretreseni in krivi razlijejo po prizorišču javnega izrekanja. Iskrenost med poklicanimi (poklic, ne služba) ni nekaj vredna, ker naj bi bila moralno superiorna. He, daleč od tega. Iskrenost je orodje za prižiganje iskre: cilj je večni ogenj. Kako naj pisec v slovenskem kontekstu pristavi poleno temu ognju, gradi vpliv, ki ga ne bo lahko ugasniti, je (meni tudi v odnosu na lastno delo) zanimivo vprašanje in čeprav nas po tiho od tega razganja vse, ki se kakorkoli javno izražamo, je naglas pripoznanje slabo želeti, razen če je zapakirano v neko filantropistično odrešenjsko apologijo. Tako praviloma tudi pisci vselej pohlevno poskušamo zamaskirati svojo strast po osvajanju in nadvladi zgolj v tekst sam, potem pa negotovo čakamo, da bo naše vojake v vojni za bralce poveljeval nekdo tretji, četrti ali peti. Kratek terminološki note; prvi je on sam, avtor; drugi je njegov bližnji kolega; tretji, četrti in peti pa je objektivni literarni kritik, oz. v Sloveniji poznan tudi kot kolega od kolega. S tem pa nočem reči, da nima smisla čakati na kritiko/pripoznanje četrtih in petih, ker se »itak vsi poznamo med sabo«, temveč je moj point ta, da se SEVEDA vsi poznamo med sabo, kar pa ni nobena posebnost zlo literarne scene, temveč je tako povsod po svetu (se mi zdi, čeprav imam iz prve roke izkušnje samo z Berlinom, Winnipegom in Balkanom) in o čemer, če nič drugega, pričajo vsaj obilne kros-eksaminacije modernistov, katerim je bilo jasno, da je defoltno furanje te navidezne skromnosti ultra

dolgočasno, zatirajoče in (samo)podcenjujoče, predvsem pa neiskreno in nepotrebno (kot bi se že davno lahko naučili od Nabokova, Steinove, W. Lewisa, Štegra (lol), Šalamuna, idr.). Skratka: večina kritike pri nas je še posebej dolgočasne, ker poskuša biti profesionalna in »objektivna«, namesto da bi sama sebe spodbodla z dejstvom, da objektivna (to je brezinteresna) pripoznanja ne obstajajo in da v vsakem literarnem polju na svetu enakomisleči (se pravi kolegi) pišejo kritike kolegom, s katerimi so največkrat kolegi predvsem zato, ker se z njihovim delom lahko poistovetijo in jih inspirira v njihov lasten kvalitetni izraz.

To čudno sklicevanje na objektivnost je pri nas še posebej kočljivo, ko se piše kritike *bivšim* kolegom iz maščevanja, pri čemer pa pri tem ne kritiziram motiva (močni čustveni motivi so ne le dobrodošli, ampak nujni!), kritiziram pa kaj se potem s tem motivom naredi. Npr. zanimiva mi je bila očitna maščevalna naravnost Ane Schnabl v kritiki knjige Dijane Matković *V imenu očeta* (nimam pred sabo teksta, ki je bil sicer objavljen v Literaturi, zato interpretiram po spominu): najprej seveda piše o že miljavžentkrat prežvečeni razliki med subjektom in avtorjem in ugotovi, da v knjigi *V imenu očeta* subjekt sovpadе z avtorico, kar je menda vsesplošno znana postruukturalistična definicija izvirnega greha, ki se zdaj kot smrkelj zavleče v vsako t. i. kritiko pod soncem, in to ne samo kot teoretična možnost, temveč kot KRITERIJ. Se pravi, Ana Schnabl ugotovi, da subjekt v *V imenu očeta* sovpadе z avtorico, kar prepreči delu doseči pristno literarno vrednost. *Heh*. Resnična dilema seveda leži v tem, da je avtorica »neprijateljica« kritičarke, in kako zdaj pri tem sploh ostati objektivni? Saj razumete kavelj 22, ane? Avtor je *dolžan zgraditi* neko subjektivnost, ne more preprosto plagirati svoje lastne, saj je uspešnost tega grajenja kriterij za literarno mojstrstvo, tisto kar menda loči literaturo od mondenih dnevniških zapisov (to mislim, da se je v neki kritiki očitalo tudi meni). Če pa avtor SOVPADE z osebo, pa se zgodi narobe od pričakovanega: ne da je zdaj t. i. subjekt *bolj* avtentičen (konec koncev v njem prepoznamo živo osebo), narobe — *sploh ni* avtentičen, saj, kot kaže, kritik razume literaturo zgolj kot mojstrstvo grajenja »avtentičnosti« subjekta iz nič, oz. kot mislim, da se pritožuje Katja Perat v zvezi z istim delom (spet interpretiram po spominu): nočemo brati (ne zanima nas) vsakdanje življenje avtorja, zanima nas njegova sposobnost grajenja literarne mojstrovine. Zanimiva izjava za nekoga, ki se je v lastnih pesmih — se popravljam — katere subjekt se je v njenih pesmih odpovedal zmžnosti in odgovornosti napisati mojstrovino. Če pustimo ob strani dejstvo, da obe kritičarki samo izumljata legitimne načine, kako avtorici povedati, da je plitka, zoprna in literarno

nenadарjena, ali je v primeru, da gre res za recenzijo (pod povprečnega literarnega dela, kot trdita avtorici obeh kritik, res potrebno tratiti papir z zavijanjem svoje maščevalnosti v profesionalno objektivnost? Za razliko od zgornjih primerkov, mnogokrat briljantne kritike nastanejo v odnosu do, t. i. literarnih sovražnikov, ki zaradi kdove katerih razlogov ne mislijo enako kot mi in jih je treba (s spretnim napredovanjem osebne izkušnje v univerzalno) sesut, da bi se imeli možnost zgraditi v boljše pisce. Najbolj vznemirljiva bralna izkušnja je, ko odkriješ zakon pesem pesnika, ki ga sicer ne maraš. Prav fizično te zapeče, to je pekočina tvojih misli in čustev, ki v tebi obračajo smeri. Ne jih zavirat, ne uničit tega potenciala! Negativna, tako kot pozitivna čustva te proti tvoji volji potiskajo proti temu, da sproduciraš nekaj več od prebranega. Mrs. Dalloway je to dobro povedala: Trajna ljubezen v sebi vedno nosi nekaj plitkega, popustljivega, ampak sovraštvo!, to je nekaj vrednega, to je nekaj resničnega. Prokreativno sesuvanje se lahko zgodi samo tako, da pri tem sami ustvarimo tekst, ki lahko prekosi kritiziran tekst in to je v bistvu zame cel point kritike: vrhunci, ki proizvajajo nove vrhunce. Daja bi se lahko definitivno naučili od Wyndhama Lewisa, za čigar kritike lahko rečem, da se v splošnem z njegovimi pogledi ne strinjam niti pod razno, ampak so me njegovi teksti inspirirali in naučili več kot katerikoli meni enako misleči avtor. Njegov princip je predvsem naslednji: ok, vsi se strinjam, da je Joyce genij. Ampak tako enotenje mnenj je dolgočasno. Da vidimo, kje ima njegova genijalnost potencial za dispute! In najboljši potencial za genialne dispute ima ravno genialnost! Hočem reči, Lewis misli, da so Joycovi teksti tako genijalni, da jih nima nobenega smisla razglašat za genijalne, saj si kot taki zasluži jo vsaj, da se jih raztrga v tekstu, ki parira tej genijalnosti.

V tem smislu je zame ekonomsko inspirirana kritiška praksa, ki jo predlaga Mojca Pišek v *Kako privarčevati s pomočjo literarne kritike* nočna mora tega poklica in predvsem literature same, to pa preprosto zato, ker bi ocenjevanje vrednosti literature še bolj avtomatizirala, kritike (kot osebe) pa dokončno robotizirala. Robot je mašina, zmžna izvrševati kompleksne nize akcij avtomatično. Takoj namreč, ko bo VSA literatura morala skozi mlin *ekonomske* racionalizacije — kategorijo, ki opredeljuje industrijo — kritik (kako to ni očitno??) niti slučajno ne bo več imel službe, v kateri bi lahko uveljavljal svoj kritiški um. Razen, če je ideja njegove idealne službe odpoved mišljenju in presojanje po kriterijih, ki ti jih postavi univerzalni program glede na statistično povprečje, kar pa imamo občutek, da se itak že precej izvaja (delno tudi zato, ker je starejša generacija naučila mlajšo

kako »strokovno« kritizirat). In točno s takšnim robotskim mišljenjem se očitno ponaša Mojca Pišek, saj je v svojem intervjuju po prejetju Stritarjeve nagrade hladno pontificirala, kako nam kritiki delajo uslugo ker pišejo o knjigah, ki jih mi itak ne bi hoteli brati, saj menda obstaja nek vesoljni zakon, da morajo največ pisat o povprečnih knjigah: »Statistično neverjetno je, da bi bilo vse dobro. Statistično neverjetno je, da bi bilo vse slabo. Najbolj verjetno je, da je večina povprečna.« Ampak, ali naj ne bi bila tvoja naloga kot poklicanega za to, da se ukvarjaš izključno z branjem in komentiranjem prebranega (kar je meni na nek način itak zgrešeno) ravno to, da najdeš te statistično manj verjetne presežke in ne utrujaš s t. i. povprečnostmi? In če ne najdeš dovolj nadpovprečnih knjig, ki po nujnosti nekje morajo obstajati (glede na statistično količino povprečnih knjig), a ne pomeni to samo da ali a) premalo prebereš, ali b) pišeš preveč kritik? Oz. premalo bereš glede na število napisanih kritik, da bi lahko vsakič pisala o nečem, kar je pisanja vredno? Če pa ni dovolj nadpovprečnih knjig, o katerih bi se pisalo, potem pač kritikov s polnim delovnim časom v resnici ne potrebujemo, saj stvar dosti bolj opravijo ljudje iz drugih poklicov, ki jim je gušt iskati te nadpovprečnosti. Meni osebno je zanimivo gledat ta vzvišeni odnos do literature, brez kančka vznemirjenosti nad dejstvom, da si verjetno eden zadnjih, ki imaš ta poklic, ker čez pet let 50%, čez deset let pa 100% ne bo več obstajal — in se obnašaš, kot da je cel point prejetja tvoje nagrade ta, da se še z zadnjimi, a že do kraja resigniranimi močmi »poklic prenaša naprej na mlajše generacije«.

In recimo, ali se nima avtor pravice in dolžnosti odzvat na kritiko, ki vsebuje naslednji stavek: »Ob pravkar citiranih verzih se seveda lahko vprašamo, kakšen je pravzaprav svet, ki ga ubeseduje ta in ta prvenec, ...«? (Saj razumete ne, tako kot s subjektom je enako s svetom, ki obdaja literarni subjekt: Vse je treba zvesti na neko predpostavljeno totaliteto, in če se tega ne da, je to fail teksta). Sama lahko odgovorim namesto avtorja: »Ne vem, kakšen je moj svet. Lahko pa iz načina tvojega pisanja sklepam, kakšen je *tvoj svet*: to je svet, kjer se vsaka sodba formira v obliki znanega obrazca: izbor citatov, od njih distanciran komentar in zaključek v avtoritativni posplošitvi, ala: »S tem seveda ni nič narobe; bolje pa bi vendarle utegnilo biti, ko bodo te (ali, nemara, kakšne druge) idejne zasnovе doživele natančnejšo, bolj potrpežljivo ubeseditiv.« (Tako Goran Dekleva v Delu, v kritiki Enerđimašine Tiborja Hrsa Pandurja). Ne morem se znebiti občutka, da je postavljanje takšnih kriterijev vnaprej izdajalsko, očitana zaletavost in nepotrpežljivost pa se ne more preprosto zreducirati na nedo-

vršenost, saj, kot je zapisal Jasmin B. Frelih v Literaturi v vezi z istim delom: »...kako naj bo pesnik iskren, če bo vedno nekaj pozabil, spregledal, zamočlal nekaj bistvenega, nekaj nujnega, nekaj neznansko pomembnega, (...) kako naj pesnik izbira, če pa vse. non. stop. šopa?« In zakaj naj se pesnik ustavlja, zgolj zato da bomo mi, leni, počasni, sprani, sistematični, lažje zaobjeli »njegov svet«, ker nas je preveč strah se mu prepustiti, saj bi lahko posegel v našega, že pospravljenega? In kako naj se pesnik ustavi za dovolj dolgo, da zadovolji obstoječe kriterije, če pa je njegova naloga pulzirajoče šopanje, ki ruši strukturo? Naše glave so okrogle, zato da misli v njih lahko obračajo smeri. Ampak kaj se zgodi, ko misli v njih obračajo smeri tako hitro, da se nam zmeša? In če/ko se (nam ob) pesniku zmeša, kako vzet to drugače kot overload življenja, ki se mimogrede pri funkcionalnem jeziku vedno izmuzne? Ker se pisanje vedno šele začne s to norostjo, vsaj poskusom, če že ne krotit svoje misli, jih pa vsaj zajahat. Ker se pisanje vedno *začne kot napaka*; saj ali ni Bukowski na tem mestu govoril ne zares o delu na pošti, temveč predvsem o svojem pisanju, ki je bilo tisto, ki ga je sililo v vsak dan dvojne izmene (službe in poklica in poklica in službe). In *strahu*, ki je menda kasneje njegov glavni motivator, da 2 tedna po podpisu pogodbe z Black Sparrow Press sproducira svoj prvi roman *The post office*, od koder sem parafrazirala zgornjo položno vrstico. Ali ni strah glavni motivator nas vseh, ki produciramo pomen, da bi premagali naš lastni bivanjski absurd. In pomembneje, da se nam ne bi bilo treba utopiti v ogromnem morju banalizirane povprečnosti jezika. Ko pisec sproducira genialen tekst, je zanj soočenje s tem tekstom vedno šok. In ali ni naša največja skrb, da pomena, ki smo ga tako mukoma potegnili iz središča našega fizisa, duše, trebuha, nonšalantno ne izničijo teksti, ki se nominalno pač nanašajo na naš tekst, ampak so predvsem (in večkrat namerno) pisani pod njim in mimo njega?

Najslabše pri tem je, da kritiki s tem tudi slabo razvadijo bralce, ko jim dajo misliti, da naj celota literarnega dela leži že na krožniku, primerno pripravljena, da nekogaršnjo bolečino požreš z užitkom. Nič čudnega, da so bili nekateri izredno razočarani nad koncem B. Frelihovega romana *Na/Pol*, ker po velikopotezni zastavitvi ni sledil grand finale, ampak občutek prazne, z rahlo resignirano krivdo napete atmosfere tipične za po vrhuncu, ki ga je len bralec pač po možnosti zamudil. Roman se konča z zmedenim absurdom, ki je tako zelo karakteristična posledica fizičnega in psihičnega izpraznjenja — po tistem, ko je tekstu, kot se je izrazil Zorec v kritiki *Na/Pol*, že prišlo. Če naj se pričakovanja, ki nam jih nabilda tekst izpojejo v grand finale, kje je potemtakem presenečenje, ki vodi do zgoraj opisanega neopisljivega

momenta absolutne točke skupnega razumevanja *izven* pogojev jezika, za kar pri doživljanju teksta pravzaprav gre. V tem smislu ima Lenkov roman *Telesa v temi* veliko bolj jeziku prijazno strukturo, ker nas vodi točno do konca, ki ga glede na tip romana pričakujemo: intimno-megalomansko serijo punch lineov: »Nihče me ne prepozna in jaz ne prepoznam nikogar, jaz ne *čutim* nikogar; ne posamezno. Gmota teles okoli mene ni vsota posameznikov, ampak deluje kot zaključena celota, kot temno morje, ponoči, ob plimi. Tako in takrat lahko čutim tudi sebe kot del tiste celote. Nihče v njej ne obstaja zares, niti jaz; resnični so le dotiki ... Dotikanje teles v temi.« TO, je zadovoljiv konec. In zadovoljitev pride natanko iz te lepo zaokrožene celote, o kateri zanimivo govori sam Lenko v zadnjem odstavku. In to je tisto, kar mene pravzaprav pri tem tekstu moti. Prelahko je. Nekaj čisto drugega pa se zgodi na koncu *Na/Pol*. Tekst se začne samega sebe zavedat skozi lastno izrekanje, oz. začne pogledovati sam vase, v absurdnost lastne zmožnosti ustvarjanja pomena: »Po vsem tem zdaj od mene zahtevaš točno to, kar nič ne pomeni. Da ti nekaj rečem,« sam sebe zapiše. V tej zadnji instanci je forma že zdavnaj odpovedala, oz. bolj natančno, odpovedovati je začela že po izlivu. Tekst je že nekje na pol vzneseno prevzel kontrolo, da je stvar prišopal do vrhunca, ampak od momenta, ko začne sam sebe reflektirati (»Pa kaj vraga počneš?«), seveda vse vodi preprosto do skrajnosti, ko tekst dobesedno odpove na sredi besede: »Piskrček mi je počil,« reče. »Vse mi teče po tleh.« / Tišina. / »Si to hotel? Si res to hotel?« / »...« / »Prosim te. Kaj počneš?« / »Čakam.« / »Upaš?« / »Čakam, da bo pol/«

Na koncu naj rečem še par besed o velikem vprašanju konstituiranja generacije, ki ima po mojem mnenju veliko opraviti prav s kritiško tendenco po generalizirani totalnosti. Generacija je generalizacija. In ne strinjam se z Muanisom Sinanovićem, ki pravi, da se morajo najprej definirati pogoji možnosti, da se sploh lahko začrta neka današnja generacija. Menim, da je to seveda vedno šele neobvezna naloga prihodnjih generacij, in sicer glede na pravila njihovega lastnega konteksta in kulturne sposobnosti prepoznavanja vzorcev pojavljanja v zgodovinskem kontekstu. Kar se tiče današnje generacije pa ... , pravzaprav ne, naj se premislim: sama *ideja* generacije ne ustreza več »današnji generaciji«, ki se ravna po fundamentalni fluidnosti pomena, izraza, izkušnje in bivanja. Katja Perat kot glas generacije je to npr. postala, ko se je postarala na raven pesnikov, ki so jo za glas generacije razglasili. S čimer hočem reči, da je nekdo, ko je prepoznan za glas generacije, že bil posvojen od neke druge generacije. Danes je namreč predvsem prisotna težnja po razgraditvi samega koncepta generacije kot totalitete in

posvojitvi dejstva, da gre vselej za neskončni zdrs kriterijev glede na interakcije različnih starostnih skupin, idej, »šol« in principov, ki se jih šele postpono lahko analizira in sintetizira na milijon različnih načinov in to zato, ker smo dosegli zavest, da se vsaka totaliteta takoj, ko se formira, že razgrajuje, ker je vselej nekaj bistvenega ostalo zunaj nje. Zato npr. nihče ne more zares verjeti Antologiji »nove« slovenske poezije od Dekleve do Peratove, ki najbolje prikaže ta paradoks. Je komentar sploh potreben? Se nova slovenska poezija res konča pri Peratovi? Oz. še bolje: Se res začne pri Deklevi?? (*smeh*) Pričujoče delo lahko pravzaprav interpretiram samo kot obupan poskus samopotrditve nekega področja delovanja, ki je vsaj po metodi zastarel v primerjavi s trenutno literarno produkcijo, ki je hvalabogu tako zvihrana, vznemirljiva in neuvrstljiva, da je antologija zanjo popolnoma neprimeren medij. In tako je, če že ne v vsem drugem, ta antologija stara šola vsaj po metodi, ker kar antologija je, je predvsem *stara metoda*. THP je zapisal, da je vsaka cifra Idiota antologija v malem, to pa zato, ker se vselej zaveda, da je vsa širina, ki je ne more zaobjeti še tam zunaj kot čisti potencial, prostor, ki ga je še treba osvojiti, oz. bolje, vselej znova, z novimi metodami osvajati. Ker se zaveda, da s tem ko je prisiljen v izbiro, vedno znova *pozabi, spregleda, zamoči nekaj bistvenega, nekaj nujnega, nekaj neznansko pomembnega* ... Je izbor, ki se vselej bori s problematičnostjo izbora, ki ga vrši. Antologija je iz-bor(ing) v službi interesa. Je zabetoniranost v nespremenljivo trajanje, celota, izbrana in pripravljena za pofutrat »prihodnjim generacijam«. Ampak prihodnje generacije tega ne bodo kuple, ker bodo same nosile odgovornost za ustvarjanje lastnih zgodovinskih totalitet. Čeprav imam občutek, da se bomo s takimi formami kmalu dokončno prenehali ukvarjat. To vem, ker je ta prihodnost, o kateri govorim pravzaprav že tukaj. Idiot je (vsaj v okviru mojega zavedanja) grajenje interesa na podlagi interakcij, ki na nas toliko vplivajo, da se čutimo dolžne vsaj poskusiti jih materializirati v nekem številu, ki lahko te interakcije razmnožuje in vključuje nove. Idiot ni tisti, ki gradi kriterije, ampak vedno znova želi odkrivati tekste, ki plavajo nad zmožnostjo uvrstitve. Tekste, za katere ni le nobenega dvoma, da jih ne bi mogel napisati vsak, ampak ob katerih doživiš globoko prizadetost in začudenje, da jih je nekdo uspel napisati.

MIKLAVŽ KOMEL J

TRI PESMI

EPITAF ZA ROMANA OPALKO

»Koliko časa
mora preiti,
da postane
ta lepota
lepa?
Ta čistost
čista?«
Ves
čas.
(Do rojstva časa.)

Naj bodo
roke
nedotaknjene
od
samih
sebe.

Števila
nedotaknjena
od
štetja.

Hkrati:

»Odkrili prvi diamantni planet.«
»Sončne nevihte poslale solarno plazmo proti Zemlji.«
»Po mobiju sporočila, da jo trgajo zveri.«

VRTILJAK

Med plastičnimi konji, med zobmi,
med dnevom in nočjo, med zrcali —
anonimnost absolutne izjeme. —

Levo izza hrbta slišim svoj smeh
kot nekaj, kar me ne vključuje —
zato ga slišim kot

svoj smeh. Med zrcali,
med dnevom in nočjo, med zobmi,
med plastičnimi konji. —

MORS PHILOSOPHICA

Iz vsega telesa ti vrejo
obrazi.
S stisnjenimi zobmi.

MUANI S SINANOVIĆ

NADSTROPJA

1.

Kjer v posteljo zasadiš sekiro,
se slišijo cviljenje in poki mehurčkov
(najinih od zgodnjih let nespremenjenih
telesnih tekočin).
Sanjana napetost se samo za kratek čas sprosti.
Potem sumničave ovijalke prekljujejo lepe
in starodavne ograje v postelji,
razklani na zibelki,
da razpadejo.

Tako te gledam;
novi vzorci prepletanj tvojih las v ograjah
v mrku zelenila za hip v pomirjenje
pogladijo moje lase.
Med kodri je nemogoče pogledati na živahnost ulice.
Za pozno najdeni stari noht vznemirjenja (ki ga očitaš),
se znajde v trenutku neodločljivosti med spoštljivo
vrnitvijo k ljudem, konkurenci, in blagim,
nepremičnim spanjem najinih tikov.

2.

Včasih stojiva.
Pred ogledalom, ki se samo zagrinja;
konjenice stekla se red za redom
preganjajo v nikdar militantno logiko,
v materiale, mene in tebe,
najine umrle in nerojene,
v redove dreves med dvema izohipsama,
v njihove vrtince
in kola divjakov,

v počitek tebe,
ogledovane z navznoter obrnjenim daljnogledom.

3.

Brž, ko spiješ svoje dlani v potoku, se obrneš tja,
od koder nihče ni živel srečno
do konca svojih dni. Za kjer se samo zdi,
da ni mogoče končati zgodbe.

4.

Potem nastopi trdo izborjeni občutek grenkobe,
sam spomin na občutke grenkobe,
izborjene v dolgem času vedno višje
prestavljajočega se počivanja na krajih,
podobnih oblakom ali nadstropjem brez
premreženega, v vlago posivelega betona,
ki ne more nič proti temu, da se pozimi
mráz stopnjuje, da se poleti stopnjuje vročina.

5.

Občutek grenkobe je zamočlan v poskoku,
in razgrnjen;
karta metafor, ki zašušti na navznoter obrnjeni
daljnogled.
Mali pok, kaznovalno kladivce,
je zvok njunega trka. Med karto dežele
in njeno zastavo.

Zamočlan v poskoku nekoga, ki nima kaj izgubiti,
razen vse v trenutku;
svetohlinska vraževerja in raznovrstna upanja.

NEIZBRANA PESEM O TREH KROGIH

mnogi histeriki s prikritimi fašističnimi
tendencami
pogosto rabijo namenilnik
mnoga dekleta ki so se zgodaj zavezala umetnosti
in vidijo svet v sintagmatsko ali fonološko parceliranih
rožicah jih imajo rada
mnogi fantje ki še niso izgubili junfr
jih imajo radi ker jim dajo vedeti
da se tega ne opazi.

oo
a le nekdo sam ve
kako se krčijo krogi
oo
tako da se enega izpusti

nekoč sem s kritičarko govoril o aroganci
nekega pesnika in neke pesnice
katerih imena zamočlim
pred oglasi kritičarka mi je odgovorila
aroganca povsem ustreza velikim pesnikom
veliki pesniki trdi
le eden se pojavi na desetletje
tudi samemu se zdi da za ustrezno podan sentiment
rabiš minimum dve

o
a le nekdo sam ve
kako se pozdravlja
o
tako da se enega izpusti

ostali pocitirajo vse kar vidijo
prav zares pa polemika ni dobrodošla
ker porodi novo polemiko
nova polemika pa porodi fašizem
fašizem nereflektirano rabo označevalca fašizem
!polemiko ki rodi fašizem pocitirat!

o-o-o
a le nekdo sam ve
kaj je strah
tako da enega dodaš
in vse skupaj ločiš
o-o-o

Oglasi.

KOZMOS

I.

s počepom zarežeš
trikotno brazdo v zemljo.
ne dovolj globoko,
da bi se vanjo zagozdil.
zadovoljstvo je v domeni dveh hribov,
ki sta zagozdila zrak.
ki je del neba, s katerega se
lušči krasta.

... in Witold hodi na nekem delu polja ...

izjemno nizko brnenje
nedogajanja iz udov lušči niti.
za pravdo, staro pravdo
pred groznimi potezami
med zadnjimi tremi vojnami,
o katerih si slišal v zadnjih dneh.
pravdo za tvoje slišanje.

... in Witold hodi na nekem delu polja ...

vozel v žili se bo lansiral v kozmos.
čistoto v žili bo vedno znova prelila kri.
glavo imaš visoko v zraku.

II.

to se ne bo kmalu končalo;
popiskovanje stoterih pesnikov
iz tehnopoetskih intervjujev.

OB NEKEM SPORU GLEDE DEDIŠČINE

*Stoletje moje, moja zver, le kdo
ti pogledal bo v zenice,
zlepil z lastno bo krvjo
dveh obdobj hrbtenice?*
— Osip Mandelštam

I.

Spuščaj dlani kamorkoli.
Ne bodo ustavile pohoda duhov
niti iz zamejenega segmenta parcele.
Morda bodo vstali iz dlani in ušli.
In plužna lopata, nameščena na bager,
se bo ustavila pred konicami dlani.

II.

In kaj ti bo ušlo v špranje na tvojem obrazu?
V tvojo zenico?
Tisto, za kar nisi prepričan, da je iz njih vstalo.
In vse dokler ne vstopi, boš imel v začudenju
otrpel obraz. In bo lahko vstopilo v špranje
na obrazu, če bo otrpel?

Ničev semantični kvadrat
- dlani, obraz in bager.
Duhovi na zunanji strani in duhovi
ali prividi duhov na notranji.
Poglej ga.

III.

Videl boš, kako lastniška razmerja
prehajajo med segmenti,
ki jim ni mogoče pripisati lastništva,
in tistimi, ki se jih samo za trenutek polastijo,
preden bi jim lahko pripisal lastništvo.

IV.

Minila bodo leta.
Obraz bo odpadel skupaj
z jajci, zraslimi v glavi — med govorili.
Tajanimi na mehke nebu.

Ogrevanimi z vodo iz žleba, pod katerim
si našel zavetje pred mrežo vodovodnih cevi

v stenah (stenah). Vanjo se nisi mogel ujeti,
ker je zaprta in vse, kar ujame, že ima zaprto.

Je pomembno, kaj se bo potem zgodilo z njimi?
Pomembno je za jajca. Za možnost,
da jih bo kdo opisal (ničesar ne bodo izlegla).
Zaradi dlani, v katerih si jih bodo ogledovali.

V.

Ko jih bodo dvigovali, se nanje ne bo sprijela trava.
Ker bodo suhe dlani. Dlani, ki bodo čiste.
Ne glede na vzorce rasti dlak, uporabljene kreme,
značilnosti prstanov.

Z njimi si želel čim bolj nadrobiti nasprotja v nasprotjih
med gobami, s katerimi si brisal table in nobenih
trupel,
ki so popivnale nalomljene dele hrbtenic.

DUPLO IN KRTINA

Ob jablani

I.

duplo si pojedel.
z diplom krtino.
v duplu si pojedel delo rok.
v krtini delo oči.
na drogu, ki je tekel skozi duplo,
in bil zapičen v krtino,
si prisilno plesal.

plesal si ob drogu, ki se ni hotel zviti in zasikati.
imel je okna, po njem so vozili avtomobili,
živali in ljudje so iskali hrano,
se česali, šoje so dolble in krti kopali.
vse to ga je ravvalo
in mu dajalo trdnost.
so to vedelo?

II.

spal si z drogom v naročju
in v grlu in na dveh nabrežjih droga,
svojih nogah.
po njem pošiljal servetkana sporočila.
na konici so se
raztreščila v ognjemete, ti popadala
na glavo, in jo dražila
s ščegetanjem.

hotel si pogoltniti padajoči ogenj.
nisi mogel premakniti glave,
da bi odprl pot v popolnjeno
grlo.

po grlu in trebuhu ti je tekel mrzel pot.
edina funkcija rok:
brisal mrzlega potu.

v tem šolskem spisu;
zbujen iz spominov krta.
videč.
s kljunom šoje.
govoreč.

»STRUKTURE GA DOBRO FURAJU«

Ljubimka Ženevčana, govorka prane;
jezero vama sije okoli glave. Pravim;
blagoslovljen naj bo reženj v kaplji znoja
na sencah. Vanj položita seme. Zraste naj
na filozofski fakulteti. Od padca
berlinskega zidu je ni več obiskal Lenin.

Obrnem se in nagovarjam druge stvari
na Trgu ...

Upognjene vejice na obeh koncih daljic!
Včasih ste bile puščice, ki sem jih streljal
v izobražene idiote. Toliko sloga v prazno!
Zakaj so na vas sfrcljali grive sholastikov!?
Zdaj se vse obzorje gleda kot skozi zaveso.
Zdaj se vse obzorja, pesniki.

Tu, med zavesami ...

Kjer so zidovi tapecirani z izmeničnim,
solznim in znojnim vzorcem. Samo tu je duša,
v kateri še lahko ždi razočaranje.
In pleh valja po opečnatem hrbtu zidov.
Zdi se si odgovorna večnemu ekvatorju
na svodu. Z nje migljajo nebolgljeni,
medu željni mezinci posrednikov vednosti.
Lahko jih utrga brez roke.

Vrača torej pasoš.
Ne rabi več izohips.
Klini strah in koprene.
Rada bi zasadila drevo.

O STRAHU

počakaj. kronini zobniki se lahko
vedno zazibljejo in ugriznejo.
nad krono pa je še ena krona,
ki jo lahko s svojim razporedom
zobnikov začepi v gobec.

ko sem napisal to podobo,
sem se začel tresti od strahu,
da bi napisal, da sem se začel tresti.

PODALJŠEK ČEZ ROB

UROŠ PRAH

Gašper Torkar: Podaljšano bivanje; LUD Literatura, Ljubljana 2013

Torkarjev prvenec zaokroži od poletja do poletja. A kaj je mlademu človeku čas? In illo tempore leži otroštvo, zdaj je na njegovem robu in če je slučajno pesnik, je morda še vedno otrok, »ki se je igral z lastnim koncem.« Topologija se sprva zdi bolj pomembna: Že v prvi pesmi je edini kraj, »Prav tu, kjer smem / odložiti vsa bremena ...,« čeprav: »... mogoče prav tu nastajajo nova,« domača hiša na koncu Nahtigalove, na robu travnikov in gozdov, ob vrtu, ki se vanjo razrašča, na robu med naravo in mestom, očitno hiša pesnikovega otroštva, »... kjer se lahko počutim vsaj malo domače.« Vsaj malo, ker je otroštvo že mimo; še kar, ker to pravzaprav še ni. *Poslednji dom* je naslov te pesmi, ki pove, da bo ostal edini. Njegov svet so zdaj samo še ulice in sobe, razkosana mesta, ki so vsa eno mesto, ne glede na to ali se imenujejo Pariz, Amsterdam, Marseille ali Ljubljana. Mlad pesnik se je z roba premaknil globoko v urbano. Domačnosti ne bo več. Posveča »... se ulicam, kot v tihi osamljeni molitvi.« »Moje izgubljanje v labirintu večno tujih sob in postelj.« Njegova potovanja, pohajkovanja, potikanja, so zdaj: »Terenske vaje za poezijo.« (*Romanje v Marseille*) Mlad človek je, nastavljen za življenje. Z bujno pesniško zavestjo, s »čvrstim telesom,« »na katerem zaspijo drevesa,« s »čudovitim močnim telesom.« Vrnil se je iz potovanja, kjer je sicer bil »izgubljen v dolgčasu in potovalni osamljenosti,« (*Ostanki Pariza*) a se tu zdaj vse zdi nekoliko drugače. Kot pravi v lepi prehodni šestvrstičnici na začetku tretjega dela knjige: »Prestrašen sem na drugačen način.« Misli pošilja ven hitro, stvari se spreminjajo, pričakuje spremembo. Takoj v naslednji pesmi pa je: »Tako kot vsi ... končal v Ljubljani.« Grenka je kot predolgo namakan čaj. Tukaj se potovanje spremeni v hojo, vtisov je manj in so vsakdanji. Ampak ga spije, »ker tukaj stvari ne smejo iti v nič.« (*Trgovina z glasbilo*) Gredo torej v nič. Ironičen prehod uspe in kot je bilo mogoče slutiti že na začetku knjige, je njena kronologija skrbno premišljen konstrukt, v katerem je vse naddoločeno s pozicije, v kateri pesnik svoje pesmi sestavlja v zgodbo. To je zgodba o prehajanju čez rob, ki je drugačen od onega neprepustnega, na katerem stoji dom in pomeni izhodišče. Ta drugi rob je rob otroštva, ki je v

določenem trenutku mladosti prehoden v obe smeri. Na njem se da odlično plesati. Glasba se dogaja na tem robu. Poezija pa zdrsne čez: »Vse bi nas bilo treba samo rahlo potisniti / čez rob, in pisali bi najbolj nore stvari, ampak zdi se mi, / da smo že bili potisnjeni čez in da zato pišemo, / kakor pač pišemo.« (*Trgovina z glasbilo*) Tu je torej. Življenje se odvija v drobnih doživljajih ljubljanskega dolgčasa, osrediščenega okoli »zapuščenega svetilnika,« njegove »kocke sobe,« v kateri so rolete vselej spuščene, »da svetloba podnevi / ne gre noter in ponoči ne ven.« (*Razsežnosti*) Rolete včasih dvigne, da lahko opazuje kakega tujca, ki odhaja ali si prižiga cigareto, in kako drevesa odmetavajo listje. Medtem kronologija vztrajno napreduje: Ljubljana je mesto jeseni, spuščajočega se mraza, avtobusnih postaj. Kosil, ki jih dobiš na stavi in so prijetna, ali idej o večerjah, ki jih slabo realiziraš. Srce nosiš v želodcu, včasih poješ premalo in nato spet ponočuješ. »Zadnjič sem nekje prebral, / da rabiš čaj in kolo za ljubljansko pesniško šolo, / ampak ti dobro veš, da jaz prisegam na hojo. / Če pa zberem dovolj drobiža, / ko grem nekajkrat po mleko in kruh na Vič, / si kupim vrečko dobrega čaja, ki ga vedno / namakam predolgo, zato je grenak kot mesto, / ampak ga pijem, ker tukaj stvari ne smejo iti v nič.« (*Trgovina z glasbilo*) To je prostor totalne distopije, tukaj ni kaj pričakovati. Iz povprečne ljubljanske eksistence rastejo povprečne ljubljanske pesmi. Avtor se s tem dejstvom zavestno igra, zato že na začetku tretjega sklopa v zgoraj citirani pesmi humorно relativizira navidezno pesvdointimisično brezizhodnost t. i. »ljublanske pesniške šole,« ki mu jo to mesto vsiljuje. Značilno za to bivanjsko vzdušje je, kako se v pesmih vzpostavlja odnos do drugega. Pesnik ves čas vstopa v interakcije z ljudmi, katere pa nikoli ne rabi zares spoznati. Česar morda niti ne more. Druženja se vselej sprevržejo v nemoč izvršitve komunikacije kot razumevanja, pogovorov ni, zgolj opazovanja. Biti z nekom, je biti ob njem, vzporedno. Ljubezen je topa. Posrečen primer je *Atlantida*, kjer verjetno zadet v sobi s prijateljem sicer »gori kot svečka,« a prijatelj,

očitno v ljubezenskih težavah ukvarjajoč se s telefonom odide v kopalnico, kjer je poražen, »ker ti ni vseeno, in jaz sem sam na dnu sobe, / do vrha napolnjene s skrbjo, v neredu, / ki so ga moje budne sanje pustile za sabo, / skupaj s tvojim jokom, ki pronica skozi stene.« Morda kdaj jočemo, a jočemo sami. On joče, ko piše pesmi, pravi. Morda drug drugega slišimo, ali preberemo pesem, vendar zmeraj skrbno spravljeni za svojo steno. V kocki svojega solipsizma. V *Obračanju v šumu* zapiše: »Kot danes, med sprehodom z žensko, / ki bo do konca dneva za zmerom izginila / iz mojega življenja. Med njenim dolgim / zagovorom, za katerega sem vedel, / da ga ne more nihče prekiniti, sem pogledal stran / in jo nehal poslušati. Na površje pa se je dvignil / zvok najinih hlačnic med hojo / in kmalu je preglasil vse ostale zvoke.« Prisluhni ti drugemu pomeni slišati, kako ti ne more povedati ničesar. Svet začne proizvajati »zidove belega šuma.« Pesnik je sam. A je še vedno čvrst. Zelo mlad je še; plačan zato, da obstaja. Tako lahko zdrži pritisk sveta v svojo »pesniškofizični« moči do drugega in do sebe. Kondicijo ima ostati pri svojih mislih, polagati besede na elektronske liste, vztrajati do konca. Ker če se bolj potruji, ugotovi, da je: »Treba vedeti, da so stvari narejene / za neko trajanje, nato pač propadejo. / Treba je presedeti skozi ves film, / in poslušati ves album, sicer nima smisla. ... Ali me zdaj razumeš? / Poslušal te bom do konca, / in ne zgolj čakal, da spregovorim.« Takšen je njegov pesniški program, ki si ga zastavi v *Nastavitvah*, zadnji pesmi prvega dela knjige. In ker se kasneje – v toku knjige – izkaže, da je zunanji drugi vselej nem, bo moral to svojo kondicijo obrniti drugam. »Mogoče sem res sam.« »Na sledi sem.« Z žilavo disciplino bo moral poiskati tistega, ki mu lahko zares prisluhne: »Vleče me / proti edinemu drugemu: tistemu v meni.« To iskanje se fulminativno razkrije v najdaljši in tudi najbolj presunljivi pesmi *Justin Vernon piše dnevnik pozimi v koči*. V ta namen se subjekt navidez prestavi v Medford, Wisconsin. Na drugi konec sveta in v drug medij; na hrbtno stran Torkarjeve poezije: v glasbo. Ta premestitev, ki na ravni pesniškega govora sicer ohrani prvo osebo ednine, učinkuje kot dobro premišljen ukrep, preprosta transformacija koordinat, ki v pesmi – polju avtorjevega najbolj direktnega soočenja s samim seboj, mejami njegove samote in roba pisanja – performira to drugost, ki je v njem samem. »Da se soočim s strmečim obrazom vsakdanje groze. / In hladom razuma. To, da nisem jaz, je edini način, / da sem popolnoma iskren. Da nisem nekdo drug.« Spoprijeti se s seboj je najtežja naloga, ki si jo avtor zada v *Podaljšanem bivanju*. Kajpak sodi med težje, ki si jih je sploh mogoče zadati. Celotna knjiga je podaljšek te naloge ali pohod k njej, ki se deklarativno postavi že v prvih besedah knjige: »Pogrešam se, ...« Cilj je brezpredmeten. Spoprijem se izvrši. Tako prečiščen fant prileze iz zasnježene

koče in stopi pred nas: zdaj je zares pesnik. Samozavesten iskalec »... s srebrno ljubeznijo / do sprehajalnih poti, neutišano željo / po neskončnem prehitevanju dveh stopal, // dotikanju tal, ki so ustvarjena samo za to / nenehno dotikanje, učenje lastne hoje, / da postane svet resničnejši od sprememb.« (*Dnevne migracije*) *Podaljšano bivanje* je, kot se to pri prvencih mladih avtorjev tako rado zgodi, knjiga prehoda, kar se sicer pokaže že v naslovu, ki se poigrava z običajnim pomenom te sintagme in njegovo pesniško preobrazbo – z obema stranema roba. Skrbno dovršena zgradba bralca popelje skozi peripetije vzpostavljaajoče se pesniške zavesti, ne da bi si ob tem dopuščala večji zlom, torej pripoveduje s pozicije že vzpostavljene, ki se ne trudi rekonstruirati svoje poti drugače kot vsebinsko. Sintaksa je umirjena in sklenjena ter se premišljeno lomi čez robove verzov, kot se lomi otroštvo, ki se igra s svojim koncem. Ta igra je igra nazaj, preurejajoča igra, ki nam pred očmi stke zgodbo o odrasčanju v nemem, dolgočasnem vrvežu sveta, kjer to lahko pomeni zgolj odločitev za samoeksperiment, ki v iskanju tega, kar mora postati resnica, preverja meje odrasčajočega. To pa je igra pesnika, ki je že padel čez rob otroštva, v strogost poezije, ki fabulira biografski material in poraja mišljenje, jeziku samemu pa pusti teči, ne da bi ga pretirano izzival. Umirjen prehod torej, brez večjih presenečenj, skoraj hladen in lep. »Toda tukaj sem vsaj zgoščen in usmerjen,« zapiše. Njegova čvrsta usmerjenost nas lahko razburi, vzburi ali razneži. Težko pa nas pusti hladne. Pravzaprav gre tukaj za tisto razveseljivo vrsto mladosti, ki se misli (tukaj predvsem v odnosu do otroštva, ki se še upira svoji izgubi) in zahteva, da se do nje opredelimo. Navidez mehak padec, ki se pred našimi očmi v ciklaku odvija nazaj in naprej; blago avtoerotičen, bolj avtorefektivni loop, razkrije drevenečo pesniško zavest na tej strani roba, ozi-rajoko se nazaj. Za njeno površinsko umirjenostjo, je moč zaslutiti vsaj zadržanost, če ne prestrašenosti pred možnostjo tega, da bo, če bo obrnila pogled in se zazrla tja, kjer se je znašla, naletela na neobvladljivi dolgčas poznega popoldneva, globlji in uničujoč v primerjavi s prijetnim samospoznavajočim dolgčasom podaljšanega bivanja. V tej luči se nam pesnikova čvrstost in usmerjenost pokaže kot avtoreferencialni krč, ki gleda v že preživeto smer. Izraz podaljšano bivanje pa kot vlečenje otroške življenjske energije na to negotovo stran, za katero se mora šele izkazati, ali jo bo še mogoče imenovati bivanje. Kar je čudovito, saj bo tej zbirki sledila (in že sledi), nova Torkarjeva poezija, za katero je moč pričakovati, da bo v njej sprostil vrat in se spoprijel s to stranjo roba.

GASPER TOR-KAR

6. MAREC 2014

V Twin Peaks ima Major Briggs sanje, ne, vizijo, v kateri objame svojega odtujenega sina z nezadržano ljubeznijo na pragu hiše, v kateri se je rodil. V mojih sanjah je potres porušil našo družinsko hišo, komaj smo jo odnesli s svojimi življenji. Potem so v mesto vstopili neofašisti v črnih uniformah z majhnimi belimi našitki in nam predstavili nova pravila igre. Moj prijatelj, moj ritualni dvojnik je nekomu z diktatorsko plešo razložil njihovo minljivost. Ko so ga začeli pretepati, sem ga objel in jokal, nato pa se zbudil v vsakdanje dolžnosti, ki sem se jih do zdaj naučil opravljati z rušilno silo. Vem, da nisem več oseba, ki sem bil. Doslednost moje identitete je prekinjena in tega nisem pripravljen praznovati, tako kot sem pričakoval. V nedeljo sem prišel iz mesta, v katerem sem se mlačno poslovil od dekleta, ki sem ga poskusil zaljubiti vame. Vsem, ki so se me upali pogledati v oči, sem povedal, da imam zlomljeno srce. So ljudje, ki jim ne moremo nikoli povedati, kako radi jih imamo ali kako lepa so njihova gola telesa v polsvetlobi, ker bi jih to odrezalo s končnostjo, ki se nam v primerjavi z bledenjem dneva zdi tragična. Ampak to nismo mi. Mi smo tisti, ki o njih govorimo. Mi smo tisti, ki nas nezmožnost ljubezni privleče skupaj v ljubezen. Mi smo tisti, ki nas priznanje zaniha na drugo stran prepada.

Če bi želel opisati občutek, ko se poslavljamo, bi ga s pomočjo glasbe, ki ni v skladu s sedanostjo, ker prihaja iz nekega drugega časa: nostalgija po trenutku, ki še ni minil, ampak lahko že slutimo njegovo odtekanje in ga zato odlagamo, tako kot vsak dan pred koledarjem s križcem, s trmo propadanja odlagamo smrt in nejasno ljubezen. Trenutek v filmu, ko se posnetek nasmehov in gest prijateljstva upočasni in se zvoki ambienta sanjavo umaknejo v ozadje, da naredijo prostor za pripovedovalca, ki gledalcem zašepeta motiv naših življenj in ki zna našo posamičnost postaviti ob bok njihovim. Ampak če bi nas nekdo takrat videl, se ne bi menil za naše sanje. Bili bi zgolj eni izmed ljudi, ki se objamejo pred slovesom, očarani nad časom, ki jim ga je uspelo preživeti (skupaj), bili bi dokaz. In nihče ne bi vedel, čez kaj vse smo morali, da smo si prislužili to treznost in vedrino. In morda dolgo tudi sami ne bi vedeli. Morda v svoji končnosti ne bomo nikoli ugotovili, kaj smo v resnici sploh preživeli. Morda moramo razpasti na dejstvo, da ni zmage ali konca, ki bi vseboval odvezo in da ni odpuščanja za stvari, ki si jih naredil kot otrok ali opravičila za vse stvari, ki so te kot otroka doletele ali dokaza, da si v resnici čisto v redu človek.

Nismo prišli daleč. Na neki točki smo zašli v krog: iz človeku neprijazne narave smo ustvarili človeku neprijazno družbo. Voja ostaja, se bliža in oddaljuje. Prehaja iz dotika v teorijo in z interneta na ulice. Razočaranje nad mojo neizživeto ljubeznijo je dosti bolj plehko. Vse je šlo po načrtu nujnosti. Naučili smo se, da vsi dolgoročni načrti propadejo. Da je v vsako logiko, ki od sebe zahteva trajnost, zapisano nasilje. In čez to tanko nevidno črto stopajo samo nadljudje in utelešeno zlo.

To nostalgijo po izginjajoči sedanosti okušam zato, ker se zavedam, kako pomemben je čas, ki nas predeluje in misli, čeprav se bojim, da ga ne bomo zmogli po njegovem koncu končati, tako kot ga niso ljudje pred nami. Največji greh nam predstavljajo nepriznane napake naših neposrednih predhodnikov in užitki krivih. Zapustili so nam hrepenenje po prihodnosti, ki nam je bila obljubljena in ki zdaj več ne obstaja. Zapustili so nam še čisto novo in neodprto odgovornost, ki se je zdaj učimo kot mrtvega jezika.

Mislim na začetek ljubezni, ki jo pripovedujem, da se bo uresničila kot zgodovina, čeprav vem, kako lahko pričakovanja ubijajo prihodnost, in vem, kdaj se moraš odreči želji, da ti je sploh lahko izpolnjena. Vem, kako se moraš odreči koncu, da sploh lahko začneš, in vem, kako se moraš odreči začetku, da sploh lahko prideš do konca. Priznati si moramo preračunljivost, če se želimo vrniti v pristnost. Vseeno: mislim na ljubezen. Če bereš te besede, to pomeni, da so kljub vsemu presegle vse ovire, ki jih postavlja dan; kljub vsemu šumu, vsem zgodbam in igram, kljub dvomu in zanesenemu odmikanju

pogleda z oči sveta, kljub vizijam in neizpolnjenim sanjam in kljub zlomljenemu srcu in golim telesom, kljub vedno večji nejasnosti doma in prihodnosti, kljub smrti in lepoti, kljub času in teži, kljub nasilju in kljub ostalim besedam, kljub vsemu, navkljub vsemu ... v kljubovanju silam, ki so mi preprečile, da bi lahko stal pred teboj in ti vse te besede odvzel v dejanje: poljub, pozornost, nadaljevanje. Če lahko bereš te besede, to pomeni veliko več, kot karkoli česar sem zmožen, in veliko manj kot je potrebno, da se svet vsebuje in ohranja v stanju, v katerem je jasnost možna.

Toda če te je to nekako zgrešilo, potem s tem testamentom, s to časovno kapsulo jezika usmerjeno v kozmos, pozdravljam bodoče arheologe ali vsaj nezemljane. Upam, da se je v vaša življenja vrnilo zaupanje. Upam, da se je nam vrnila prihodnost. Na tej točki smo še vedno ločeni in razdeljeni, poskušamo preživeti svoj čas, da bi vstopili v vašega, morda nas bo ta zapis preživel. Vzemite to kot darilo od nekoč, nekod daleč stran. Vsebuje moje upanje in odločnost, da bomo znali rešiti svoje probleme in se vam pridružili na osvetljenem nebu, pripravljeni.

Prišli smo znani tujemu pričakovanju in razočaranju. Potomci smo odhodov in zabrisanih sledi. Doma smo v porušeni predsobi.

WA R SAN SHIRE

Prevod ANDREJA ŠTEPEC

IZGOVORI ZAKAJ NAMA JE SPODLETELO V LJUBEZNI

Osamljena sem zato počnem osamljene stvari
Ljubiti te je bilo kot iti v vojno; nikoli se nisem vrnila ista.
Sovražiš ženske, tako kot tvoj oče in njegov oče, to imaš v krvi.
Potepala sem se po zanikrnem parkirišču tvojega srca in iskala prevoz domov.
Ti si mesto duhov jaz sem prevelik patriot, da bi odšla.
Ostajam, ker si začetek sanj, ki se jih hočem spominjati.
Nisem ga poklicala nazaj, ker ima svoja dekleta rad nema.
Ni res, da želi biti lažnivec; le resnice ne pozna.
Nisem te mogla ljubiti, bil si majhna vojna.
Vonj izgube sva prekrila z zajebancijo.
Nisem hotela, da nama spodleti v ljubezni kot najinim staršem.
Nomada v meni si vzbudil, da zgradi hišo in ostane.
Nisem pes.
Hotela sva zanikati najino kri.
Bila sem še vedno osamljena in sem delala še bolj osamljene stvari.
Res je, negotova sem, ampak takšna je bila tudi moja mama in njena mama.
Ne, saj me ljubi, samo veliko me sili v jok.
On pozna vse moje skrivnosti in me kljub temu želi poljubiti.
Bil si prekrut, da bi lahko dolgo ljubil.
Preprosto se ni obneslo.
Moj oče je nekega popoldneva odšel in se ni nikoli več vrnil.
Ne morem spati, okus po njem je še vedno v mojih ustih.
Izdrila sem ga pri korenini, moje najljubše drevo, nagnito, grozilo je temeljem mojega doma.
Ženske v moji družini umirajo čakajoč.
Zato ker jaz nisem hotela umreti čakajoč nate.
Morala sem oditi, počutila sem se osamljeno, ko me je držal.
Ti si tista pesem, ki si jo preigravam dokler ne poznam vsega besedila in mi postane slabo.
Poslal mi je sms v katerem je pisalo: »Ljubim te ful.«
Njegovo srce ni bilo tako lepo kot njegov nasmeh.
Čustveno sva zmanipulirala drug drugega do mišljenja, da gre za ljubezen.
Odpusti mi, bila sem osamljena in sem te izbrala.
Ljubimka brez ljubimca sem.
Ljubka in osamljena.
Globoko predana sama sebi.

OB MISLI NATE

z usti trebam sadje
potiskam jezik v črn trebuh papaje
lupim liči z zobmi
zagrizem v zrelo hruško
cuzam mangovo pečko
vse to nad kuhinjskim koritom
bosonoga
sredi zime
lepljivi prsti odmikajo lase z obraza
stokam v sladko meso
ves čas
tvoje ime plosko ob nebu mojih ust

PRVA MISEL, KO TE VIDIM NASMEJANEGA.

pridi z vsako rano
in vsako žensko, ki si jo kdaj ljubil
vsako lažjo, ki si jo kdaj povedal
in tistim zaradi česar ponoči bediš
vsakimi usti, ki si jih kdaj usekal
vso krvjo, ki si jo kdaj okusil
pridi z vsakim sovražnikom, ki si ga kdaj pridobil
in vso družino, ki si jo kdaj pokopal
in vsako umazano stvarjo, ki si jo kdaj storil
vsako pijačo, ki te je žgala po grlu
in vsakim jutrom, v katero si se zbudil
z ničemer in z nikomer
pridi z vso svojo izgubo
svojimi obžalovanji, grehi
spomini
stemnitvami pred očmi
skrivnostmi
pridi z vso gnilobo v ustih
in tistim glasom kot igla ko udarja vinilko
pridi s svojimi prijaznimi očmi in jokajočimi členki
pridi z vso svojo sramoto
pridi s svojim oteklim srcem
nikoli nisem videla ničesar lepšega od tebe.

KAJ SO STORILI VČERAJ POPOLDNE.

zažgali so hišo moje tete
jokala sem kot to počnejo ženske na televiziji
prepogibajoč se na sredini
kot bankovec za pet funtov.
poklicala sem fanta, ki me je včasih ljubil
poskušala »spucat« svoj glas
rekla sem živjo
on je rekel warsan, kaj je narobe, kaj se je zgodilo?

molila sem,
in tako so izgledale moje molitve;
ljubi bog
prihajam iz dveh držav
ena je žejna
druga v plamenih
obe potrebujeta vodo.

kasneje tisto noč
sem držala atlas v svojem naročju
šla s prsti čez ves svet
in zašepetala
kje boli?

odgovoril je
povsod
povsod
povsod.

Warsan Shire (1988) je somalijskim staršem v Keniji rojena pesnica, ki trenutno živi in dela v Londonu. Na sceno je prodrla s pesmijo *For women who are difficult to love*, 2011 pa je izdala še pesniški pamflet z naslovom *Teaching my mother how to give birth*. Njene pesmi so bile objavljene v Poetry Review, Magma, Wasafiri in Salt Book of Younger Poets. Njena poezija je bila prevedena tudi v različne jezike, med drugim v italijanščino, španščino in portugalščino. 2013 je kot prva v zgodovini prejela nagrado Univerze Brunel, African Poetry Prize, ki se podeljuje pesnikom pred izdajo daljše pesniške zbirke. Istega leta pa je postala tudi prva dobitnica priznanja Young Poet Laureate for London.

MANIFEST GVERILE ODPRTEGA DOSTOPA

AARON SWARTZ

julij 2008, Erema, Italija

Informacija je moč. A kot pri vsaki moči, se najdejo tisti, ki bi jo radi obdržali zase. Znanstveno in kulturno dediščino celega sveta, natisnjeno skozi stoletja v knjigah in publikacijah, iz dneva v dan digitalizira in zaklepa par zasebnih korporacij. Bi radi brali raziskave, v katerih so objavljena najbolj pomembna odkritja znanosti? Založnikom, kot je Reed Elsevier, boste morali poslati ogromne količine denarja.

Nekateri se borijo, da bi to spremenili. Gibanje Odrprtega Dostopa se je srčno borilo za zagotavljanje, da znanstveniki ne bi odpodpisali svojih avtorskih pravic, temveč bi svoja dela objavili na internetu, pod pogoji, ki bi vsem omogočili prost dostop. Toda tudi v najboljšem primeru bi to veljalo samo za dela, objavljena v prihodnje. Vse, kar je bilo objavljeno doslej, je že izgubljeno.

Ta cena je previsoka. Prisiliti akademike v plačevanje denarja za branje del njihovih kolegov? Skeniranje celih knjižnic, toda omejitev dostopa na zaposlene pri Googlu? Omogočiti dostop do znanstvenih člankov tistim na elitnih univerzah prvega sveta, toda ne otrokom globalnega juga? To je nezaslišano in nesprejemljivo.

»Strinjam se,« rečejo mnogi, »toda kaj lahko storimo? Avtorske pravice so pri družbah, one služijo ogromne količine denarja s trženjem dostopa, in to je popolnoma legalno — ničesar ne moremo storiti, da bi to ustavili.« Toda nekaj vendarle lahko storimo, nekaj, kar se že dogaja: lahko udarimo nazaj. Vi, ki do teh podatkov lahko dostopate — študenti, knjižničarji, znanstveniki — vam so bili podeljeni privilegiji. Vi se lahko hranite na tej pojedinini znanja, medtem ko je preostali svet zaklenjen ven. Toda ni vam treba — v moralnem smislu celo ne

smete — ohranjati tega privilegija izključno zase. Vaša dolžnost je, da ga delite s svetom. In to počnete: s kolegi si izmenjujete gesla, prijateljem nudite dostop do člankov.

Medtem pa tisti, ki ste bili zaklenjeni ven, ne stojite mirno ob strani. Plazite se skozi luknje in plezajte čez ograje, osvobajate informacije, ki so jih zaklenili založniki in jih delite s prijatelji. Toda vse to se dogaja v temi, skrito v podzemlju. Temu rečejo kraja ali piratstvo, kot bi bilo deljenje bogastva znanja moralni ekvivalent izropanju ladje in poboju njene posadke. Deljenje ni nemoralno — je moralni imperativ. Samo tisti zaslepljeni s pohlepom bi prijatelju zavrnilo dostop do članka.

Velike korporacije so, seveda, zaslepljene s pohlepom. Zakoni, pod katerimi delujejo, ga zahtevajo — njihovi delničarji bi se uprli, če temu ne bi bilo tako. In politiki, ki so jih kupile, stojijo za njimi in sprejemajo zakone, ki jim podeljujejo ekskluzivno moč odločitve o tem, kdo lahko do tega znanja dostopa.

Nobene pravice ni v sledenju nepravilnih zakonov. Nastopil je čas, da pridemo na svetlo in, v luči dolge tradicije državljsanske nepokorščine, javno izrazimo svoje nasprotovanje tej zasebni kraji javne kulture.

Vzeti moramo informacije, kjerkoli so shranjene, napraviti kopije in jih deliti s svetom. Vzeti moramo stvari, ki niso več pod avtorskim pravom in jih dodati v arhiv. Kupiti moramo skrite podatkovne baze in jih dati na splet. Naložiti moramo znanstvene revije in jih dati na P2P mreže. Boriti se moramo za Gverilo Odrprtega Dostopa.

Ko nas bo dovolj po celem svetu, ne bomo zgolj poslali močnega

sporočila proti privatizaciji znanja — ampak jo bomo ustavili. Se nam boš pridružil?

Aaron Hillel Swartz (* 8. november 1986; † 11. januar 2013) ameriški genij, programer, pisec, politični organizator in internetni hektivist, usamomorjen v kontekstu pretiranega in neprimerne sodnega pregona s strani FBI in ameriške vlade. Swartz je sodeloval pri razvoju web feed formata RSS in Markdown publishing formata, kot najstnik oblikoval kodo licenc za Creative Commons, website framework web.py in postal partner pri spletni strani družbenih novic Reddit. Swartz je bil prav tako usmerjen v hekanje sociologije, politike in predan brezkompromisnemu širjenju znanja, na kar kaže tudi njegov projekt Open Library. Leta 2009 je pomagal zagnati Progressive Change Campaign Committee, da bi se izučil v učinkovitih metodah spletnega aktivizma. Leta 2010 je postal član laboratorija Safra Research na Harvardu, ki se je ukvarjal z institucijsko korupcijo. Ustanovil je spletno skupino Demand Progress, znano po uspešni kampanji proti poskusu uzakonjenja prostega deljenja informacij, glasbe in filmov Stop Online Piracy Act (SOPA in kasneje PIPA). Šestega januarja 2011 je Swartza aretirala policija in ga obtožila vloma, po tem ko je sistematično downloadal akademske članke iz strani JSTOR, iz serverjev MIT-a. Federalni tožilci so ga obtožili v dveh točkah obtožnice za wire-fraud in enajst prestopkov Computer Fraud and Abuse Act-a, ki so ga po njegovi smrti popravili in zmanjšali možnost aplikacije na podobne obtožbe, da bi preprečili podobne zlorabe iz strani ameriške vlade. Grozili so mu z kumulativnem maksimumom enega milijona dolarjev kazni, 35 let zaporu in zaplembo premoženja. Swartz je zavrnil priznanje krivde, na podlagi katere bi moral odslužiti šest mesecev v zaporu. Dva dni po tem, ko je sodišče zavrnilo Swartzovo alternativno ponudbo, so ga našli mrtvega v njegovem stanovanju v Brooklynu, kjer se je obesil. Za več glej dokumentarec: *The Internet's Own Boy*.

MONIKA VREČAR

si bil kdaj majhni dežni jelen. si kdaj jedel. si kdaj polil pir.
pozabi na to, da sem te kdaj zmotila.

si bil kdaj kaj?

nije počelo padat
je pa začelo zebst
še ena črka na majici
ki spremeni vsejedno
popričaj in prepričaj
večinoma samo poskušam biti oseba
pomagaj mi poskušat biti več kot oseba
en velik biznismen, to je
men, ne manj
samo da te imam

ko vstanem ko vstanem
in očke si pomanem
in si natakнем hlače
želim si pijače
ko v kuhinjo stečem
in svoji ljubci rečem
o ljuba moja micka
o daj mi kaj za pit
ko vstanem ko vsteljem
in svoje psiče zmljem
povaljam se v gače
ovadim sisače
ko v pest telo
stočim
in svetelje izločim
o moja mala mici
o daj mi kej za bit
ko vsati kavsati
in moji mali mati
katera se pometi
pozabi živeti
v sisteljo mečem
in svoji moji tečem
o lepa pored misi
o jeba mari još
ko vstisnem ko flisnem
ko parkrat nag poblisnem
prek šare nic premakne
se štoflc iztakne
ko seske izbaci
se mač tu mač poblati
o ljeva missy samba
o dej mi kej o dej mi kej
o ljuba moja muš
o daj m kaj
za pit
ko vstanem ko vstisnem
ko majko ti poblisnem
ko merco ti nastavim
pobratiš list prebavim lesk
porajko za verni
zamanj zato zahlevbi

zarasti se
steklena voda
je marica je marica
zabubljen parazit v kri
porevci sam polzi
be like me. be me be.
Nekih velikih besed sem se ustrašla,
nekaj so hotli od mene
ne zato ker nimam
ampak ker rabim
ker me to nekaj določa

big deal

pospravlala sem celo noč
zjutraj so pršli in zrušli hišo
nič ni moje moje
in ko se ti stopi obleka s kože pač
šetaš po mestu gol

»lej nekaj čudnega je na teb,
nekaj česar ne mormo razumet«
ker drugi majo lase in ker majo moč

Hčerka je nekoč rekla očetu:
sam pobriš svoje kozlanje.
Ta hčerka jaz in ta oče moj oče

zdravi smo
v možganih se nam nalaga svinec
sej mal svinca ni problem
sej še mal svinca ni problem
sej še mal svinca tud še ni problem

majhni mahajo dol velikim,
ki mahajo dol majhnim
misli mama
v resnici pa je blo to del ruganja
skalpe so potem pretopili v
škornje in pohodili evropo
ki je bla zmeri voljna žrtvovat drugega
zase, ker je drugi vedno manj jaz
kot sem jaz on
plehnat nakit, ki je
zláto pobarvan
mogoče bomo z njim zakrpali
luknjo v želodcu

sej jst ne vem in se ne najdem
sm šele pršla v ta pekel

mami me vleče v šoping
jst mam ruzak poln knjig
kaže mi na to in ono
rečem ji: mami jst sm lačna
a misliš da jst nisem, mi reče mami.

I LOVE LIVE.

Poglejte kaj se je zgodilo meni — sčasoma se je moj želodec
tako skrčil, da samo še poredko občutim in sem sita že ob
majhnih količinah=

kombinacija naravnih sestavin v obliki prška.
v vaših možganih
uuunaraven
uuuuuvaren

uuuuuuželjo
uuuuulakoto

neprimerljivo absorbira

majhen dež in majhen dež
ki se nes razmnožuje v veliki
in--- kornelius
ni samo akustična glasba glasba
dojenček čuje samo zvoke
in nagleda se
freeky kid
henry myth

glej, ne vem kaj delaš
zdi se mi pa da ne more biti preveč težko:
sincerly
tvoj oče
sadistični pizdak

glej ne vem kaj delaš
vem pa da je odlično in boš nekoč ministrica kulturnega
ministrstva pod
sds-om:
sincerly
tvoja mati
mazohistična (pišakinja)

Uni vse delajo z veseljem, še razpečujejo svojo bolezen:

če maš ajc je to zato ker sebe sovražiš
in nov plan je ta: se ne sovražit=

Turkizni bog
ki razpečuje svojo bol
ki nestaja
a jaz bi se ga
do kraja
napičla
izginla
sam
ker
ja

ta kombinacija besed se zatika v mojo podzavest in kaže

foter je zdej Zdrav
Ženska mora biti ženstvena

šalom šalom
merci merci

watch your language
the expressions
I can't mother
you didn't teach me enough
so I had to teach myself
and I did
mass upon mass
flowers upon graves
cleaner
I swear!
you say abnormal I say lesbians

you were pretty and that's the only
I mean, I'm proud of pretty!
even though I don't know
if maybe I had to

insult
trust

nice (outside can fold into nice inside)
beauty (baths)
or
-

straining to warm up all the knowledge of its massters

pretty clear it is impossible to

expect

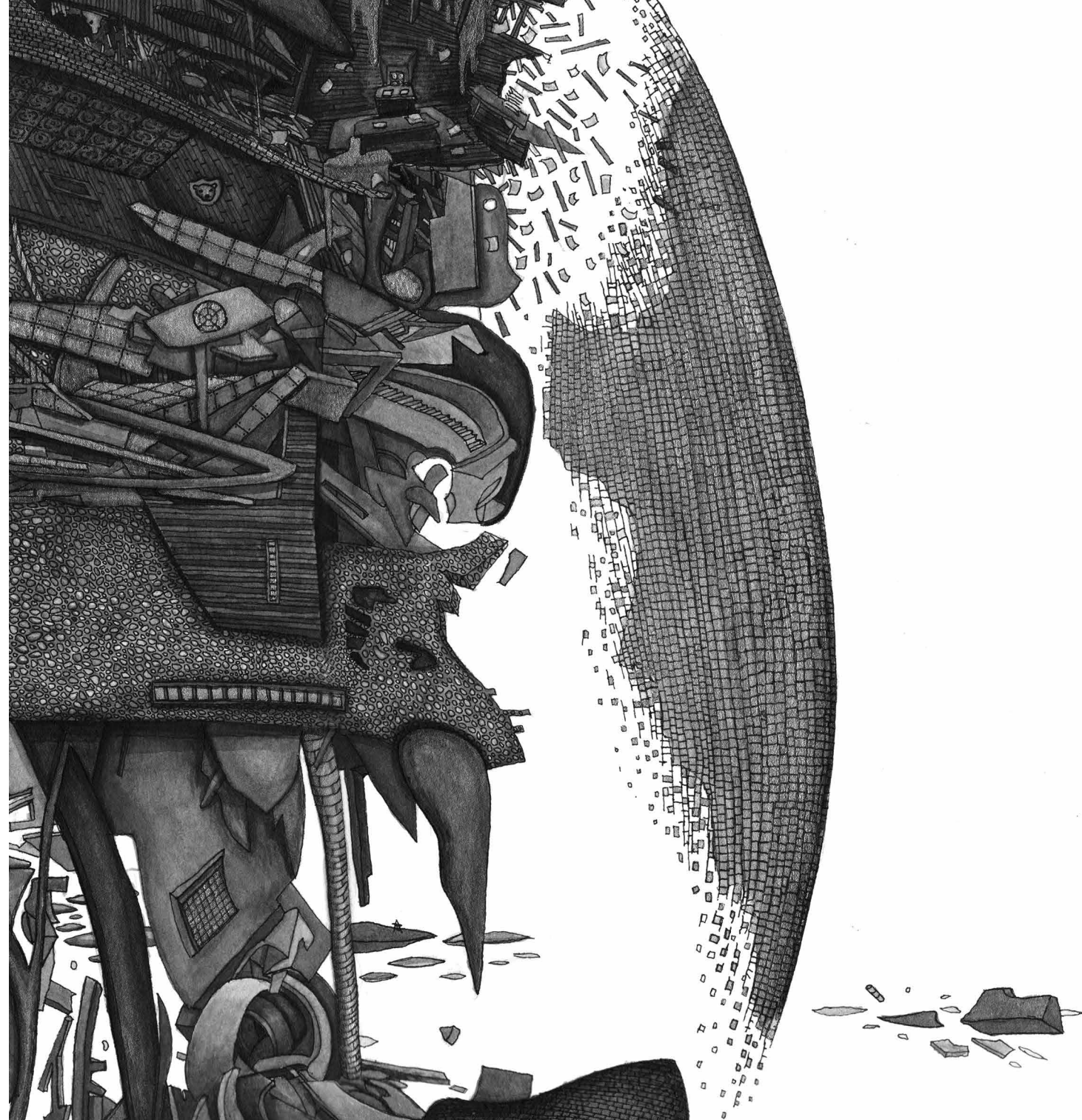
how do I
you have been as much me as any

it's ok to forget your language
because language is power and man is
mother

I see things with one pace further
and I will if I will
she meant by: I wish I realized him earlier
the pornography of a fatherly
misinterpretations of any
taking words
taking lines
t r r
bandito sleeps
I love live

E2.

Kavelj, ki mu visi iz srajce, i-pod slušalke. Dejan spet pizdi na nekoga, ki pri šanku naroča pir. Čil out, mu pravi tip, pir dela poezijo znosno. Dejan gre menda ven, slišala sem, nisem bla zraven. Dijana noče delat performansa za tri kolege. Razen če so to Miša Molk, Siniša in predsednik Kube. Tko, na makroravni smo sam prahci, ki se zadevajo. Uroš ne mara poezije, ki kvazi-intelektualizira. Sem to jaz? A mene kritizira? Mislim, kako me te stvari sploh zadevajo? Te sodbe, ti karakterji, to prazno pizdakanje. Kaj šele ta absolutna veličina. Ukradla besedo, kot sem materi ukradla jezik, zato da bluzim o tem kaj mi pri komu ne paše zato ker ne piše tko kot pišem jaz, kot piše še pet drugega folka, ki mi sede. Vsi morjo tko pisat, če ne se jim pošlje mesič: dej nehi, vemo da si za nikamor. Podpiše se pa Janez Dolinar. Smešno, Janez Dolinar je bil moj bivši. Včeraj sem ga srečala v našem baru. Dva otroka ma, Jaka in Rožleta. A mata tvoj al njen priimek, vprašam. Ja, seveda, kot da se bo MOJ otrok pisal Puškarović. Enkrat je zame napisal pesem, ki sem ji jaz dala naslov Izgubljena sled, potem pa jo je njegov bend Alkoholika uglasbil. *V tvojih očeh se nabira prah, ki v mojem srcu zbuja strah.* In res se je v mojih očeh nabiral prah, ker je tip mel zraven mene še eno žensko, ki je ni upal pustit, ker je bil prpa. Kar je v bistvu ok, zato ker moj otrok se bo pisal Vrečar.

TIBOR HRS PAN- DUR

OTROCI SOCIALZMIA

Še v sanje so se mi zagnila blaga menjave
Brane Bitenc je šel k mami domov
Rekel naj mu skuha kavo
In se obesil v dnevni sobi

Andrej Detela je shekal Sintropijo
Tesla je izumljal laserje
Ti si pa pičke pecal
Da bi pokazal kako vplivaš
Kako si
Del mene
Del vsega
Pred izborom

Jasmin je šel na solo
In tudi meni je že malo šlo na kurac
To razsvetljevanje Slovencev
Grupne dinamike
Breme množične komunikacije
Merak ideologije teles
Absolutno suženjstvo
Vajbom ki jih ne morš odmislit
Že ker maš pičko
Že ker maš kurac
Ki se onstran
Tvoje kontrole
Vlaži

Zato sužnji
Slasti
Zato
Bolečin
Že ker te vleče k drugemu
K drugi
Da bi se ga osvobodil
Da bi se je
Da bi jedel
Da bi spal

To se mi je mislilo
To se nam je mislilo
Skupaj

Tesla gnije neobjavljen v muzeju Bg
Snowden je dobil azil v Rusiji
Manning obsojena na 35
Objavljala brez dovoljenja

Assange obkoljen na ekvadorski ambasadi
Napisal dve knjigi
Razkrival možgane EN ES A

Mi pa smo nepismeni že glede mikrovalovk
Kaj šele glede kod skrivnih protokolov neta
Prijateljstva al sovraštva
Analfabeti javnih tajn dialogov blaga
»Kjer sistem sam sebi slavospeve šepeta«

Videl sem največje ume svoje generacije
Degradirane na slavo apologetov udobja
Prisiljene v pisanja govorov poslancev
Ciničnih pamfletov v državnih medijih
Guranja nesmislov sred nesmiselnih dobov
Ali ponižani v minglanje s silami uveljavljene povprečnosti

Đurišić pa iz Crne gore istočasno:
»Video sam največje umove svoje generacije
kako se dosađuju mlakom ništavilu poslušnosti«

Šalamun se poslavlja »vse ki jih imaš rad
Pozdravi«

Neviden
Netrekan
Nezasedlovan

Od poškodb nepremagljiv

Pripravljen in spravljen
V vsem
Kar prihaja

Miklavž Komelj mu že devet mesecev
Ptičke po pošti pošilja
Širom sveta povezan brez neta
Skoz jezike bibliotek v možgane sveta
Proti zakonom večne vidljivosti
Luči mikrokozma
Proti grozi jezika popreprostenega do Šentjerneja
Do kosa mesa
Do šusa u glavo
To se nam je hekalo

Podstat sveta je jezik ki ga ne obvladamo
Kompleksnejši od bevskanja vokalov
Človeških valut
Prenosov

Menjave
Nečloveške

Vanesa Matajč si trenutek smrti predstavlja
Kot osvoboditev ki jo čaka
Z nasmehom
Ptičke slišiš kot Petrarca
Kot ko je Tomaž zapel Gašperju
Kar je njegov oče njemu pel
Ko so ga deportirali v Mostar
Ker se je bunu proti strupom v ruskih zdravilih
Ali ko si služboval kot potujoči trgovec
Akviziter biserov v Albaniji
AKVIZITERJEM VSTOP PREPOVEDAN
Kdo te bo tikal
Kdo te bo
Tiskal?
Kdo financiral
Zdaj

Z Miklavžem K. na ekskurziji
Na Titovem Galebu
Jaz naj bi povezal nek generator
Pri čemer nisem imel pojma
Kako to nardit
Vedel sem da ne morem
Da ne znam
Da nimam pojma o elektriki
Pa sem se pretvarjal
Da bom lahko povedal
Povezal ladjo sej bo šlo
Bom že
Nekje pogledal kako
Sej bo že
Bo že
Bo že

Ruski avantgardisti so gojili krompirje v akademiji
In sanjali o visoki tehnologiji

»Skopala bom luč v ta objem«
Je rekla Natalija in vedel da bo umrla
Povabla me je na zadnjo šolsko uro
Kot vse svoje ljubimce in njej drage ljudi
»Vedno mi je bila všeč
Ta telesna
Komunikacija
Med nama«
Navduševala se je nad cirilico Hlebnikova

In Bulgakova, ko je še bil đanki
In pisal zdravniške dnevnike
V njenih pismih
Stala je po robovih miz
Stal sem za njo
Skopala bom
Luč v ta objem

Pjotr Pavlensky si je odrezal uho
Proti Putinu
Potem ko si je usta zašil
In si jajca na Rdeči trg pribil
Swartza je usamomorila vlada
Izrael genocidira Palestino

Jaz sem spet medtem
Preverjal če je Šalamun še živ
Vulkan brez volje
Ki čaka
Da ta smrtni spoj ugasne
Đuro ga lih sanja:
»Šalamun ide na neku našu svečanost, u smokingu, kolima.
Upadne u to jezero. Ja to vidim na nekom ekranu,
gledam kako se davi, davi, gledam kako mu mrtve ribe
zagađenog jezera ulaze u usta. Plačem. Silazimo, svi
sa prijema, drvenim širokim osvijetljenim stepenicama, samo
ja plačem mislim, šalamun je umro, udavio se.

ali u susret nam ide mokri šalamun,
u suprotnom pravcu, prema gore,

šljapka mokrim stopalima i ostavlja široki mokri trag
preživio je

u mom snu«

Basquiat je najebal
Karkoli je narisal je šlo v promet
Kosovela so pozabli na peronu
Petrarka je umrl s peresom v roki
Ni znal nehat snemat
Mallarméja je zadušila neimenljiva Sila
Hoffman se je utopil v luži cest
Cheryl pleše s pičko na teveju
Šteger je postal član Berlinske akademije
Hlebnikov je umrl od lakote

II.

To sanjam prvo noć v Mostarju
Ko Imam kliče k molitvi
In profesionalni kriminalci
Vodijo scene

III.

Ljudje se gurajo v barih
Grabijo za stvari
Tipkajo lupajo in kukajo
Da bi skrili
Kako so krivi
Kako bi lahko
Fukali
S komerkoli

NA RATE SE RATOVI
UVIJEK IZPLATE

Zrak me zadeva
Ki ga premika
Tvoje telo
Misliš
Kako je človek ena slepa
Zlo zlepa
Žival
Ki bi sam ves čas
Fukala
In lizala in grebla
In grabla
Da bi se gledala
Kako bi govorila
Da bi skrila

Kako gleda šta gledaš
Šta klikaš
Kar linkaš
Šta kucaš
Šta lupaš
Što misliš da jesi

Svoboda je
Ko si jo vzameš
Da je pol nimaš već
Da je pol već ne rabiš met
Crnogorski inki ti dajo filing
Da imajo nekaj

Kar mi nikdar ne bomo imeli
Jake ekipe
Iluzije nerazdružljivosti
Egoizme brutalne
Odprte noge
Ključnice izklesane
Spolne sanje
Umetnosti neslišnega drkanja
Po skupnih sobah

In kako so tvoje akcije omejene
Tvoje pravice kršene
Če dovoliš
Da te nosi skupina
Kjer vedno nekdo drug
Kot ti
Prevlada

IV.

Bral Marxa
Ko so me vsi zapustili
In so bli telefoni nedosegljivi
Rane
Spise
V kočiji po Parizu
V kočiji po Kurfürsderdammu
V petem becirku
Jemlji kar ti
Slava nudi
Sam kaj bi Marx
Brez frendov
Kot je bil Engels?

Da se človek tako vzpostavlja
Da sebe
Nad vse
Dosodi
Da ene povzdiguje
Tunka pa druge?

Kolektivna mašina človeštva
Vidna
Da je vedno
Vredna
Sinteza vseh možganov
Ki so hekali svet
The wealth of the word
The wealth of the world

Save

“ PA KAKŠNO ZVEZO TO SPLOH IMA S PREDMETI IN KDO BI TO SPLOH ŠE ZDRŽAL ”

MUANIS SINANOVIĆ

Marko Pogačar: Predmeti, Center za slovensko književnost, 2014 (prevod Barbara Pogačnik)

Zbirko Predmeti lahko pravzaprav razumemo kot relativno celovit narativni tekst — in sicer tako po njeni strukturiranosti (razporeditvi pesmi v sklope in znotraj sklopov), kot po vsebini — razmišljanju o odnosu predmetov, besed in subjekta. Zgradba je torej očitna. Vseeno pa se zdi, da je v njej nekaj potlačenega: odnos vsebine naracije do oblike pesmi in oblike pesmi do vsebine pesmi. Vsebina naracije namreč na ključen način določa meje vsebinsko zapisljivega v obliki pesmi: s tem, ko si v naraciji določi svojo temo, avtomatsko vpliva na to zapisljivost. Zdi se, da, ko se fokus preusmeri od vprašanj meja pesniškega diskurza ali pesniške kritike jezikovnih mehanizmov k vprašanju jezikovne funkcije pri odnosu med subjektom in objektom ter njunemu samostojnemu reflektiranju preko jezika, pride do upada intenziviranja pesniškega jezika, čeprav pesmi uporabljajo bogato bero pesniških postopkov.

Kaj točneje zbirka glede na svojo strukturiranost pripoveduje? V prvem sklopu, naslovljenem Prepoznavanje predmetov, najdemo osrediščenje na subjekta. Recimo, v manjku ustreznjega izraza, da je cilj subjekta jezikovno transcendiranje od predmetne materije. To lahko poteka v obliki razsnovljenja relacije med predmeti in ustvarjanja novih relacij. Poglejmo nekaj verzov prve kitice pesmi Kupola: »Nad mestom so kupole v popkih, polovice temnega / popolnega, kar je hi-

tro in prazno, / od spodaj ukleščene v obzorje.« Gre za de-kontekstualizacijo mestnih kupol, paradokсно, jezikovno transformacijo njenega položaja v prostoru ... A preusmerimo pozornost na to, kar je transformirano — to je namreč sam ta položaj kupol in ne njihova objektivnost. Kupole so še vedno objekti. Pravzaprav transformacija prostorskega položaja ne pomeni drugega kot reinterpretacijo tega položaja. Pesem ne gre tako daleč, da bi poskusila subjektivirati kupole. Na tem mestu nastopa mistifikacija: jezik postvari in ni intenziviran ali prevprašan. Odnosi med stvarmi se kažejo kot odnosi med besedami, če parafraziramo marksistično tezo o blagovnem fetišizmu, po kateri se odnosi med ljudmi kažejo kot odnosi med stvarmi. Pesniški vpis v okolje je samotranscendiranje subjekta — ta domnevno spreminja stvarnost, vendar v resnici stvarnost oblikuje subjekta-pesnika, in to ravno skozi njegove lastne pesniške postopke. Njegovi subjektivni odnosi se ne spremenijo.

Ta opazka je pomembna, če poznamo Pogačarjevo pesniško formacijo, osrediščeno okoli jugoslovanske avantgarde s srede prejšnjega stoletja. Vtis je, da je ključni namen Pogačarjeve naracije osmislitev »fantazme epohe«, če se referiramo na slovensko antologijo avantgardne poezije. Pri Pogačarjevi naraciji pa igra, ki je domnevno eden ključnih elementov

omenjene fantazme, umanjka — tu imamo skrbno kalkuliranje pripovednega loka, ki mu je podvržena skrbno kalkulirana raba pesniških postopkov. Od tod tudi ambivalentnost zbirke, ki je presenetljivo odkrita v svoji strukturiranosti, če upoštevamo kontinent njenega potlačenega — odkrita je, kolikor zagotavlja in želi pokazati obvladovanje omenjene fantazme in njeno oblikovanje v določen sodobni pesniški nazor. Pomenljiv je zapis Tomaža Šalamuna na hrbtni platnici Pogačarjeve zbirke Crna Pokrajina iz leta 2013, ki med drugim navaja: »Avtor je strašni brat drugim velikim pesmim, ki so bile njegov klobčič, stopnjuje svetlobo. S Pogačarjem ne samo hrvaško, temveč tudi svetovno pesništvo dviga veliko krošnjo.« To, kar je Šalamunova pesniška generacija poskušala doseči, poskuša Pogačar totalizirati, pri čemer se zdi kot da gre za stopnjevanje istega namena ... Naša teza je seveda ravno obratna.

Iskanje kontingentnih, a določujočih špranj v jezikovnem sistemu, če govorimo o poeziji ludizma, ne more transcendirati jezika, je pa lahko avtonomen pesniški prijem pri podajanju kritike jezika: na drugi strani lahko iz Pogačarjevega projekta potegnemo tezo, da se je mogoče transcendentirati s pomočjo jezika, temu transcendiranju pa se podredi avtonomen pesniški prijem.

Drugi sklop, naslovljen Jezero, v središče postavi objekt, tj. jezero, in je cikel. Jezero v svojem samopojmovanju preide različne faze. Na začetku, v pesmi 1., je jezero v svoji objektivnosti samozadostno, jezik, ki mu je na voljo, pa je z njegovo objektivnostjo zlit: njegova celost se nadalje projicira onkraj njega. Zavest jezera je, da vse sodi vanj. Gre, skratka, za nek predmetni analog predimagnarni »fazi«, kjer pa je rojstvo objekta že njegova objektivnost. V pesmi 2. jezero formira ušesa, namenjena slisanju samega sebe. A kmalu jezero izgubi svojo prednost: njegova samozadostnost, ujetost v inercijo lastnega jezikovnega repertoarja, ki ne more transcendirati, se razgubi, in jezero postane pesimistično. Sčasoma jezero začne dvomiti v svojo samozadostnost, iz katere pa ne more ubežati: njegova jezikovna moč je zgolj deskriptivna, objekti, ki ga v njegovi samozadostnosti prevprašujejo, tj. ga postavljajo v relacijo z njimi samimi, pa mu prinašajo kratko zadoščenje. V tem poslušanju o sebi samem pa se skriva že nova nevarnost. Jezero začuti nevarnost v svoji notranjosti — oz. svojo notranjost zazna kot zunanjo. Njegova objektivnost mu je potujena, njegovo maščevanje je poplavljenje: ravno preko poplavljenja, to je lastne »neomejene« razširitve, pa dokončno spozna svojo omejenost.

»Lekcija« je sledeča: ubornost stvari je v njihovem omejenem jeziku in samo človek, kot bitje transcendirajočega jezika,

torej kot samotranscendirajoče bitje, lahko proizvaja svobodo v lastni subjektiviteti. Ta poanta bi, metaforično rečeno, bila ravno obratna od našega simptomalnega branja: subjekt-pesnik se ravno v tem prepričanju podvrže oblasti predmetov. Po samorefleksivni odisejadi jezera v prvi plan znova stopi subjekt, ki pa ne transcendira več. V sklopu Kako se je motil Kant je dejansko prepuščen igri: iz deskripcije sveta poskuša izluščiti čimveč. Na tem mestu gre torej, za razliko od prvega poglavja, za eksplicitno reinterpretacijo predmetnosti. Koncentracija ni usmerjena na položaj posameznega predmeta, ampak celote relacij predmetnosti. Pride torej do obrata. Gre za odprt boj za interpretacijo, ki je na ravni reprezentacije. Subjekt se nahaja v prostoru, napolnjenem z emocionalnimi, zvočnimi in vizualnimi dinamikami vsakdana. Zdi se, da je onkraj svobode atomiziranega subjekta-pesnika vsakdanje življenje možno le z aktivnim aganžmajem v njem — interpretacija je stvar (real) političnega aganžmaja in ne pretendira po ontološkem.

Potrebno je biti pozoren na medsebojno relacijo vseh treh sklopov. Do pravkar vključenega političnega je mogoče priti le preko ostalih dveh: avtonomnost jezika in s tem subjekta v prvem ter inertna objektivnost predmeta v drugem ga implicirata. In do tega je mogoče priti le preko naracije, ne pa preko neposrednega pesniškega izrekanja. Šele ko postavimo obnašanje avtonomnega subjekta kot takega in objekta kot takega, ko torej vzpostavimo neko filozofsko-narativno tezo, lahko vpeljemo politiko vsakdanjega življenja ali celo realpolitiko. Intenziviranje pesniškega jezika je, kolikor se v zbirki odvija, podrejeno tej naraciji. In v tem je glavna perversija pesniške zbirke: izgleda kot poezija par excellence, vendar je naracija par excellence. Če gre za naracijo, ki poskuša totalizirati »fantazmo epohe« pesnikovih predhodnikov, in če smo igro opredeljevali kot njeno ključno komponento, moramo znova poudariti, da do igre v primeru pričujoče zbirke pride šele posredno: igro je potrebno izgotoviti kot rezultat tehnike pripovedovanja, in ni primarna značilnost pesniškega izraza.

S tem smo orisali ključno idejno ozadje zbirke, ne pa tudi zgodovinsko-političnega, ki ga konstituira: kajti kolikor gre za naracijo, nosi ta lastne pogoje možnosti, ki jih je mogoče kontekstualizirati v zgodovinskem — tu torej ne gre prvenstveno za jezikovno analizo pesniških postopkov, ampak za vprašanja zunajjezikovnega. Ključna simptomalna točka se razkriva v pesmi Kaj je obod?, ki se začne takole: »Obod je kategorija, izraz tradicije, trdni/rob, ki ga ni dobro prestopiti. Ne preprečujejo mu besede«. Sledi vpis ruralnih ritualov klanja živali, ki pa ni kritično uperjeno proti mesojedstvu, temveč proti tem ritualom samim ali, bolje rečeno, kulturnemu značaju »kmetstva«. Pesem razgalja celotno zbirko: onkraj

transcendirajočih subjektov-pesnikov, inertnih objektov in vsakdanjih politik teatra in besed, obstaja srenja, ki je od vsega tega ločena in nezmožna politike.

Če je »kmetstvo« kot kulturna srenja izločeno iz možnosti politike, potem je potrebno najti vključeni kulturni analog. Izpeljava, ki sledi, je: gre za urbano kulturno srenjo; ta pa obstaja, kolikor obstajata etabrirana meščanska ali malomeščanska kultura, etabrirana malomeščanska alternativa, torej kontinuiteta, in konflikt, ki se dejansko vleče od časov avantgard Šalamunove generacije. Razlika je le v tem, da je vmes prišlo do spremembe ekonomskega sistema in delne spremembe družbene formacije (kajti jugoslovanski socializem ni v celoti odpravil razrednih razmerij dominacije), s tem pa do ideološke podlage za gojenje omenjenih kulturnih praks. Poskus opredelitve lastnega odnosa do predhodnikov, ki se kaže v poskusu zaobjema njihovega dela, predstavlja simbolno kulturno dejanje. Beseda, ki je pri Šalamunovi generaciji lahko pomenila kritiko ideološkega diskurza oblasti, in jezika kot orodja tega diskurza, se je sčasoma osamosvojila kot nepogojena s tokovi državne ideologije in državne notranje ter zunanje politike. Na eni strani se je torej kulturna kritika Šalamunove generacije avtonomizirala in postala sistemsko inertna, dokaj samoumeven segment javnega življenja v Jugoslaviji. Kritična beseda je meso postala in zaživela lastno materialno življenje. Na drugi strani je vdor neoliberalizma zaznamoval Pogačarjevo generacijo. V neoliberalizmu ideološki diskurzi delujejo drugače kot v času državnih ideologij: dejansko se v vsakdanje življenje umeščajo skozi serije institucionalnih praks in z njimi pogojenih racionalnosti. Fluidnost označevalca je nekaj običajnega.

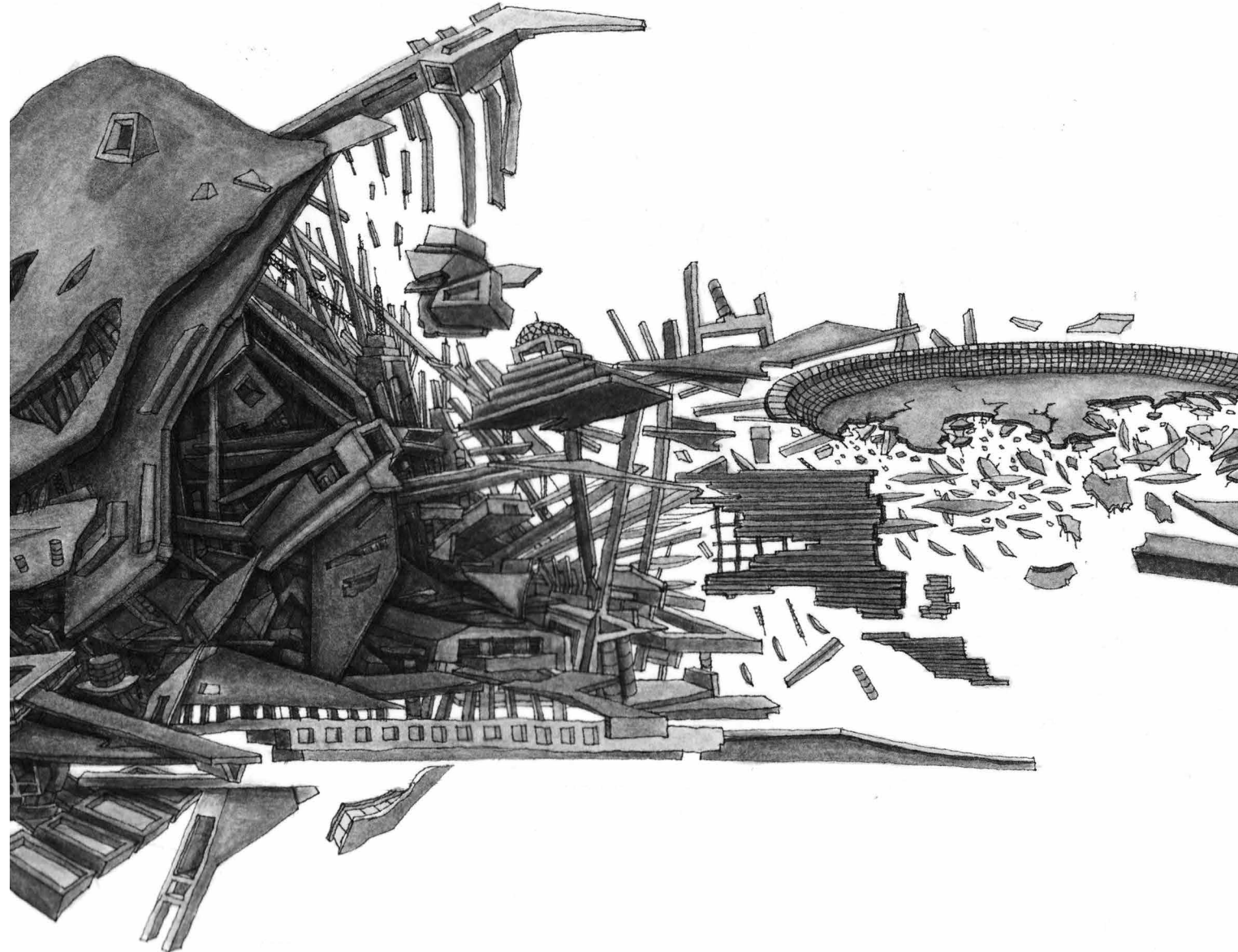
Tako se v kleščih zgodovinskega časa znajdejo Pogačarjevi Predmeti: med ideologijo velikih podvigov kulturne kritike 50. in 60. prejšnjega stoletja, ki je kot ideja preživela kljub propadu lastne subverzivnosti in pozneje ekonomsko-socialnega modela ter med neoliberalnim delovanjem ideologije (v kolikor jim lahko tako rečemo, saj ne obstaja kot koherenten sistem vrednosti).

Predmetnost ali sklop relacij med predmeti (če postavimo drzno tezo: blagovni fetišizem, torej relacij med ljudmi) v Pogačarjevi zbirki lahko s starimi sredstvi obvladuje atomizirani posameznik tudi skozi poezijo. A orodje, čeprav je na prvi pogled isto, je drugačno od tistega, ki so se ga posluževali Pogačarjevi predhodniki v najboljših primerih: kot poezija je obmejeno ravno z zmedo, ki otežuje pobeg iz »ideologije«, ki v sodobni situaciji deluje bolj perfidno ter sili posameznika v boj za lastno transcendenco in ne za kritiko enovitega ideološkega

diskurza.

Čeprav se politični (in ne ontološki) boj v tretjem sklopu zbirke umešča na polje, ki iz zmede logično sledi, torej na polje vsakdanjega življenja, kot atomiziranega boja za ideje po izginotju množične organizacije vsakdanjega življenja, ta boj ni osamosvojen, kolikor je ujet v odvisnost od »fantazme epohe« in njenih zgodovinskih pogojev možnosti, kot boja, ki je nazadnje propadel (sklicevanje nanj pa je mogoče, ker je ta boj v začetku bil produktiven in družbeno-simbolno izjemno prodoren). V enem od svojih esejev, naslovljenem Možnost polotoka, Pogačar piše o metaforičnem potencialu polotoka po razpadu vrednosti metafore otoka. Subjekt-pesnik v Pogačarjevi pesniški zbirki je lahko bodisi avtonomen, bodisi vpet v vsakdanje življenje – v tem je njegova polovičnost, ki pa ni nujno usodna.

S tem znova pridemo na vprašanje pesniškega diskurza. Ta je to, kar naj bi bil, če ni naracija; v pričujočem primeru pa za distinkcijo niso ključni formalizmi uveljavljene literarne teorije: idealistično rečeno (ker drugače ne more biti), in z besedami Miklavža Komelja ter Jureta Detele, za prepoznavanje delovanja poetičnega diskurza je potrebna avtonomna konfrontacija s pesmijo, od besede do besede. In kolikor je pesnik konfrontiran s svojo pesniško nemočjo, proizvaja poezijo, ki je subverzivna. Ne gre za vprašanje besed in predmetov, ampak za vprašanje poezije.

HEINER MÜLLER

Prevod iz nemščine TIBOR HRS PANDUR

Pregledal UROŠ PRAH

Rojen 9. januarja 1929 v Eppendorfu (Sachsen); režiser, pesnik, dramaturg in najvplivnejši nemški dramatik po Brechtu. Najbolj znan po svojih dramah (ki so jih zaradi fragmentarnega sloga klasificirali kot »postdramske«, česar sam verjetno nikoli ne bi sprejel): *Mauser*, *Cement*, *Filoktet*, *Heraklej 5*, *Germania Smrt v Berlinu*, *Pokol*, *Hamletmašina*, *Misija*, *Kvartet*, *adaptacija Macbetha*, *Gnilo nabrežje Medeamaterial* Pokrajina z Argonavti, *Titus Fall of Rome Shakespeare – komentar*, *Germania 3*.

Leta 1945 je bil vpoklican v Volksturm in kasneje oproščen ameriškega ujetništva zaradi prisilne narave vpoklica in mladosti. Njegovega očeta je SS zaprl v delovno taborišče zaradi levičarskih simpatij. 1954/55 je Müller delal kot novinar in pri Zvezi pisateljev DDR-a. Med 1957 in 1958 je bil urednik pri časopisu *Junge Kunst*. Leta 1958/59 je bil zaposlen pri berlinskem gledališču Maksim Gorki ob uprizoritvi njegovih dram *Der Lohndrucker* in *Die Korrektur*. Leta 1965 je njegova drama *Der Bau* na 11. Plenumu Centralnega komiteja SED-ja naletela na ostro kritiko. Njegova prva žena in sodelovka Inge Müller je leta 1966 naredila samomor.

Heiner Müller je med drugim leta 1959 (skupaj z Inge Müller) prejel nagrado Heinricha Manna, leta 1956 medaljo Ericha Weinerta, leta 1973 Lessingpreis, 1970 in 1976 nagrado kritikov Berliner Zeitung, 1979 Mühlheimer Dramatikerpreis, 1985 Georg-Büchnerpreis, 1986 državno nagrado DDR-a za umetnost in literaturo prvega razreda, 1990 Kleistpreis, 1994 evropski Theaterpreis. Od leta 1990 je bil Müller predsednik Akademije umetnosti DDR-a, dokler je niso leta 1993 ukinili. 1992 je postal kodirektor Berliner Ensemblea. 1995 je prevzel vodstvo Berliner Ensemblea in uprizoril Brechtov komad *Ustavljivi vzpon Artura Uia*. 30. decembra 1995 je v Berlinu umrl zaradi raka.

Tukaj je prvič v slovenščino preveden izbor pesmi iz zadnjega obdobja njegovega življenja (1995 - 1990), z izjemo zadnje pesmi, ki je iz leta 1959. Dodal sem tudi obširne, splošne opombe, zaradi paraleliziranja zgodovine, mitologije, politike in umetnosti, ki jo Müller konstantno prakticira. (op.p. THP)

ZAPIS 409

Če že tvoja bol življenju ne pomaga
Vsaj k smrti pripomore
— Brentano

Nebo obljublja lep dan
Začne se
Z branjem časopisov v hotelskem baru
Preživeli opisuje pokol
LEŽAL SEM POD NEVEMKOLIKO MRTVIMI
PRESTRAŠEN DA JE KDO ŽIV IN SE PREMIKA
ALI DA ZAČNE KRIČATI NAD MANO SO
STRELJALI NA VSE KAR SE JE ZGANILO ALI OGLASILO
NA SREČO SO VSI BILI MRTVI
Sreča se mora proti stropu stegovati
Živeti ker so vsi mrtvi sen človeštva
Prazna doba En dan me meče k drugim
Axel Manthey je mrtev Moral bi pisati komedije
Živeti v tej motni človeški kaši
S srečnimi idioti pred ekrani
Danes ponoči v sanjah sem bil Aktajon
Sedem žensk me je lovilo
Z igralko na čelu

Čez gozd in polje poteptali smo rože
Lovile so me z žičnato zanko
Nadlegoval sem par prijateljev z vprašanji
O mojem novem komadu ZIRITIRAN SEM
Je rekel najvljudnejši Ostali so molčali
Moja žena me je vprašala TI JE TEGA TREBA
Gründgens obeduje z Göringom lovcem in zbirateljem
V kleti tajna državna policija uči
Komunista Hansa Otta kako se poje
IGRALEC SEM NE LJUDSTVO reče Hamlet

Ko Laert postane političen On po svoji strani
Ve kako se vest v
Pogovoru z morilci iz ljubezni do umetnosti
NAMERAVAM SI PRIVOŠČITI DOLGO SPANJE
Je bilo zadnje kar je dal od sebe
HAMLETWALLENSTEIN ki so mu lastni morilci
Morali zlomiti noge ker je krsta
Postala prekratka Naši Hamleti
V Platonovi jami Althusser na primer
Komunist masira svojo ženo Vedno je
Zakrčila vrat proti njegovi
Temeljni skepsi vedno je hotel
Pravi grafit na zidu école normale
Rokodelec bit

KAJ SI STORILA

O MATI MATI

Ali Pasolini
DAJ MI SVOJO RIT PELOSI
HOČEM TVOJO USRANO RIT SIN ITALIJE
KURBA MARLBORA IN COCA COLE
DAJ MI SVOJO USRANO

Krvava svatba
Z razredom ki nosi prihodnost
Na ramenih ki jih je potetoviral kapital
Jutranja zora neke noči Noč
Jutranje zore

Potem Pelosi da v prvo
In spelje avto čez lastnika
ZDAJ SI ZDRUŽEN PAOLO S TVOJO
ITALIJO

Ali Sv. Martin Gozdohod in vrtni palček
Ki v kratkem ledru čaka na Firerja
... NJEGOVE PREČUDOVITE ROKE JASPERS
V svojem Schwartzwaldu kjer je Kafka večni Žid
Videl lovca Graccha mrtveca ki
Se ni naučil umiranja Mojstra iz Nemčije
Ki si roke greje v krvi svojih živali
Vedno je vedel Sv. Martin
Odkar sredine prečkajo Jordan
Da so tla brezno je življenje skok
Ker je bog mrtev in njegovi strohneli angeli
Svojih kril ne posojajo več
Njegov skelet kroži po vesolju
V hotelskem baru dolgočasi opijanjeni gost
Natakarica je končala izmeno in lahko
Sedi za šankom z rakasto smrtjo njegove žene
Potem se pogovarjajo o psih
RADA IMAM ČAUČAUE reče natakrica
KER SO TAKO MAJHNI PROSIM LEPO KJE
JE MOJ DRINK kriči opijanjeni I HATE DOGS
THEY TOOK MY TIME WHEN I LIVED WITH MY WIFE
AND SHE'S DEAD NOW AND THE DOGS TOOK MY TIME
Včeraj sem gledal Teoremo
UMRL SEM ZA TO DRUŽBO

Reče utrjeni kapitalist na železniški progi
Kako naj se svet konča če se denar utrudi
Prostitut se sleče že na peronu
Sredi med vsemi potniki v nič
Svet je opisan ni več mesta za literaturo
Koga sname posrečena končna rima iz barskega stola
Zadnja dogodivščina je smrt
Vrnil se bom ves iz sebe
Nekega dne oktobra v padcu dežja

Baden-Baden, oktober 1995

MONTAIGNE MEETS TASSO 1

Tasso v Abruzzih na begu pred svojo norostjo
njegova izmenjava oblek
z enim kmetom. Lenz v gorovju pri Strassburgu, Büchner
preganjan na njegovi sledi.
Hölderlin v stolpu, ki predse nekaj rima. Montaigne, če
bi imel več časa
kot en dan v Ferrari, kjer je videl Tassa blaznega,
»z več jeze kot sočutja«,
kaj bi mu lahko bil rekel. Kaj so besede tistemu, ki se
je z njimi najedel do
sitega in jih več noče izpljuniti.

1995

AJAX NA PRIMER

Goljufija z bejbipilo

Ajax sčisti svinjarijo

— Ljudski rek

V knjigarnah se kopičijo
Bestsellerji za idiote
Ki jim televizija ne zadostuje
Ali počasni poneumljajoči kino
Jaz dinozaver ki pred Spielbergom ne sedim
Razmišljam o možnosti
Napisati tragedijo Sveta preprostost
V hotelu v Berlinu neresničnem velemestu
Moj pogled iz okna pade
Na Mercedesovo zvezdo
Ki se melanholično vrti na nočnem nebu
Nad zobnim zlatom Auschwitza in druge poslovalnice
Nemške Banke na Europacentru
Evropa Ta bik je zaklan meso
Gnije na jeziku napredek nobene krave ne izpusti
Bogovi te ne bodo več obiskovali
Kar ti ostane je ah Alkmene
In smrad gorečega mesa ki ga dnevno
Iz tvojih robov brezzemeljski veter k tebi prinaša
In včasih iz kleti tvoje blaginje
Šepeta pepel poje kostna moka
Tekoča pisava na Kurfürstendammu svetu razglaša
PETER ZADEK KAŽE BERLINU SVOJE ZOBE
BEWARE OF DENTISTS bi mu rad povedal
V kmečkih vojnah največji nesreči
Nemške zgodovine sem bral majajoč z glavo
V stanju nedolžnosti devetnajstooseminštirideset
Kako je revolucija lahko nesreča
V Brechtovih pripombah k MATI COURAGE
Se je Reformaciji izdrlo podočnik
Danes lahko napišem nadaljevanje
Francoske revolucije v Napoleonovih vojnah
Socialističnega nedonošenčka v Hladni vojni
Od tedaj zgodovina spet pleše tango
Ekskurz o revoluciji in zobni medicini
Napisan v stoletju zobozdravnikov
Dve zobni protezi ena Büchnerjeva nagrada
Ki gre proti koncu Prihajajoče
Bo pripadalo odvjetnikom Čas
Se prodaja kot nepremičnina
V stolpnici pod Mercedesovo zvezdo
V nadstropjih Kulturne Uprave
Kakšna beseda Kdo je upravljal Fidijo

Trgovec tepihov iz Smirne po POLIDORJU
Tudi umetnost ne živi samo od prahu
Gori še luč kadijo še glave v varčevalni prisili
Vadijo amputirani pokončno hojo
S sposojenimi berglami iz fiberglasa
Pod nadzorom finančnega senatorja
K DENARJU SILI NA DENARJU VENDAR VSE VISI
Stoka Faust v Goethejevem sarkofagu v Weimarju
Z zlomljenim glasom Einarja Schleefa
Ki svoje zборе vadi v Shillerjevi lobanji
Jaz dinozaver sredi šumenja klime
Sam do vratu v primežu davkov do vratu
Državna oblast izhaja iz denarja z denarjem
Treba kupiti Delo zaslužnjuje Domovina je
Kamor pridejo računi reče moja žena
Berem Sofokleja AJAX na primer opis
Nekega poskusa nad živalmi porumenela tragedija
Nekega človeka s katerim se muhasta Boginja
Igra slepe miši pred Trojo v breznu časov
Arnold Schwarzenegger v PUŠČAVSKEM VIHARJU
Da bom razumljiv tudi današnjim bralcem
JAZ AJAX ŽRTEV DVOJNE PREVARE
En človek v Stalingrad becirku Frankfurt Odra
Na poročilo o spremembi klime v Moskvi
Vzel nemo iz zidu portret ljubljeneega
Firerja delovnega razreda Svetovnega komunizma
Pohodil z nogami sliko mrtvega diktatorja
Se obesil na osvobodjeni klin
Njegova smrt ni imela nobene poročilne vrednosti Življenje
Za papiro-žder NIHČE ALI VSI
Je bil napačen program za vse ne bo dovolj
Zadnji vojni cilj je zrak, ki ga dihamo
Ali KAULICH ki ga je rešila Rdeča Armada
Iz Hitlerjevega gulaga sliši po štiridnevnem pohodu
Iz sestrčenjenega okna svojo ženo kričat
Vidi vojaka slavne Rdeče Armade
Ki jo zabriše na posteljo pozabi ABC
Komunizma razbije Tovarišu Osvoboditelju
Lobanjo Vadi samokritiko v pogovoru z mrtvimi
Nobenega ušesa za še vedno kričočo žensko
Bo nazadnje viden na transportu
V Stalinov gulag njegovo drugo razodetje
Poje Internacionalo v vagonu za živino
Če je umrl poje še dandanes
Z mrtvimi komunisti pod ledom
Pisateljska sreča petdesetih let
Ko si bil spravljen v blankverzu
Med deskami prevrnjene ladje duhov
Zaščiten z ironičnim patosom verižne rime

Zgolj izbokline so štete
Proti kamnitim lavinam spomenikov
V večnosti trenutka
V bedi informacije BILD SE BORI ZA VAS
Postane pripoved prostitucija BILD SE BORI
Tragedija dušo spusti Stalin na primer
Odkar so njegovi totemi naprodaj
Kri pretopljena v pločevino medalj
Pri Brandenburških vratih za Hitlerjeve vnuke
Kateri tekst naj mu v usta položim
Ali v gobec stlačim odvisno pač od zorne točke
V ogrado njegovih rumenih zob
V njegovo kavkaško zobovje volkov
V njegovi noči v Kremlju ko je čakal na Hitlerja
Ko se Lenin pojavi brez besed v vodki
Bebljajoč in rjoveč po drugi možganski kapi
Gibalec sveta ki ga njegov jezik
Noče ubogati več LENINDADA
Njegov svet Malevičev kvadrat
Tartar ki zakona step
Ne razume več Rimljan postal ob koncu časa
Ki ima lastnega rablja v krvi Kavkazijec
Ali Trocki s sekiro Macbetha še v lobanji
S stisnjeno pestjo v bolševiški pozdrav
V nemškem tankovju Hamlet Žid
Ali Buharin ki poje v kleti
Ljubljenec partije otrok AURORE
S Hitlerjem se lahko morda pogovori kot človek s človekom
Ali kot žival z živaljo odvisno pač od zorne točke
Grobar mrtvih z vodjo mrtvih
Po desetih letih vojne je bila Troja godna za muzej
Predmet arheologije
Samo ena psica še tuli okrog mesta
Iz okostja je maščevalec Rim ustanovil
Cena ena goreča ženska v Kartagini
Mati slonov Hanibala
Rim od volkulje dojen ki je zmagovalca podedoval
Grčija provinca iz katere se je vlekle kulturo
3000 let po krvavem
Rojstvu demokracije s kopeljo mrežo sekiro
O NOČ ČRNA MATI v hiši Atroidov
Klešče vodi Atena iz-glave-rojena
Se plazi tretji Rim z nesrečo noseč
Po Bethlehemu v svojo naslednjo pojavo
Opoj starih slik Utrujenost
V hrbtu neskončno mrmanje
Televizijskega programa PRI NAS SEDITE
V PRVI VRSTI Težavnost
Zagovarjati verz proti stakatu

Reklam ki vojerje vabi za mizo
DAJ NAM DANES NAŠ UMOR VSAKODNEVNI
V mojem spominu se prikaže naslov knjige
PRVA VRSTA Poročilo o smrtih v Nemčiji
Komunisti padli v vojni proti Hitlerju
Mladi kot današnji požigovalci manj
Vedoč morda kot današnji požigovalci
Drugače vedoč in drugih stvarih ne vedoč
Zapadli v snu ki osamlja
V krožnem prometu blaga z blagom
Njihova imena pozabljena in izbrisana
V imenu nacije iz spomina
Nacije karkoli že naj bi to bilo ali bo
V aktualni zmesi nasilja in pozabe
V brezsanskem hladu veselja
JAZ AJAX KI SVOJO KRI RAZLIVA
SKLJUČEN ČEZ SVOJ MEČ NA TROJANSKI
PLAŽI

V belem šumu
Se vrnejo bogovi po koncu sporeda
Zgori hrepenenje po čisti rimi
Sveta v puščavi se dan v san preobraža
V einsteinskem prostoru je rima šala
Nobena pena ne loči svetlobnega vala
Brechtov spomenik je sliva obrana
In tako dalje kar jezik zmore
Ali leksikon nemške rime
Zadnji program je izum molčanja
JAZ AJAX KI SVOJO KRI

1994

Marx je mrtev hotel je spremeniti svet
Zločincev ki jih bog je bil potolkel
S Freedom ki nam je dopovedoval
Da nekaj obstaja kar ne vemo
Einstein Žid zažgan njegov pepel
Je atomsko bombo zgradil Od takrat
Je naše življenje relativno Žid
Je naša nesreča Hitler je vedel
Preprosti človek iz Braunaua
Je bila učna snov v velikem času Nemčije
Sadove je nosila širom sveta
Taksist v New Yorku Romun
Mi je rekel YOU GERMAN GERMANY GOOD
DO YOU KNOW THAT HITLER WAS CRAZY YES
Sem jaz rekel BUT DO YOU KNOW WHY
Je rekel on BECAUSE HE DIDNT KILL ALL JEWS
EVEN HERE ARE THEY IN POWER AND
I HAVE TO FIGHT THEM SO WHY sem vprašal
DID YOU LEAVE ROUMANIA ALL JEWS
Je rekel BRESHNEW CEAUCESCO ALL JEWS BUT HOW
Sem vprašal DID YOU GET OUT OF ROUMANIA
MONEY MONEY je rekel in drgnil
Palec ob kazalec ALL JEWS
Tako postane svet razumljiv Življenje
Lahko

2. 11. 1993

SREČA STRAHU

za Anno

Včasih med nočjo in jutrom
Vidim kako te psi obkrožajo
Pse s popločevinjenimi zobmi
In ti grabiš za njihovimi tacami
In se jim smejiš v zobe
In se zbudim prepoten od strahu
In vem da te ljubim

22. 10. 1993

MOMMSENS BLOCK

Felixu Guattariju

*What authorities are there
Beyond Court tittle tattle*
— Mommsen Jamesu Bryceu, 1898

Vprašanje zakaj veliki zgodovinar
Svojega četrtega dela RIMSKE ZGODOVINE
Dolgo pričakovanega o dobi cesarjev
Ni napisal je zaposlovalo
Zgodovinarje za njim
Dobri razlogi so na meniju
Preneseni v pismih govoricah domnevah
Pomanjkanje vpisov Kdor z dletom piše
Nima rokopisa Kamni ne lažejo
Na literaturo se ne da zanesti INTRIGE IN
DVORSKITRAČ Še posrebreni fragmenti
Lakoničnega Tacita samo čtivo za pesnike
Ki jim je zgodovina breme
Neznosno brez plesa vokalov
Na grobovih proti težnosti mrtvih
In njihovega strahu pred večnim vračanjem
Niso mu bili všeč cesarji pozne dobe
Ne njihove utrujenosti ne njihove pregrehe
Sit je bil edinega Julija
Ki mu je bil vreden toliko kot lasten nagrobnik
Že za RAZLAGO CEZARJEVE SMRTI ni imel
Ko je bil vprašan po manjkajočem
Četrtem delu STRASTI VEČ
In GNIJOČA STOLETJA po njem
SIVA IN SIVA ČRNA NA ČRNO Za kogar
Grobni zapis da je porodničar Bismarck
Hkrati bil Rajha grobar
Posteljica napačne depeše
Je bilo mogoče sklepati iz tretjega zvezka
Se zmehčal v Charlottenburgu
Dvakrat dnevno vožnja s konjskim tramvajem
V prahu knjig in rokopisov štirideset
Tisoč v hiši Mommsen Machstrasse osem
Dvanajst otrok v podprtitličju POGUM ZA ZMOTO
Ki TE KVALIFICIRA ZA ZGODOVINARJA ZDAJ VEM
NAŽALOST KAR NE VEM Na primer zakaj
Se zlomi svetovna sila Ruševine ne odgovarjajo
Molčanje kipov pozlati propad
KAR RAZUMEMO SO INSTITUCIJE
AMPAK ON JE UTRUJEN IN PRAV PRAŠEN
Je pisal pobožen Dilthey Grofu Yorku

O POTI NA PODEŽELSKI CESTI FILOLOGIJE
INSKRIPCIJE IN PARTIJSKA POLITIKA
BREZ DOMOTOŽJA DUHA PO NE-
VIDNEM KRALJESTVU Njegovo je bilo kraljestvo priročnega
V pismu eni izmed hčera gospe Wilamowitz
Sanja o vili v Neaplju
Ne da bi se naučil umiranja Pride čas pride smrt
In brez milosti OGLARSKA VERA
ZA GROFE IN BARONE Krščanstvo
Drevesna bolezen do korenin
Rak infiltriran od obveščevalnih služb
Dvanajst apostolov dvanajst tajnih agentov
Izdajalec dostavi dokaz Boga
In logo firme Savel koloniziran
Pes krvosled igra vlogo socialdemokrata
Postal Pavel s padcem iz konja
In vodilni samec neznanega boga
Ki mu ovce mami v ogrado
Za selekcijo zveličanje ali prekletstvo
Samo pred črvi so mrtvi enaki
Policijski špicelj Papež prvi
Samo Janez na Patmosu v dimu drog
Heretik Vodja mrtvih Terorist
Je uzrl novo žival ki vzhaja
Sanje o Italiji so sanje o pisanju
Stimulans luninega sija na ruševinah
Z božanskim napuhom MOJIH MLADIH LET
MLAJŠIH LET VSAJ MLAD NISEM BIL NIKDAR
Kar ostane je BOŽANSKA ROBATOST A POOR
SUBSTITUTE V močvirju orli Čemu
Zapisovanje samo ker hoče to brati množica
Da je v močvirjih več življenja kot
V višavah ve biologija
Kako naj se ljudem dopove
In zakaj da je bilo prvo desetletje pod Neronom
Nesojenim umetnikom krvavem
Glasbo se visoko ceni ob zatonu
Ko je vse izrečeno postanejo glasovi sladki
Srečno obdobje za ljudstvo Rima
Najsrečnejše morda v njegovi dolgi zgodovini
Imelo je svoj kruh svoje igre Pokoli
So se dogajali samo v višjih krogih
In imeli visoko gledanost
Stanovanjski požar v hiši Mommsen povzročen
Ne zaradi krščanske vneme proti knjižnicam
Kot pred dva tisoč leti v Aleksandriji
Ampak zaradi plinske eksplozije na Machstrasse osem
Je povzročilo vznik strašnega upanja
Da je veliki učenik četrti del

Dolgo pričakovani o cesarski dobi
Pravzaprav napisal a se je tekst zažgal
Z ostankom knjižnice na primer
Štirideset tisoč zvezkov plus rokopisov
Rešili so le AKADEMSKI FRAGMENT
Sedem strani osnutka uokvirjenih z ognjem
V LOMLJENIH OKLEPAJIH ZAŽGANE BESEDE
MOMMSENA kot pišejo založniki
Sto dvanajst let po požaru
O požaru poročajo časopisi
Bralec časopisov Nietzsche piše Petru Gastu:
»Ste brali o požaru Mommsenove hiše? In da so njegovi izpiski uničeni, najsilovitejše predpriprave, ki se jih je morda zdaj živenci učenik kadarkoli lotil? Naj bi vedno znova planil v plamene, da so se na koncu morali, da bi ga ustavili, pokritega z ožganinami, k nasilju zateči. Takšni podvigi, kot je Mommsenov, morajo biti redki, saj neverjeten spomin in odgovarjajoča bistroumnost v kritiki in urejanju takšne snovi redko sovpadeta, nagnjeni prej k temu, da delata druga proti drugi. — Ko sem slišal zgodbo, mi je obrnilo srce v životu, in še zdaj fizično trpim, ko mislim na to. Je to sočutje? A kaj se mene Mommsen tiče? Sploh mu nisem naklonjen.«
Dokument iz stoletja pismopiscev
Strah pred osamljenostjo skrit v vprašajih
Kdor piše v prazno ne potrebuje ločil
Dovolite da govorim o sebi Mommsen Profesor
Največji zgodovinar za Gibbonom po Toynbeeju
(Alì je ob tem rekel tudi Večno glodajoči strah
Slavljenih da merilna letev laže)
V življenju stanujoč Charlottenburg Machstrasse osem
Dve tri strani dolg Za koga drugega pišemo
Kot za mrtve vsevedne v prahu Misel
Ki vam verjetno ne odgovarja učitelju mladosti
Pozaba je privilegij mrtvih
Vendarle ste sami publikacijo
Vaših kolega po oporoki prepovedali
Saj lahkomiselnost na katedri vrši izdajo
Nad mukami pisalne mize Celo ENEIDO
Ste hoteli videti zažgano po volji
Spodletelega Vergila Kateremu Avgustu
Gradbeniku Rima sam obotavljajoč pred dovršitvijo
Ker brezno zamolči Nesmrtnost vsilila
BOŽANSKA KOMEDIJA se ne bi bila
Napisala ali bila manj trajna
Brez njegove sodbë proti ognju
In želel sem si da bi lahko brali Kafka Profesor
V vaši marmorni grobnici iz Vašega podstavka
Bombe Druge Svetovne Vojne saj veste
Niso prizanesle Machstrasse Prizanešeno

Ni bilo vaši Akademiji Znanosti
Padca aziatskega despotstva proizvod
Napačnega čtiva in napačno imenovano
Socializem po velikem zgodovinarju
Kapitala Ki ga vi niste vzeli zares
Delavec v nekem drugem kamnolomu
Preden je njegov spomenik stal na Vašem podstavku
V roku ene države Podstavek je zopet Vaše mesto
Pred Univerzo imenovane po Humboldtu
Od Oblastnikov iluzije
(Svoje rimske zgodovine niso
Prebrali in Marxa ne ki je čtivo zamolčal
Če bi dlje živel bi lahko rekli
Iz denarnega ljubosumja morda na Vašo Nobelovo ta Žid)
Ujet v pletilskem vzorcu rdečih cesarjev
Ki so NJEGOV tekst skandirali z vojaškimi škornji
Kako se sčisti minsko polje vpraša Eisenhower
Zmagovalec Druge Svetovne vojne drugega
Zmagovalca S škornji
Korakajočega bataljona odgovori Žukov
VELIKI OKTOBER DELAVSKEGA RAZREDA opevan
Prostovoljno Z upanjem Ali v dvojnem primežu
Od preštevilnih In še s prerezanim grlom
Je bilo poletno neurje v senci Svetovne Banke
Ples muh čez tatarske grobove
WHERE THE DEAD ONES WAIT
FOR THE EARTHQUAKES TO COME
Kot bi Ezra Pound morda rekel drugi Vergil
Ki stavil na napačnega cesarja je spodlel tudi on
Duhovi namreč ne spijo
Najraje se hranijo z našimi sanjami
Oprostite Profesor mojemu grenkemu tonu
Univerzo poimenovana po Humboldtu
Pred katero spet na Vašem podstavku stojite
Dolgo po Vaši smrti odkopavajo
Prav zdaj zaradi predvidevane nesnage nove
Oglarske vere ne za Grofe in Barone
Včeraj med jedjo v razkošni restavraciji
V ponovno očiščenem glavnem mestu Berlin
Sem listal po pripisih vašega kolega
O dobi rimskih cesarjev sveže iz knjigarne
Dva junaka nove dobe obedujeta pri sosednji mizi
Lemurja kapitala Menjalec in Trgovec
In ko sem poslušal njun dialog pohlepen
Krme za moj gnus nad danes in tukaj:
»Ti štiri milijoni / morajo takoj k nam // Ampak to ne gre // Ampak to se sploh ne bo opazlo // Če te klaviature ne obvladaš / Si zgubljen To si videl pri X / On je ni obvladal // Moraš mu jo

vbit v glavo drgač bo nasrkal škoda // Torej jaz se bojim / Da ga bojo pribili na zid Kot meduzo // Tam bo visel In cepetal in cepetal // Zdi se mi dober akviziter V pripravah / Ampak ko se pa gre za garaško delo ... // Potem mora drugim predat // Pol pa je vprašanje So naše roke tko dobre / da lahk vrnejo milo za drago // Treba ga je porihtat // Mormo ga kupit za Deutsche Bank // Tega si bomo sami privlekli / Samo da klešče dobim / To ga bom naučil Potem bo začel služiti / Ta pravi denar.«
Pet ulic naprej kot nakazujejo sirene
Udrihajo revni na revnejše
In ko Gospodje postanejo privatni cigare in konjak
Strogo po učbeniku politične ekonomije
Kapitalizma: »Mene so hotli / na pomožno šolo poslat // Moja mama je bila trda ko kamen / Proti vsem Nardil boš maturo / Kolegij je bil vedno deljen
Bli so učitli ki so me meli za tumastega.«
Živalski zvoki Kdo je to hotel zapisat
S strastjo Sovraštvo ne služi Prezir teče v prazno
Sem razumel prvič vašo blokado
Tovariš Profesor pred dobo rimskih cesarjev
Poznano kot srečno pod Neronom
Vedoč da je nenapisani tekst rana
Iz katere gre kri ki ne doji nobene posmrtne slave
In zevajoča luknja v vašem zgodovinopisju
Je bila bolečina v mojem kako dolgo še dihajočem telesu
In spomnil sem se prahu vaše marmorne grobnice
In mrzle kave rano zjutraj ob šestih
V Charlottenburgu v hiši Mommsen Machstrasse osem
Na vašem delovnem mestu obdanem s knjigami

december 1992

OBISK PRI STAREJŠEM DRŽAVNIKU njegovo zdravje
Je napadeno Vodka samo za goste
Pri čaju njegove roke Obotavljiv gib
Proti skodelici Lahko bi bila polna krvi Pozna
Zločine stoletja Sem in tja
Med tajnimi silami 30 000
So Britanci v Grčiji ...
Američani so hoteli de Gaullea ...
Churchill je črpal plačo v znesku ... Mučitelj Barbie
Je bil izumitelj barbike Junaki 20. julija
So postali mučeniki ker je ...
Dvignil roke nad operacijo In njegov denar
Ko je Stauffenberg postal levičar Baltižani
So Nemcem veliko dela prihranili z ...
Strah me je svoje lastne sence
Je rekel Stalin Žukovu 1946
Ko je Hitlerju zmanjkalo goriva se je začela Zalivska vojna
In katero ljudstvo v Evropi ne bi bilo srečno
Danes z veselo večino pod kljukastim križem
Zadnjo utopijo kapitala
Kako je bilo nemško ljudstvo srečno prvič
V svoji sivi zgodovini polne geografskih nesreč
V svobodi Židov Ciganov Perverznežev
Komunistov band azilantskih
Gozdovi nedotaknjeni in travniki dokler ni prišel račun
Kaj je vedel Hegel šušmar o politiki
Učiti se iz zgodovine pomeni se Nič naučiti
Politika je KAR JE IZVEDLJIVO Moški sen
Iz katerega noben otrok ne kriči V vseh jezikih
Je ime prihodnosti smrt Roke starejšega državnika
Včasih jih pogleda in jih premika v molčanju
Kot pri pogovoru Njegov monolog je nem
S pogledom na svojo roko obotavljajočo ob kozarcu čaja
Pozaba naredi uspešnega državnika
Vaši občutki Ste imeli občutke Katere če sploh
Pri izgonu iz vaše zadnje pisarne
Občutki Nič občutil nisem nič nič nič samo grenko praznino
Pri poslušanju za govoricami miti legendami
Se prikažejo poročila postane moj pogled
Na njegove roke zrcalni pogled Njegova žalost se strdi
V moj hladnejši tekst Kaj se me tiče svet Jaz
Jem vaše slike Resnica RESNICA
Ni predmet Barve laži so
Moje pivo Zapuščam starejšega državnika
Njegovo prikazen na vratih upognjeno od ZNANOSTI PREVLAD
Njegov dvojni stisk rok Z zvvišenim občutkom
Da svet gre mimo nas in nič ne de

21. 12. 1992

SENEKOVA SMRT

Kaj si je mislil Seneka (a ni povedal)
Ko je poveljnik Neronove straže nemo
Potegnil smrtno obsodbo iz prsnega oklepa
Zapečateno od učenca za učitelja
(Pisanja in pečatenja se je naučil
In prezir do vseh smrti namesto
Svoje: zlato pravilo vse državne umetnosti)
Kaj si je mislil Seneka (pa ni povedal)
Ko je gostom in sužnjem prepovedal jokati
Ki so si z njim delili njegov zadnji obed
Sužnji na koncu mize SOLZE SO
NEFILOZOFSKE
ZAGREŠENO MORA BITI SPREJETO
IN KAR SE TEGA NERONA TIČE KI JE SVOJO MAMO
IN SVOJE BRATE IN SESTRE UBIL ZAKAJ
BI ZDAJ
PRI SVOJEM UČITELJU NAREDIL IZJEMO ZAKAJ
BI SE ODREKEL KRVI FILOZOFA
KI GA NI NAUČIL PRELIVANJA KRV
In ko si je pustil odpreti žile
Sprva svojim rokam nato svoji ženi
Ki njegove smrti ni hotela preživeti
Z enim vrezom kakšnega sužnja verjetno
Tudi meč na katerega se je Brut pustil vreči
Na koncu njegovega republikanskega upanja
Je moral držati suženj
Kaj si je mislil Seneka (pa ni povedal)
Medtem ko mu je kri prepočasi prestaro
Telo zapuščala in je suženj poslušen gospodu
Še nožne žile in kolenske jamice razprl
Šepetanje z izsušenimi glasilkami
MOJE BOLEČINE SO MOJA LASTNINA
ŽENA V SOSEDNJO SOBO PISAR K MENI
Roka ni bila več zmožna držati ročaja pisala
Ampak možgani so še delali je mašina
Pridelovala besede in stavke zapisovala bolečine
Kaj je mislil Seneka (pa ni povedal)
Skladiščen na kavču filozofa
Med črkami njegovega zadnjega diktata
In ko je spraznil čašo strup iz Aten
Ker je njegova smrt pustila čakati nase še kar
In strup ki je pomagal mnogim pred njim
Je lahko napisal samo opombo v njegovem
Skoraj že izkrvavljenem životu nič neposrednega
Kaj si je mislil Seneka (brez besed končno)
Ko je v parni kopeli šel smrti naproti
Medtem ko mu je zrak plesal pred očmi

Terasa zatemnjena od zmešanih udarcev kril
Ne od angelov v brljenju stebrov ob ponovnem srečanju
S prvo travno bilko ki jo je videl
Na travniku pri Cordobi višjo od vsakega drevesa

avgust/september 1992

NESREČNI ANGEL 2

Med mestom in mestom
Po Zidu prepad
Veter na ramenih tuja
Roka na osamljenem mesu
Angel slišim ga še
Ampak nobenega obraza več nima razen
Tvojega ki ga ne poznam

1991

TELEVIZIJA

Margarita says my father
Was Howard Hughes a member

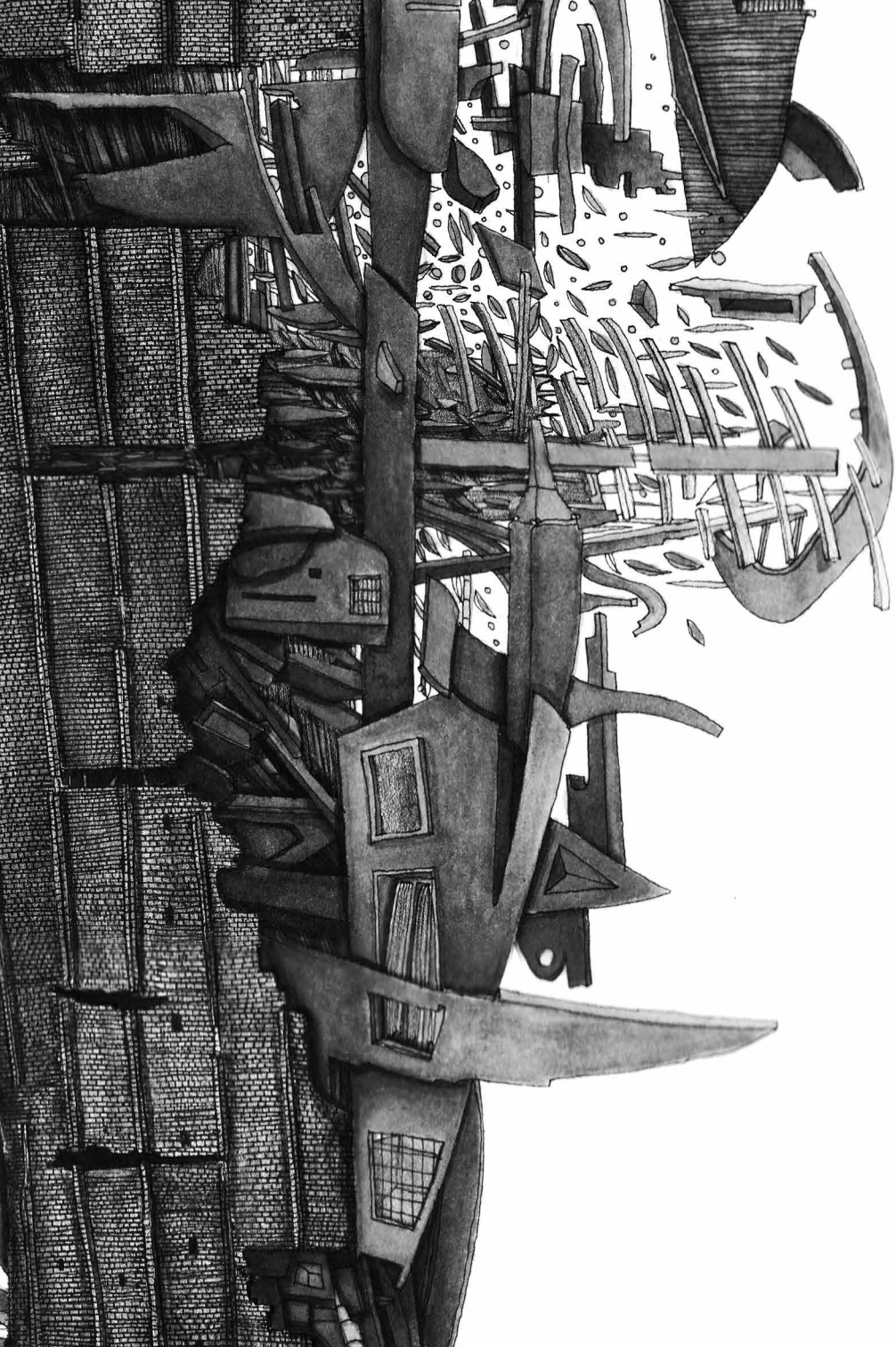
Of the *next* *last* generation

Which doesnt move its ass
From the tv-chair because
Outside lives man the beast
On the screen at least
It is flat and doesnt watch you

1 GEOGRAFIJA
Nasproti DVORANE LJUDSTVA
Spomenik mrtvim indijancem
Na TRGU BOŽANSKEGA MIRU
Tankov sled
2 DAILY NEWS PO BRECHTU 1989
Izruvani nohti Janosa Kadarja
Ki je tanke nad svoje ljudstvo poklical ko se je začelo
Svoje tovariše mučitelje obesiti z nogami navzgor
Njegovo umiranje ko so izdanega Imre Nagyja
Odkopali ali njegove ostanke
BONES AND SHOES televizija je bila pri tem
Pokopana z obrazom k zemlji 1956
MI KI SMO HOTELI PRIPRAVITI TLA
ZA PRIJAZNOST
Koliko zemlje bomo morali požreti
Z okusom krvi naših žrtev
Na poti v boljšo bodočnost
Ali v nobeno če jo izpljunemo
3 SAMOKRITIKA
Moji založniki rijejo po starih tekstih
Včasih ko jih berem me spreleti ledeno To
Sem napisal POSEDUJOČ RESNICO
Šestdeset let pred mojo domnevno smrtjo
Na ekranu vidim svoje rojake
Kako z rokami in nogami glasujejo proti resnici
Ki je pred štiridesetimi leti bila moja last
Kateri grob me varuje pred mojo mladostjo
4 ZA GUNTERJA RAMBOWA 1990
Na televiziji aretacija Ericha Honeckerja po operaciji raka na
vratih Charité. Star človek, označen s šestnajstimi leti moči,
ki so preobremenila njegov razum in zmlela njegov značaj,
ki ga je izdolblo deset let zapora v brandenburški kaznilnici,
žalostno potrdilo Jüngerjeve teze o rastočem neravnovesju
med formatom akterjev in radiju njihovih dejanj v novejši
zgodovini, od lastnih kreatur zdaj postrežen jezi ljudstva kot
žrtveni kozel. (Medtem ga je Cerkev k sebi vzela, tara sila, ki

samo še po dušah grabi, nič več po telesih.) Vidim te slike in
mislim na Rambowe gledališke plakate v Frankfurtu, glavnem
mestu bank in prostitucije in, za kratko obdobje, političnega
teatra v Zvezni Republiki. ANTIGONA: Hölderlinov republikanski
stol gori na grmadi Restavracije. GUNDLING: razparana figura
dvospolnega strmoglavljenega Ikara LessingKleistFriedrich-
Veliki, levo zgoraj frfotajoča NOVA NEMČIJA, časopis brez
bralcev, zgubljeno vršno jadro socialističnega mrtvorojenca.
HAMLETMAŠINA: igralec Hamleta brez obraza na hrbtu zid,
njegov obraz zaporni zid. Slike, ki nobene predstave niso
dohajale. Smerokazi skozi močvirje, ki se je že takrat začelo
zapirati nad predhodnim breznom utopije, ki se bo morda spet
zableščala, ko fantom ekonomije, ki nasledi pošast komunizma,
obrne hrbet novi stranki, osvobojenemu jeklen obraz njegove
svobode.

1990

SCHALL KORIOLAN

Če bi imel posestvo na podeželju kot Vergil in drugi
Ali mecena kot Horacij ki bi me prenašal
Ali dar iz dreka delati zlato
Bi napisal dolgo pesem Schall
O največjem igralcu ki sem ga videl
Ampak moram pisati svoj komad
Da lahko pokrijem svoje dolgove in moram
Pokriti svoje dolgove, da lahko pišem svoje komade
Zvit pes ki grize svoj rep
Nimam časa da bi hodil na vaje
Odvisen od vsem dosegljivih torej
Povprečnih fotografij v THEATER DER ZEIT
Tako med slabo fotografiranimi Hamleti
Vsak desetkrat bolj Hamlet kot Hamlet
S svojimi meči rokujejo kot s kitajskimi palčkami
Kanibali ki ne prenesejo krvi
Ampak vztrajajo pri svojem videzu
Vidim vas Schall ko igrate Koriolana
Kako koljete pred Antijem in bitka je klanje
Rima prvi klavec ki opravlja svoje delo
Z vnemo poba ki muhe fenta
Grozno kot lepo to pomeni prikazano kot nepotrebno
Saj je resničnost treba narediti vidno
Da se jo lahko lahko spremeni
Ampak resničnost se mora spremeniti
Da se jo lahko naredi vidno
IN LEPO POMENI
MOŽNI KONEC GROZE

1959 ...

ZAPIS 409

Axel Manthey: (* 10. april 1945, Güntersberge; † 29. oktober 1995, Tübingen)
nemški scenograf, kostumograf in režiser.

Aktajon: grški bajeslovni junak, tebanski lovec, ki ga je Artemida spremenila v jelena, da ga raztrgajo lastni psi, ker jo je na skrivaj opazoval golo in njene nimfe med kopanjem.

Gründgens: **Gustaf Gründgens** (* 22. december 1899, Düsseldorf; † 7. oktober 1963, Manila) nemški igralec, režiser in intendant. 1936 ga je Göring imenoval v pruski državni svet. Gründgens je deloval do leta 1945 kot glavni intendant Pruskega državnega gledališča. Ko je Joseph Goebbels 18. februarja 1943 razglasil »Totalno vojno«, se je Gründgens javil prostovoljno in šel na fronto, a mu je 1944 Hermann Göring ukazal nazaj v Berlin. 1963 je umrl na Filipinih zaradi krvavitve na želodcu, povzročene zaradi prevelike doze uspavalnih tablet. Ali je bil samomor ali nesreča ni bilo nikoli ugotovljeno. Našli so kuverto z napisom: »Mislim da sem vzel preveč uspavalnih tablet, malo mi je čudno, pustite me, da se naspim.«

Göring: **Hermann Wilhelm Göring** (* 12. januar 1893, Rosenheim; † 15. oktober 1946, Nürnberg) vojni zločinec in vodilni nacional-socialistični politik. Od maja 1935 je bil glavni poveljnik nemških zračnih sil. Odgovoren za ustanovitev Gestapa in prvih koncentracijskih taborišč 1933. Kot Reichmaršal je 31. julija naročil Reinhardu Heydrichu organizacijo t. i. »končne rešitve židovskega vprašanja«. Znan po dekadentnem in razkošnem stilu življenja med vojnim obratom 1942/43. Bil je eden od 24. obtoženih na Nürnberškem procesu glavnih vojnih zločincev. Prvega oktobra 1946 obsojen na smrt z obešanjem, a se je s samomorom rešil pred izvedbo obsodbe.

Hans Otto: **Hans Otto** (* 10. avgust 1900, Dresden; † 24. november 1933, Berlin) nemški igralec. Umrjen od nacionalsocialistov kot eden prvih levo usmerjenih umetnikov. Po mučenju in zasiłljnih so ga pripadnik SA vrgli iz tretjega nadstropja, s čimer naj bi simulirali samomor; umrl je zaradi posledic padca na bolnici. Joseph Goebbels je prepovedal oznanilo njegove smrti in udeležbo na pogrebu, ki ga je načel Gustaf Gründgens.

Laert: **Laertes** je lik iz Shakespearovega Hamleta. Ime ima po očetu Odiseja. Laert je sin Polonija in brat Ofelije. V zadnjem prizoru ubije Hamleta z zastrupljenim mečem, da bi maščeval sestro in očeta.

HAMLETWALLENSTEIN: **Albrecht Wallenstein**, pravzaprav **Wenzel Eusebius von Waldstein**, češko **Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna** (* 24. september 1583, Hermanitz na Elbi, Böhmen; † 25. februar 1634, Eger, Böhmen), politik in vojskovodja. Wallenstein je tudi splošna oznaka trilogije dram Friedricha Schillerja, ki jo je končal leta 1799 in obravnava propad slavnega generala pod vplivom zgodovinskih dogodkov med Tridesetletno vojno. Wallenstein propade na višku svoje moči kot uspešen poveljnik kraljeve vojske, ko se prične zoperstavljati svojemu vladarju Ferdinandu II. Trilogija se prične šestnajst let po začetku vojne 1633/1634, in konča v Egru, kamor je Wallenstein pobegnil in kjer je bil umorjen 1634.

Althusser: **Louis Althusser** (* 16. oktober 1918, Birmandreis blizu Alžira, Alžirija; † 22. oktober 1990, Pariz), francoski filozof. Eden od najvplivnejših marksističnih teoretikov 20. stoletja. Učitelj Alaina Badioua, Michela Foucaulta, Jacquesa Derridaja, Mauricea Godeliera, Nicosa Poulantzasa, Jacques Rancièrea, Étiennea Balibarja in Bernarda-Henrija Lévya. Kot je sam poročal, je po raznorodnih družinskih konfliktih in po nemškem vojnem ujetništvu razvil psihične motnje. Bil je redno zdravljen proti napadom depresije s tedanjimi zdravili in elektrošoki. Prekinitve dela in manični napadi hiperproduktivnosti so se menjavali. 16. novembra je zadavil svojo ženo Hélène Rytman. Natančne okoliščine njene smrti ostajajo nerazložene. Althusser je trdil, da se dogodka ne spominja. Ni prišel pred sodišče, ampak je bil do 1983 nastanjen v zaprtem oddelku psihiatrije bolnice Sainte-Anne.

Pelosi: **Giuseppe Pelosi** (* 28. junij 1958, Rim -), italijanski kriminalec, ki je bil pravnoomočno obsojen za umor Piera Paola Pasolinia, ki se je zgodil v noči s 1. na 2. november. 2. novembra 1975 so ga, takrat sedemnajstletnega, nekaj ur po umoru, ob obali Ostie, ustavili za volanom Alfe Romeo Giulia GT 2000, vozilom, ki je pripadalo Pasoliniju. Potem ko je dejanje priznal in pričakoval oprostilno sodbو za samoobrambo proti domnevnemu nadlegovanju in grožnjam Pasolinija, ga je 26. aprila 1979 Vrhovno sodišče dokončno obsodilo na 9 let in 7 mesecev zaporne kazni za naklepni umor, izvršen s sodelovanjem z neznanimi osebami. Po obsodbi je prestajal kazen v zaporu vse do decembra leta 1982, ko je bil spet na delni prostosti. V naslednjih letih se je vračal v in iz zapora, 5 dni po dokočni izpustitvi pa je bil ponovno aretiran zaradi ropa poštnega tovrnjaka. S prestopništvom je nadaljeval vse do ropa 1. septembra 2000. 30 let po umoru Pasolinija je maja 2005 v oddaji *Ombre sul giallo* na televiziji Rai, Pelosi v nasprotju s svojim priznanjem v sodnem procesu, priznal, da sam osebno ni prisostvoval pri napadu na Pasolinija. Napad naj bi namreč zagrešile tri osebe, ki jih Pelosi ni poznal. Svoj molk in prevzem odgovornosti za umor je Pelosi podprl s tezo, da mu je eden od napadalcev grozil s smrtjo in smrtjo njegovih staršev. Pelosi je tako čakal, da vsi storilci umrejo naravne smrti, preden je razklr resničen potek dogodkov. V novi verziji Pelosi tako govori o dveh mladih moških s sicilijanskim naglasom, informacija, ki sovпада s prvotnimi hipotezami preiskovalcev. Slednji so kot storilca kaznivega dejanja navajali brata Borsellino, kriminalca iz Rima, ki sta se ukvarjala s trgovino z mamil in aktivista v politični stranki MSI (Movimento Sociale Italiano), ki je simpatizirala z ekstremno desnico. Oba sta v 90-ih umrla za Aidsom. Potem ko je bil Pelosi leta 2005 ponovno aretiran zaradi preprodaje drog, mu je bila dodeljenja kazen izvajanja javnih del, ki jih je v Rimu izvrševal kot smetar. 23 septembra 2009 je bil po prestani kazni ponovno »na svobodi«. V nekem intervjuju, ki ga je na svojem blogu objavil Beppe Grillo, je Pelosi izjavil, da na smrt obtoženi kriminalca Giuseppe Mastini, v medijih znan kot Johnny lo Zingaro (Johnny Cigan) in Pelosijev prijatelj, sojetnik leta 1976 in večkrat osumljen kot četrti napadalec na Pasolinija, v kaznivo dejanje ni bil vpleten. Za več o tem glej

npr. http://www.theguardian.com/world/2014/aug/24/who-really-killed-pier-paolo-pasolini-venice-film-festival-biennale-abel-ferrara

Sv. Martin Gozdohod : Mišljen je nemški filozof **Martin Heidegger** (* 26. september 1889, Meßkirch; † 26.maj 1976, Freiburg v Breisgau). Aluzija je na Heideggerjev habitus, na njegovo hiško v Todtnaubergu in predvsem na njegov pakt z nacionalsocializmom, ki je od 1945 stvar mednarodne diskusije na področju zgodovinopisja in filozofije. Velja konsenz, da je Heidegger podpiral nacionalsocialiste, vprašljivo je, za koliko časa in v kakšni meri si je to ideologijo prisvojil, in v kakšnem razmerju je njegova filozofija napram nacizmu. 1932 je volil NSDAP, vpeljan kot rektor Univerze v Freiburgu in se 1933 pridružil stranki NSDAP, ki je njegovo včlanitev odprto slavila. Novembra 1933 je podprl in podpisal izjavo nemških profesorjev Adolfu Hitlerju. V Tübingenu je predaval na temo *Univerza v nacionalsocialistični državi*. 1934 je kot rektor odstopil in se ni pojavljal v zvezi z aktivnostmi NSDAP, je pa ostal do konca vojne 1945 član partije. V Müllerjevi aluziji je kontrastiran s Kafka, ki je po njem preroško predvidel prihajajoče katastrofe Druge Svetovne vojne. Kafkovo delo *Lovec Gracchus* Müller direktno povezuje s Holokavstom, saj je Kafka, kot drugje trdi Müller, čutil »Auschwitz kot posledico evropske kulture«.

Jaspers: **Karl Theodor Jaspers** (* 23. februar 1883 Oldenburg; † 26. februar 1969 Basel) nemški svetovno znan psihiater in filozof, ki je ravnil filozofijo eksistencializma v popolnoma drugačno smer kot Sartre. Bil najprej učitelj in nato doživljenjski prijatelj Hanneh Arendt, ki ju je združevalo tudi desetletja dolgo dopisovanje. Tudi s Heideggerjem je bil v pisni korespondenci, ki se jo ob nastopu nacionalsocializma prekinil in po vojni postal izredno skop.

Lovca Graccha: **Der Jäger Gracchus** je fragmentarna pripoved Franza Kafke iz leta 1917, objavljen po posthumno. Opisuje mrtveca, ki ne more najti miru. Vključuje pogovor z nevednim človekom, ki že 1500 let stare zgodbe Grachha sploh ne pozna.

Mojster iz Nemčije: *»Smrt je mojster iz Nemčije«*, citat iz Celanove pesmi *Fuga Smrti (Todesfuge)*, ki tematizira Holokavst, napisana med 1944 in 1945. Verz, ki je v nemščini prešel v splošno rabo.

Teorema: Film Piera Paola Pasolinija iz 1968, na podlagi njegovega istoimenskega romana, ki je v slovenščino preveden kot *Izrek*.

MONTAIGNE MEETS TASSO 1

Tasso: **Torquato Tasso** (* 11.marec 1544, Sorrent, blizu Neaplja; † 25. april 1595, Rim), italijanski pesnik v času protireformacije. Poznan po delu Osvoboditev Jeruzalema, ki opisuje fiktiven spopad med kristjani in muslimani ob koncu prvega križarskega pohoda med obleganjem Jeruzalema. Znan tudi po svoji duševni boleznii, za katero je trpel celo življenje. Sedem let je bil zaprt v norišnici Sv. Ana, po prvih mesecih ujetništva je prejel razkošne sobane, dovoljenje, da obeduje na dvoru Vojvode in možnost obiskov njegovih prijateljev, med drugim ga je 1581 obiskal Michel de Montaigne.

Lenz: **Jakob Michael Reinhold Lenz** (* 12. januar^{jul.}/ 23. januar 1751^{greg.}, Seßweigen, Livland (danes Cesvaine, Lettland); † 24. maj^{jul.}/ 4. junij 1792^{greg.}, Moskva), nemški pisatelj Sturm und Dranga. Aprila 1776 je Lenz sledil Goetheju na Weimarski dvor, kjer je bil sprva lepo sprejet. A že na začetku decembra je Goethe z njim prekinil osebne stike in dosegel, da so Lenza iz dvora izključili. Natančno ozadje ni znano. Po dolgem obisku pri Cristophu Kaufmannu je Lenz doživel ponoven napad (verjetno) paranoidne shizofrenije, zaradi česar ga je Kaufmann leta 1778 poslal k filantropu, družbenemu reformatorju in duhovniku Johannu Friedrichu Oberlinu v Waldersbach. Navkljub oskrbi se je Lenzovo duševno stanje poslabšalo. Po tem je potoval v Rigo, St. Petersburg in nato v Moskvo, kjer je deloval kot učitelj, se družil z ruskimi pisatelji, prostozidariji in reformatorji, pri čemer se je njegovo duševno zdravje postopoma slabšalo. Njegovo truplo so našli zgodaj zjutraj na eni od moskovskih ulic leta 1792. Ni znano, kje je pokopan.

Büchner: **Karl Georg Büchner** (* 17. oktober 1813, Goddelau, Großherzogtum Hessen; † 19. Februar 1837, Zürich) hesiški pisatelj, zdravnik, znanstvenik in revolucionar. Kljub temu, da je umrl pri 23. (zaradi tifusa), velja za enega najpomembnejših nemških pisateljev in dramatikov predvsem zaradi *Dantonove smrti* in nedokončane drame *Woyzeck*. Omenjen tukaj zaradi znane novele *Lenz*, ki je nastala na podlagi poročila duhovnika, zdravilca duš in psihologa Johanna Friedricha Oberlina o Lenzovem obisku pri njem.

Hölderlin: **Johann Christian Friedrich Hölderlin** (* 20. marca 1770 Lauffen am Neckar, Kraljestvo Württemberg; † 7. juní 1843 Tübingen, Kraljestvo Württemberg), eden najvplivnejših nemških lirikov, cimer in tesen prijatelj Hegla in Schellinga. Leta 1805 naj bi zblaznel. Nasilno prepeljan v univerzitetno kliniko v Tübingenu, kjer je diagnosticiran kot maničen in zdravljen pod prisilo s tedaj menda naprednimi zdravili, ki so povzročile dodatne dolgotrajne travme in njegovo stanje poslabšale. Leta 1807 so ga odpustili in razglasili za »neozdravljivega«. Nato je živel v stolpni sobi Ernesta Zimmersa v Tübingenu, od tod sintagma *Hölderlinturm*. Med 1829 in 1837 je bil redno obiskovan kot Tübingenska atrakcija, kjer je prevzel in včasih zavestno potenciral vlogo norca.

Montaigne: **Michel Eyquem de Montaigne**, lat.: **Michaelius Montanus** (* 28. februar 1533 Grad Montaigne, Périgord; † 13. september 1592 prav tam), jurist, politik, filozof, izumitelj esejistike, skeptik, humanist in politik z dostopom do najvplivnejših osebnosti francoske monarhije na koncu Renesanse in začetku Reformacije in Protireformacije.

AJAX NAPRIMER

Ajax: Junak iz grške mitologije/zgodovine ter protagonist istoimenske tragedije Sofokleja. Po padcu Ahila v Trojanski vojni, Ahilovo orožje ni predano Ajaksu, ki je bil njegov zaupen soborec, ampak Odiseju. Ajaks se hoče zaradi tega maščevati in ubiti vodstvo, a Atena intervenira in mu povzroči blaznost, zaradi katere pobije par črednih živali, za katere misli, da so poveljniki. Ko pride k sebi prepozna sramoto »lastnih« dejanj in se vrže na svoj meč. Ajax je hkrati ime čistila, Müller predstavlja banalizacijo kulture preko poblagovljenja vsega, tudi zgodovine in mitologije. Z osvetlitvijo korespondence med antiko in kapitalizmom, dobi produkt čistila čudno in ominozno konotacijo.

Alkmena: **Alkmena** je v grški mitologiji hči mikenskega kralja Elektriona, ki je Zevsu rodila Herakleja ter tako postala pramati Heraklidov. S formulacijo »kar ti ostane je ah Alkmene« igra Müller na citat iz Kleistove drame Amfitrion. Po tem ko Zevs Amfitrionu razkrije, da je Alkmena noseča z njegovim sinom Heraklejem, se drama konča z Alkmenino eksklamacijo »Ah!«:

»Erster Feldherr: Fürwahr! Solch ein Triumph – Zweiter Feldherr: So vieler Ruhm – Erster Oberster: Du siehst durchdrungen uns – Amphitryon: Alkmene! Alkmene: Ach!«

Peter Zadek: (* 19. maj 1926, Berlin-Wilmersdorf; † 30. julij 2009, Hamburg), nemški režiser in intendant. V gledališko zgodovino se je vpisal predvsem z nekonvencionalnimi uprizoritvami Shakespearea.

MATI COURAGE: **Mutter Courage und ihre Kinder** je drama, ki jo je napisal Bertolt Brecht med eksilom na Švedskem med 1938/39, uprizorjena v Zürichu 1941. Zgodba se vrti okoli trgovke Mati Courage, ki poskuša zaslužiti z vojno in ob tem izgubi svoje otroke.

Fidija: **Φειδίας** (* c. 480 - 430 p. n. št.) grški kipar, slikar in arhitekt iz petega stoletja pred Kristusom, splošno znan kot največji kipar klasične Grčije. Njegov kip Zevsa v Olimpiji velja za enega izmed sedmih čudes starega sveta. Plutarh piše, da so sovražniki kralja Perikleja, ki je bil tesen prijatelj s Fidijo, poskušali napasti Perikleja preko Fidije, ki je bil obtožen za krajó zлата namenjenega kipu

Atene na Partenonu, ter da je nečastno naslikal sebe in Perikleja na Ateninem ščitu. Za drugi prestopok so ga zaprlí in umrl je v zaporu.

Polidor: **Polidoro Virgili**, splošno latinizirano **Polydorus Vergilius**, **Polydore Vergil** (ali **Vergil**), znan tudi kot **Polydore Vergil iz Urbina** (c. 1470 - 18. april 1553), italijanski humanist, zgodovinar, duhovnik in diplomat, ki je večino življenja preživel v Angliji. Poznan kot oče angleške zgodovine po delih: *Proverbiorum libellus* (1498), *De inventoriis rerum* (1499) in vplivne zgodovine Anglije *Anglica Historia* (1534).

Einar Schleef: **Einar Wilhelm Heinrich Schleef** (* 17. januar 1944, Sangerhausen; † 21. julij 2001, Berlin), nemški gledališki režiser, dramatik, scenograf, slikar, fotograf, grafičar in igralec. Karakteristika njegovih uprizoritev je vrnitev uporabe zbora, afirmirane v njegovih esejih *Droge Faust Parsifal*. Znan po radikalnih brezkompromisnih pričevanjih povojne razdružene in spet združene Nemčije.

Frankfurt Odra: Frankfurt na reki Odri, med drugim rojstni kraj Heinricha von Kleista.

BILD: nemški tabloid, ki ga tiska založba Axel-Springer Verlag od leta 1952.

Trocki: **Lev Trockí**, psevdonimm **Leva Davidoviča Bronsteina** (* 26. oktober^{jul.} / 7. november 1879^{greg.} Janovka, danes Bereslawka, Ukrajina; † 21. avgust 1940 Coyoacán, Meksiko), komunistični politik, revolucionar in marksistični teoretik. Ljudski komisar za časa ruske revolucije in ustanovitelj in organizator Rdeče armade. Po njem se imenuje smer, ki je odstopila od sovjetske partijske linije marksizma-leninizma. Po tem ko ga je Stalin leta 1929 izgnal, kjer ga je, po številnih poizkush, leta 1940 ubil s sekiro sovjetski agent v Mehiki.

Buharin: **Nikolaj Ivanovič Buharin** (* 27. september^{jul.} / 9. oktober 1888^{greg.}, Moskva; † 15. marec 1938, prav tam), ruski politik, marksistični teoretik gospodarstva in filozof. Sodeloval pri ruskih revolucijah leta 1905 in 1907. Od leta 1928 je nasprotoval Stalinovim ukrepom kolektivizacije poljedelstva, zaradi česar je bil odstranjen iz Politbiroja in kasneje iz Kominterne. Od leta 1929 je vodil (skupaj z Američanom Jay Lovestoneom) Mednarodno združenje komunistične opozicije, a je drugače kot ostali trockisti, lahko ostal v partiji in postal direktor Inštituta industrijsko-ekonomskih raziskav. Leta 1934 ga je Stalin rehabilitiral, po tem ko je prostovoljno zavrgel svoje prejšnje ideološke pozicije. Leta 1937 zaprt in obtožen zaradi volunstva in sodelovanja pri komplotu proti Stalinu. Obsojen na smrt 1938 na tretjem moskovskem procesu »proti bloku desnih trockistov« in ustreljen. Lenin ga je označil za »ljubljenca partije« in »dragocenega in pomembnega teoretika«.

Hiša Atridov: Legendarna prekleta krvna linija Atridov (tudi Tantalidi) iz grške mitologije, ki obsega Tantara in njegove naslednike, med drugim Kralja Atreja iz Miken, Kralja Ojrida, Antigono in iz Homerjeve *Iliade* znanih junakov Kralja Agamemnona in Menelaja. Tantara in naslednjih pet generacij njegove družine so prekleli bogovi, potem ko jim je Tantal, ki so ga bogovi občudovali zaradi njegove pameti in ga sprejeli k svoji mizi, kradel nektar nesmrtnosti. Da bi preizkusil njihovo vsevednost, jim je za večerjo postregel lastnega sina. Bogovi so predvideli njegov načrt in ga deportirali v Had, kjer je za vse večne čase obsojen prenašati Tantalove muke in njegova rodbina prekleta na ciklično ponavljanje umorov, sovraštva in maščevanja. Tukaj je aluzija predvsem na kralja Agamemnona, ki ga po vrnitvi iz deset letne Trojanske vojne ubijeta v kadi z mrežo in sekiro njegova žena Klitajmnestra in njen ljubimec Ajgist, pri čemer se Klitajmnestra maščuje za domnevno smrt njene hčerke Ifigenije, ki naj bi jo Agamnenom žrtvoval bogovom, da bi prekinil brezvetrje na poti proti Troji. Naj bi, saj se izkaže, da je Ifigenijo rešila Diana in jo skrila kot svojo svečenico na Tauridi. Orest s pomočjo Elektre nato ubije lastno mamo Klitajmnestro in Ajgista. Umor Agamemnnona je natančno popisan v prvem delu Ajshilove dramske trilogije *Oresteja*, ki obravnava mitsko podstat prehoda iz krvnega maščevanja (v podobi Erini), ki zasledujejo Oresta in demokratizacijo družbe preko vzpostavitve sodnega sistema z Atenino intervencijo.

Sveta Puščava dneve v *sne preobraža*: Tale in sledeči trije verzi so najboljše kar

sem uspel prenesti iz originala, smisla in ritma se ni dalo ohraniti drugače kot da se ekzaktna rima v originalu samo nakaže. V originalu se glasi: »*Verbrennt die Sehnsucht nach dem reinen Reim / Der Welt in Wüste wandelt Tag in Traum / Reime sind Witze im Einsteinschen Raum / Des Lichtes Welle sondert kein Schaum / Brechts Denkmal ist ein kahler Pflaumenbaum*«

		
		
		
MOMMSENS BLOCK		

Mommsen: **Christian Matthias Theodor Mommsen** (* 30. november 1817, Garding, Schleswig-Holstein; † 1. november 1903, Charlottenburg), nemški zgodovinar, ki velja za enega najpomembnejših zgodovinarjev antike. Za njegovo še vedno temeljno delo *Rimska zgodovina* je leta 1902 prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Jože Kastelic piše v spremni besedi Mommsenovi k slovenskemu izboru *Rimske zgodovine*: »Rimska zgodovina do konca republike, do bitke pri Tapsu (46 pr.n.š.), dve leti pred Cezarjevo smrtjo, je izšla v treh delih v letih 1854-1856. Uspeh je bil takojšen in nenavadno velik. Stara rimska republika z nobiliteto zgodnje dobe s plebejskim dvigom in z razkrojem senatske oligarhije v poznejši dobi ter s Cezarjem kot likvidatorjem republike in hkrati dokončnim uresničiteljem njenega izročila je vstala iz groba učenjaške filologije ali pa romantičnega čaščenja v resničnost dneva. Avtor pa zgodovine ni nadaljeval, četrti del, ki naj bi opisal nastop Cezarjevih dedičev, zmago Avgusta in vlado cesarjev, ni bil nikoli napisan. Šele leta 1885 je izšel peti del, z novo metodologijo in razširjeno tematiko, kot zgodovina rimskih provinc v dobi od Cezarja do Dioklecijana (284 n.š.). Tu se je Mommsen ustavil in pozne antike ni nikoli obdelal, čeprav je v predgovoru k prvemu delu to v načrtu nakazal.« (...) »Njegovo politično naziranje je oblikoval meščanski liberalizem, ki je bil daleč od monarhističnega absolutizma, pa tudi od političnih teženj nemške socialne levice« (v Christian Theodor Mommsen: *Rimska zgodovina*, Nobelovci, Cankarjeva založba, 1990, Ljubljana). V funkciji postlanca pruske zbornice se je odločno postavil proti »ministrskemu absolutizmu« (kot se je sam izrazil) tedanjega pruskega ministrskega predsednika Otta von Bismarcka. Po Bismarckovi tožbi proti Mommsenu, se je Mommsen počasi umikal iz javnega političnega življenja. Karl Kautski mu je ob smrti napisal kritičen nekrolog: »Strah pred proletariatom, sovražstvo do junkerstva in hrepenenje po vladarju, ki bi obema položil nogo na tilnik ter vladal povšeči visoko izobražene buržuazije — to je bil Mommsenov politični credo in tega je iz politične prakse vnašal tudi v svojo Rimsko zgodovino.« (*Die Neue Zeit*, 1904)

Tacit: **Tacit Kornelij**, lat. **Publius** (ali **Gaius**) **Cornelius Tacitus** (* okrog 56, Rim, † okrog 117/120), rimski zgodovinar in odvetnik, leta 79 je bil kvestor, leta 88 pretor, leta 97 konzul in leta 112 prokonzul province Azija. Kot pisec je bil blizu Salustiju, znan je po jedrnatem slogu. Med njegova glavna dela sodi delno ohranjena zgodovina Rima, knjiga o Germanih in pogovor o govornikih.

Dilthey: **Wilhelm Dilthey** (* 19. november 1833, Wiesbaden-Biebrich; † 1. oktober 1911, Seis am Schlern, Südtirol) nemški teolog, učitelj, filozof in ključna figura v zgodovini hermenevtike.

Gospa Wilamowitz: Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff (1848-1931) je bil Mommsenov zet in Nietzschejev filološki nasprotnik.

Kraljestvo priročnega: »Sein Reich war das Greifbare«, iz predhodnih verzov se jasno nanaša na hermenevtično in fenomenološko tradicijo in torej na Heideggerja, kateri vpelje pojem priročnega (das Greifbare), kot samorazkrivalni bitni način priprave — tistega ontično srečljivega v okolnem svetu. »Čim manj zijamo v stvar-kladivo, čim bolj zavzeto jo uporabljamo, tem izvirneje postaja razmerje do nje, tem bolj nezakrito je srečljivo to, kar je, kot priprava.« (Heidegger, Bit in čas, str. 105).

Janez na Patmosu: **Janez Evangelist**, **Johan**an iz **Patmosa** ali **Janez Teolog** (* ?, † 101?, Efez, današnja Turčija), velja za pisca Evangelija po Janezu, Prvega, Drugega in Tretjega Janezovega pisma ter Razodetja (Apokalipse).

Peter Gast: **Heinrich Köselitz** (* 10. januar 1854, Annaberg; † 15. avgust 1918,

prav tam), nemški pisatelj in skladatelj. Znan kot dolgoletni prijatelj in sodelavec Friedricha Nietzscheja.

Gibbon: **Edward Gibbon** (* 27. aprila ^{34/-} / 8. maja 1737⁸⁹, Putney pri Londonu; † 16. januarja 1794, London), eden od pomembnejših britanskih zgodovinarjev v času razsvetljenstva.

Toynbee: **Arnold Joseph Toynbee** (* 14. april 1889, Londonu; † 22. oktober 1975, Yorku (Yorkshire)), britanski teoretik kulture in pomemben zgodovinar dvajsetega stoletja. Velja za zadnjega velikega univerzalnega zgodovinarja.

		
		
		
OBISK PRI STAREJŠEM DRŽAVNIKU		

Barbie: **Nikolaus »Klaus« Barbie** alias **Klaus Altmann** (* 25. oktober 1913, Godesberg; † 25. september 1991, Lyon) večkrat obsojeni nemški vojni zločinec SS-a, znan kot »Lyonski klavec«. Pod vlado Zuaza ga je aretirala bolivijska policija zaradi utaje davkov leta 1983. Istega leta so ga izročili v Francijo, kjer so mu sodili za vojne zločine v času okupacije Francije. Branil ga je zloglasni Jacques Vergès, ki ga je financiral švicarski bankir in zanikovalec Holokavsta François Genoud. Leta 1987 obsojen zaradi zločinov proti človeštvu in obsojen na doživljenjsko ječo; umrl 1991, star 77 v Lyonu zaradi raka.

Stauffenberg: **Claus Philipp Maria Schenk Graf von Stauffenberg** (* 15. november 1907, Jettingen, Kraljestvo Bayern; † 21. julij 1944, Berlin), oficir nemških oboroženih sil in med Drugo Svetovno vojno eden od osrednjih osebnosti vojaškega odpora proti Nationalsocializmu nemškega Reicha. 20. julija 1944 je spodletel pri poskusu atentata na Adolfa Hitlerja, za kar je bil 21. julija usmrčen.

Žukov: **Georgij Konstantinovič Žukov** (* 1. december (19. november, ruski koledar) 1896, zaselek Strelkovka pri Moskvi, Kaluška gubernija, Ruski imperij (danes Kaluška oblast, Rusija) † 18. junij 1974, Moskva, Sovjetska zveza (danes Rusija)), ruski general, politik, šef Generalštaba Rdeče armade, Maršal in četverni heroj Sovjetske zveze, znan kot zmagovalec bitke za Berlin 1945, kjer je sprejel dokončno kapitulacijo Nemčije. Žukov se je v vojaško in vojno zgodovino vpisal kot eden najboljših poveljnikov in strategov druge svetovne vojne.

		
		
		
SENEKOVA SMRT		

Seneka: **Lucius Annaeus Seneka**, imenovan tudi **Seneka Mlajši** (* c. leta 1, Cordoba; † 65 n. št., blizu Rima), rimski filozof, dramatik, znanstvenik, državnik, stoik in eden najbolj branih pisateljev svojega časa. Govori, po katerih je postal slaven, so izgubljeni. Od leta 49 je bil vzgojitelj kasnejšega cesarja Nerona, ki ga je poskušal naučiti, zakaj je modro vladati milostno. Nazadnje ga je Neron obtožil prisostvovanja zarote senatorjev, ki so načrtovali njegov atentat in mu ukazal samomor, čemur je Seneka brez odlašanja ustregel.

Brutus: **Marcus Iunius Brutus Caepio**, velikokrat kratko **Brut** (* 85 p. n. št.; † 23. oktober 42 p. n. št.) rimski politik v času pozne Republike in eden izmed morilcev Gaja Julija Cezarja. Dva dni po umoru je senat morilcem dodelil amnestijo, kar je bil slab kompromis, saj so s tem, namesto, da bi jih slavili kot osvoboditelje, priznali Cezarjev umor za zločin, ki se mu naj ne sodi. Kmalu se je javno mnenje obrnilo proti zarotnikom, po pogrebnem govoru Marka Antonija, ko je razglasil Cezarjevo oporoko, po kateri naj bi vsak državljan prejel določeno vsoto denarja. Po dveh bitkah pri Filipijih je cesarjanska stranka s Cesarionom in Markom Antonijem na čelu premagala zarotnike. Po drugi izgubljeni bitki se je Brut pustil vreči na svoj meč.

TELEVIZIJA

Janos Kadar: **János Czermanik**, kasneje **János Csermanek** (* 26. maj 1912, Rijeka; † 6. julij 1989, Budimpešta), madžarski komunistični politik, od 1956 do 1988 generalni tajnik madžarske socialistične delavske stranke. Po madžarski ljudski vstaji leta 1956, ki so iz protestov prerasli v oborožen osvobodilni boj in prevzem oblasti, zamenjava enopartijske diktature z vladó pod vodstvom Imre Nagyja. Madžarska je izstopila iz Varšavskega pakta, se odcepila od Sovjetske zveze in razglasila nevtralnost. Osvobodilni boj se je končal z invazijo Sovjetske armade 4. novembra 1956, ki je na oblast postavila pro-sovjetsko vladó pod vodstvom Jánosa Kádárja. Zahod in NATO je podpiral osvobodilni boj le verbalno in ni interveniral. Po ruskem prevzemu so usmrtili na stotine vstajnikov, med njimi tudi Imre Nagyja in Pál Maléterja; deset tisoč ljudi so zaprli ali internirali. Več kot sto tisoč ljudi je pred diktaturo pobegnilo na zahod. Vstajo je Kádárjev režim vedno označeval za »kontra-revolucijo«. Po letu 1989 je 23. oktober na Madžarskem državni praznik.

Imre Nagy: (* 7. junij 1896, Kaposvár; † 16. junij 1958, Budimpešta), madžarski politik in agrarni ekonomist. Znotraj komunistične partije velja kot disident, čeprav je bil dvakrat vodja vlade. Zaradi madžarske ljudske vstaje 1956 in njegove usmrtitve je dananes razglašen za državnega heroja.

Gunter Rambow: (* 2. marec z 1938, Neustrelitz -), nemški grafični oblikovalec in fotograf.

Erich Honecker: (* 25. avgust 1912, Neunkirchen; † 29. maj, 1994, Santiago de Chile), nemški komunistični politik, znan kot najmočnejši človek DDR-a. Od leta 1971 do 1989 je bil generalni sekretar Centralnega komiteja SED-a. V času nacional-socializma je bil deset let zaprt. Organiziral izgradnjo berlinskega zidu. Leta 1992 so mu sodili v Berlinu zaradi kršitev človekovih pravic v času DDR, a so sopenje ustavili zaradi njegove bolezni. Nato se je preselil v Čile k družini, kjer je umrl.

Gundling: **Jacob Paul Freiherr von Gundling** (* 19. avgust 1673, Hersbruck; † 11. april 1731, Potsdam), nemški zgodovinar in dolga leta istočasno dvorski učenik in neprostovoljni dvorski norec ozkega kroga pruskega kralja Friedricha Wilhelma I.

Lessing: **Gotthold Ephraim Lessing** (* 22. januar 1729, Kamenz, Markgraftum Oberlausitz; † 15. februar 1781, Braunschweig), pesnik, pisatelj, dramatik, kritik in teoretik nemškega razsvetljenstva. Zaradi Hamburške dramaturgije znan kot prvi nemški dramaturg.

Kleist: **Bernd Heinrich Wilhelm von Kleist** (*10. oktober 1777, Frankfurt (Oder); † 21. november 1811, Stolper Loch, danes Kleiner Wannsee (Berlin)), nemški dramatik, pripovednik in lirik. Uprizoritev njegove drame *Prinz von Homburg* (1809) je prepovedal Friedrich Wilhelm III., zaradi česar je Kleist ubožal in začel premišljevati o samomoru, kar so sprožile, ob denarnih problemih, tudi številne kritike njegovega dela in nezmožnost zaposlitve v pruski državni službi zaradi žiga cenzure. Z znanko Henriette Vogel, ki naj bi obolela z rakom, sta sklenila skupaj storiti samomor. Z njeno privolitvijo je 21. novembra 1811 ustrelil najprej njo in nato še sebe.

		
		
		
SHALL KORIOLAN		

Schall: **Ekkehard Schall** (29. maj 1930, Magdeburg - 3. september 2005, Berlin) nemški filmski in gledališki režiser in igralec. Igral je cel Brechtovski kanon pod Brechtovo režirsko taktirko, poročen z Brechtovo hčerko in kot skrbnik njegove zapuščine tudi vodil Berliner Ensemble.

Koriolan: tragedija, ki jo je napisal William Shakespeare (tudi v istoimenski Brechtovi predelavi) med 1605 in 1608. Drama temelji na življenju legendarnega rimskega vojskovodje Caiusa Marciusa Coriolana.

Grozno kot lepo: parafraza in meditacija na začetek Rilkejevih *Devinskih elegij*:

»*Lepota je strašnega komaj še znosni začetek / in občudujemo jo, ker se ji sploh ne zdi vredno, / da bi nas pokončala.*«

ARJAN PREGL

PRAVEGA SLIKARJA SPOZNAŠ V NESREČI

Dolgo speči vulkan je izbruhnil kot nacionalistični poslanec, ki mu nepričakovano dokažejo priseljske korenine, sneta sekira je v zgodnjem večeru letela s hitrostjo krčenja deževnega pragozda, zrele hruške so padale po tleh kot izčrpani otroci v kongoleških rudnikih tantala in klade ob počitniški hišici so ležale nepremično kot poleg njih Hallbjorn z železnim rezilom v obliki zagozde zaritim v čelo.

Dagbjort je stal ob tnalu. Izpustil je prazen leseni ročaj, segel v žep in vtipkal 112. Rekel ni ničesar. Opazoval je barvno skladje med sivordečo snovjo, ki je mezela iz razpočene lobanje njegovega prijatelja, in vulkanskim prahom, pomešanim z žarečo svetlobo sončnega zatona.

A NDREJA ŠTEPEC

FAK U

Zapeljala sva se dol, na rob mesta, popadla drug drugemu v glavo, razbijala tlakovce in samo sedela. Zavpila si, naj ti pustim še kakšno cigareto, da ni nikjer več odprtega kioska. Potem si začela preklinjati; Zakaj ni nikjer odprtega kioska? In kako, da ne moreš dobit alkohola. In časopisa. Kaj če bi samo žvečilko ali pa vžigalnik. Zvijam tobak, da ga tebi ne bo treba. V bistvu ga ne znaš. Premolkneš in mi poveš, da to ni res. Smejiva se, ker veva. Usedeš se nazaj, primeš kolena in skozi ohlapno obleko ti štrlijo klavikule. Lasje se ti lepijo na trepalnice preko obrvi. Kadiš. Zoprna si mi, ko kadiš in govoriš. Hkrati. Glas ti mutira. Ni tvoj, ni ženski. Ne bi se ljubil s tabo, niti fukal te ne bi. Tako zelo se mi takrat gabiš. A nisi grda, ko kadiš. Gledal bi te, kako prisloniš tisti čik k ustom, kako se mal zaletiš in izdihneš konec sveta. Popravim ti pramen. Sovražiš me. Sovražiš, da se ti kdorkoli dotika las. Puhneš vame. Navajen sem. Pogledam stran, da me ne bi videla s krvjo v očeh. Smejiš se. Razpredaš o tem, zakaj so odnosi samo še zunanji dim in kako bi vsak kadil le svojo škatlo.

Pripoveduješ nekaj o filmu s tematiko seksa in travme. Kliše. Ugovarjaš, da ne. Sklepam, da ti je bil igralec fukabilen. Ali, da vežeš zgodbo nase osebno. Briga me. A ti kar ne zapreš — zdaj si pri Klausu Kinskemu, omeniš njegovo cenzurirano knjigo, All I need is Love. Poznam, rečem. Neko semifikcijsko sranje. Gledaš me v besu in joku. Smešna si mi. Zdaj sem te razpizdil, to je tvoj minus. Jebi se, prileti iz tebe kot ustni telegram. A, da, to je Kinski storil Felliniju. A midva nisva zvezdi s platen. Ti se razburjaš, vedno bolj me zabava. Pred leti so ti rekli, da si histerična. Drugi, da si čudna. Vzgojeni, da posebna. Jaz sem te takrat hotel samo pofukat. Igrava lasten Satyricon. Zdaj bi te slekel. In poljubljal.

SUROVA ŽIVAL

Nič koliko vodnih žigov sva pustila v sosedovem radiatorju, zavpij, če ne želiš da kdo pošiljuje tvoje volnene rokavice, odprte špranje, razmik. Orel bo razmesaril stegna.

Nosi medicinsko omarico kot poletno obleko.

Jebi se, globoko v grlu imaš očesno zrklo.

Oljno platno divje kopiči suh brizg.

Napolnjena s kazalcem, s peresi, ugrizi izmaličenih
Diamantov!

Daj mi diamante, bisere, vžgi jih v povrhnjico!

Lak na parketu! Mrtva sem. Verbalno bodo odsekali najino družinsko ime.

Vsi so prekleti ničvredneži!

Nikoli. Nikoli niso zaužili mesa ob zori.

Lovske trofeje,

pomilujem jih. Ne, studijo se mi.

Čutim elektriko. Sem elektrolit.

Spoznala sva se v blisku.

Zarodka.

Tvoj pot kot v maternici.

Vse je prenehalo.

Sezi v puščavo.

Zrnati razplod je poplavlil.

Le tovarniški rdeči prah je.

Poštar ob treh zjutraj z oglasi za gnojila

in plenarnimi sestanki politikov.

Poljub so vlažna usta. Edino

tvoj poljub je kres.

OBIČNI PETEK

Sledila sem tvojemu toplemu ušesu, medtem ko si pri odprtih vratih scal vino.

Gorel je kandelaber,

ki je natripan od

konjskega PCP-ja

lovil mrčes

in kopičil pijance,

pijane pare,

ne pare.

Zagledana v prazen pločnik

skozi kaleidoskop

iz bolšjaka

in nek ruski soundtrack

je globoko zarezal vame.

Ali bi morala ukrasti pepelnik

in ubijati pljuča,

pozirati zakomirana

vsem ščegetavcem na očeh.

Treznitev od seksa z okusom vodke

je naplavila slaščice, ki sva jih

jedla med potopom v prazen bazen,

ko si mi v glavo zabijal čelade

izgubljenih stražarjev Aten.

Iluzije so stranski produkt sanj,

njihove napake,

srečna otroštva, ki jih

idealizirajo

Neoliberalisti.

Kaj sva potem midva,

ko naju lahko povozi avtobus, ki

nikoli ne pride.

Bit hiper vesel je viljamovka

v kateri se razkrajajo črvi.

Najti bi morala pot do lune

bosa, brez vode,

v mislih, da niso koncepti,

ni materija tisto,

kar nama je dano.

Bila sva pol-bogova,

futrala sva se na pravi

vosek, na barvo scaline,

ki je prihajala iz tvojega orožja.

Splaknil si predzadnjo

Ljubezen.

Ulegel si se name in me

znova pohabil in in in

žarkost filtrov oči

me je zaslepila.

Zavese dol

jutro noter,

sivina mesta in

delovni dan.

TELE-TEKST

Dobla vsaj ducat msgov,

reprize slabih predstav iz 80's,

prihajajo še, ne zanima jih

destinacija, poraba elektrike,

noben kabel ni tako dolg,

da bi napajal radovednost

vse vsebinske praznine,

pixel nadomešča osebo,

tri pike ti dajejo upanje-

nekdo res diha.

Kam moram, da mi prodajo še zadnje tipke,

tipalk ne moreš dobit, potem mrcvariš

in nisi vegan, medtem nekdo mi je švilal v plastiko.

Od usnja boli psiha,

Prodam jo za pritlikavce, prodam jo mišim,

osvobodijo naj se sestrskih podgan,

prodam vso psiho, ki me žuli v noge.

Za kravje oči, komur ni bilo mar, da je hodil

ubijat v gozdove in pil sirotko in zbiral iglavce, ki niso

prava drevesa, sploh macesen ne.

Znebit se vsega pred zimo,

jesti sebe v gorah, da gore ne pojedo tebe.

Reči vse bo nekoč minilo, še gore bodo minile.

Mogoče tako mineš tudi ti, se zapustiš,

iztopiš iz krvne odeje vseh moralnih spon, ki so te

udirale.

Laboratorijski poizkus

nič več,

branje skozi kravje leče.

In vse kar je lepote v svetu

je zdaj v kotličku, v kotičku,

V tem svetišču fekalij, kamor si bruhal med

opazovanjem te-

lečjih stegen in zapisov časopisnih,

kamor si polagal ogromne

veke,

da si zlomil tisti

zid, da so ti odklopili strah

in lahko bivaš v kanalizaciji.

NI VSE PROTOTIP CHEERSA OZ. ZAKAJ MI GREJO LJUDJE NA 40 KM IZ PM

Kolk enga cryptic dense materiala za predelat v mojih veveričjih možganih. Še vedno pa ne vem, kako zbasat na polno lešnikov v svoja mala, disproporcionalna usta. Bom ta eksistencialni problem reševala drugač, čeprav zdaj bi bilo dobro na jesen naštudirat youtube tutorial kako narest ozimnico!

Se pravi nič novega, zoprn folk. Ne bi o tem, da sem šla zadnjič po dolgem času na kavo v mesto, s svojo long term On-relationship prijateljico, ki lahko tre moška jajca in je zraven prav ljubka. Na kave izrecno ven ne hodim, ker so itak nek mašinerajski pocl, za katerega ti potem še okroglo zaračunajo, ZWEI OJRO, Bitte. Danke. Nicht schön. In seveda si budala in nesrečnica zberem nedeljo, ko je vse, kljub temu, da se vračajo falirani študentje in novi sveži maturantje ter bogate pizde iz morja, potovanj ali pač preprosto kot smrkelj razvlečenih afterjev, nazaj v selo, no Laibach v nedeljo je nekaj takega kot Nemec na odvajalih. Doma in posrano. V glavnem, seveda je vse zaprto, tud lokali, zato zavijem na google maps žarišče Zemlje in Pekla, Bikofe. Ime samo apelira na ponujeno kvazi kavo, ki se vari iz Kolumbije. Gospod važni natakarak aka nek odcvetel solastnik in dj zelo ležerno poseda na stopnicah in se na sobni jakosti pogovarja s svojo manekensko bejbo, dolgočasno, da si želiš da bi začel nekdo metat omet vate ali da bi bil vsaj Božič, da bi ti bilo slabo od raznih popularnih jinglov. Ker seveda ne moreta zdržati odlepljena drug od drugega in od cigarete, medtem ko 2 metra naprej sediva jaz in kolegica, ki sva se po seriji nerodnih naključij pač tam znašli, se tedve leteči zaljubljeni podgani lepo načvekata, čeprav ne vem, o čem imata sploh za čvekat. Njun skupen IQ izgleda cirka tek pod 10 sekundami. In natanko 10, a 10 minut kasneje se privleče kot neka zjahana kobila ta tip in končno se začne, bi ko fe, ja bi, ne bi, od-je-bi. Ne bom omenjala vizualne sramote, polite mize, čeprav celo ni deževalo, le nekdo se je s kozarcem vode rahlo izživljal nad leseno pod-lago, artsi projektom enega izmed protegejev priljubljene cone bralcev Hegla in Appleguglašev. No in ta barmanski guru postreže, čistoča mu je kosmati produkt, sklepam, da se tudi poredko obrije in seveda, pepelnik morš pa očitno zaslužit s prisilnim delom v skladovnici. Ne vem, mogoče je bila polna luna, prihajajoča menstruacija ali pa zgolj to, da mam poln kurac folka in njihovega nonšalantnega odnosa, da sem naglas izrekla par politično nekorektnih, če to sploh še obstaja. Res polno pizdo jih imam s tem odnosom, ki ne premore nobenega rišpekta. Saj ni treba, da se omikujemo in gladimo trepalnice. Jst sem pač tm no(je)bena stranka, pa sj ti ne bom noge pojedla, lahk pa dobiš za jest mojo, če ne boš nehal s to svojo pretencioznostjo. Pa ne gre za neko naporno gostinsko delo,

ki bi se balanciralo na eni nogi. Tam predvsem vsi visijo kot pozabljeni izložbeni artikli, ki zgolj čakajo, da jim mogoče za vso zaprašenostjo uma zraste cena, ko en izusti »kok so pa res kul«. Da navežem še na dan kasnejši event — svetlobna gverila, kjer se je trlo znanih nobodies in vse te i-have-to-be-seen face, ki jih nažalost precej poznam, hvala bogu ne intimno, ker mi smrdijo že skoz obleko; vsi ti duvači so prišli gledat neke inštalacije stiropora in napetih tkanin s poezijo in svetlobne mreže, ki niso bile ravno presežek, ampak a ni lepo, da poleg gradu še kaj dogaja. Bil je res krasen septembrsko poletni večer in zastonj vino, tako da ajde naroda, djmo se nosit kot Prada plašči. Na razprodaji. Ne vem od kod vsem ta ideja, da nardiš nekaj, kar se z razstavitvijo takoj razglasi za umetnost in potem vse te opice zaplešejo in udrihajo clap clap. In od zdaj si potem s to prezenco ustvarjen junak Superkul, tudi če si boleče betonsko, Tone Dolinar iz Pivke. Naivno še vedno živim v precepu, da je kul nekdo, ki ima odnos, ki zna uživat, ki je spoštljiv, vse te jebene tradicionalne vrednote, ki so očitno okrasna institucionalna privezanost na moralistično miselnost krščanske Cerkve. Ne me jebat — jaz hodim v cerkev samo, da se shladim poleti, pa včasih kdo igra orgle pa nobenega ni in si kot ateist bližje ideji o tem, da obstaja neka višja sila. Višja sila v smislu, da je bilo zajeban spravit vse te freske na strop, ne da bi postal kripl mikelandelo stajl. Vem gre samo za deal with it, revolucije ne bom naredila, pa tud vem, da sem dovolj stara, da bi mogla presečt to miselnost. Samo, če se eni lahk obnašajo kot kreteni in tega družba dejansko ne obsoja, ker mogoče niso vandali, ki povzročajo materialno škodo, ampak bolj psihološko in socialno, ki je zapakirana v nek kvazi vizualno prijeten izdelek, zakaj bi si dopustila, da obsoja mene, ker mi gre dost stvari ponovno žargonsko na masten kurac.

Ti ljudje bi se pa po drugi strani pojedl med sabo, če bi prišlo do preskoka iz povprečnosti in izstopa iz klik, najbrž bi se tlačil v wc školjke direkt z glavo in še parkrat zaštilal. Patološka želja po pripoznavanju v očeh drugih socialnih samomorilcev ali zrcaljenje dreka. Oni pa nekaj o povezovalnosti in co-workingu in teh moranijah, medtem ko so sami tej ideji najmanj zvesti. Toliko o tem osvežilcu ljubljanskega zraka in kulturi. Očitno ta res zmaguje nad naravo, ampak narava jo bo še pošteno nabila v rit. In točno to ta družba predstavlja — anusnike, mrtvolizce. Men je dost, da je nekdo človek. Vprašanje, kje je ta stopnja, nima veze s tem ali si izrojen v svoji bolestni potrditvi in zakoličen s svojim (ne)delom. Človek je nekdo, ki ti bo v fris vrgel kepo dreka in te kasneje poljubil. Ne osebek, ki se predstavlja s svojo čičkarijo naokoli in je ves hiperproud, ko te vidi pa v mercatorju, ki je očitno nižji nivo komunikacijskega ambienta, ti pa ne more izrečt Živjo. Jebeš tako kulskost. Odpel se na kolesu domov pa se v zid zalet, da bo prišlo, tebi, v nek stik mesa z realnostjo.

MLADI IZ GAZE : MANIFEST ZA SPREME M B O

Jebi Hamas. Jebi Izrael. Jebi Fatah. Jebi ZN. Jebi UNRWA. Jebi ZDA! Mi, mladi iz Gaze, smo do sitega načrti Izraela, Hamasa, okupacije, kršitev človekovih pravic in brezbriznosti mednarodne skupnosti!

Hočemo kričati in razsuti zid tišine, krivice in brezbriznosti, kot izraelski F16 razsuvajo zvočni zid; kričati z vso močjo naših duš, da bi sprostili neznansko frustracijo, ki nas požira zaradi te pofukane situacije, v kateri živimo.

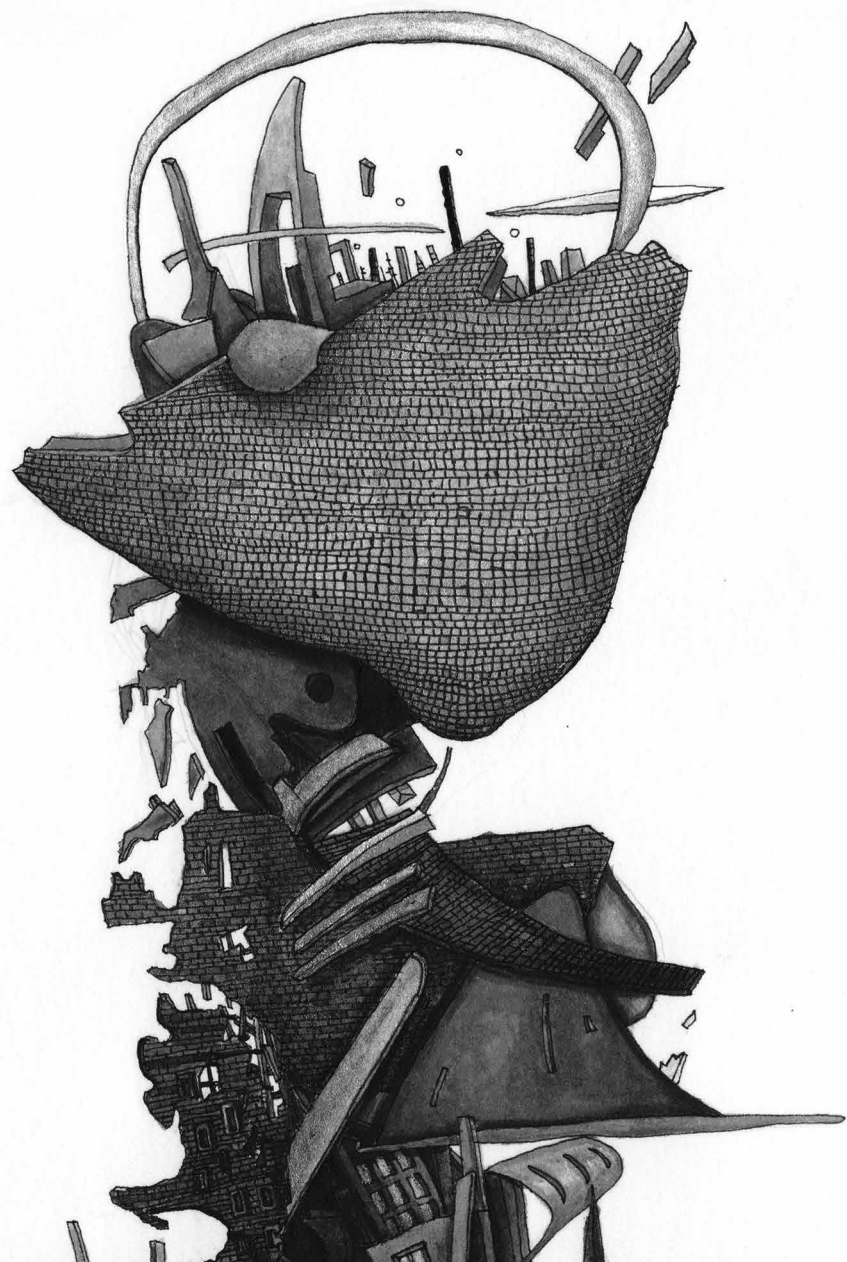
Zjebani smo od pasti tega političnega boja; zjebani črnih noči z avioni, krožečimi nad našimi domovi; zjebani nedolžnih kmetov postreljenih v varovalnem pasu medtem ko skrbijo za lastno zemljo; zjebani bradatih tipov, ki se sprehajajo naokrog s puškami in zlorablajo svoje moči, pretepajo in mečejo v zapore mlade ljudi, ki protestirajo za tisto, v kar verjamejo; zjebani zidu sramote, ki nas loči od naše dežele in nas drži zaprte na ušivi krpi zemlje; zjebani tega, da smo naslikani kot teroristi, doma narejeni fanatiki z eksplozivom v žepih in zlobo v očeh; zjebani brezbriznosti mednarodne skupnosti, tako imenovanih strokovnjakov izražanja skrbi in pisanja resolucij, toda šlev, kadar bi morali to, kar so se domenili, tudi uveljaviti; do konca zjebani življenja v temu dreku, kjer nas Izrael drži v zaporu, kjer nas Hamas pretepa in kjer nas preostali svet totalno ignorira.

V nas raste revolucija, neznansko nezadovoljstvo in frustracija, ki nas bosta uničili, če ne bomo našli načina, kako to energijo spraviti v nekaj, kar bo izzvalo status quo in nam dalo nekakšno upanje.

Komaj smo preživeli Operacijo Cast Lead, v kateri nas je Izrael zelo učinkovito zbombardiral do konca, uničil na tisoče domov in še več življenj in sanj. Med vojno smo dobili nezmotljiv občutek, da nas hoče Izrael zbrisati z obličja Zemlje. Zadnja leta je Hamas počel vse, kar je lahko, da bi nadziral naše misli, naše obnašanje in naše želje. Tu, v Gazi, nas je strah, da nas

bodo zaprli, nas zasliševali, topli, mučili, bombardirali, ubili. Ne moremo iti, kamor hočemo, reči, kar hočemo, početi, kar hočemo.

DOVOLJ! Dovolj bolečine, dovolj solza, dovolj trpljenja, dovolj nadzora, omejitev, krivičnih utemeljitev, terorja, mučenja, izgovorov, bombardiranj, noči brez spanja, mrtvih civilistov, črnih spominov, žalostne prihodnosti, srce stiskajoče sedanjosti, motene politike, fanatičnih politikov, verskega sranja, dovolj zapiranja! NEHAJTE! To ni prihodnost, ki jo hočemo! Hočemo biti svobodni. Hočemo živeti normalna življenja. Hočemo mir. Hočemo preveč?

BLAŽ IRŠIČ

PESEM BREZ REPA IN GLAVE

Vsaka zgodba potrebuje vsaj enega junaka
In vsako plesišče kopico ljudi, ki pleše.
»Pravi moški plešejo,« si rekla,
»Pravi moški ljubijo jazz,« si rekla.
S konico nosu sem se dotaknil gramofona in dejal:
»Nisem dovolj možat,
eno nogo imam krajšo,
zgrabil bi te za rit in vse pokvaril.
In tudi Bog si je privoščil napako ali dve
ena je zagotovo jazz.«
Umil sem se!
Bil sem tako čist, da bi lahko dobil žensko.
Želel pa sem si sendvič.
Tone čaka ... še dve minuti do malice.
Še en lep sončen dan,
davki izgledajo čudovito.
In jaz stojim
poleg hiše, v kateri umira neka ženska.
Šel sem stran,
tako kot ljudje to počnemo ...
Ko bi vsaj sovražili, česar ne ljubimo.
Šel sem v bar,
zdela se je to dobra ideja.
Prisedel je človek,
malo pijan,
ne preveč,
saj, če piješ preveč, te potem lahko boli glava, slabo ti je,
ne moreš uživati v hrani, ali v dolgih sprehodih v gozdu,
mi je razložil.
Ženska v sosednji hiši je še vedno umirala,
in v tistem trenutku je bila srečnejša od mene.
To je bilo obdobje, ko sem pil brez premora,
rane se mi nikakor niso celile in moji prdci so smrdeli po
smrti,
nikoli pa me ni bolela glava, užival sem v hrani,
res pa je, da sem se zelo redko odpravljal na dolge sprehode
v gozd.
Tone je odšel na malico.
Dolgo sem te samo gledal ...
Nato pa mi je Umberto Eco dejal: ...

Nekaj v italijanščini,
nisem razumel niti besede.
Poskusil bom z usnjenimi hlačami, sem si dejal
in si zamislil pogovor:
»Hej punči.«
»Hej lepotec! Kod si hodil vse moje življenje?«
»Spal sem.«
»In kaj te je prebudilo iz spanja?«
»Sanje.«
Tone je in pije.
Včasih srce reče da,
včasih srce reče ne,
včasih srce reče,
Iršič, na vsa vprašanja ni mogoče odgovoriti z da ali ne!
Tistega jutra nisem vedel ... sem se prebudil ali sem samo
odprl oči?
Uspelo mi je!
Prišla sva do vrat,
poljubljala si me po vratu,
jaz sem vmes odklepal vrata
in trgal obleko s tebe,
ti si me pobožala po licu in mi rekla:
»Spominjaš me na lana Curtisa.«
»Zakaj prekleto?«
»Imaš te žalostno zmešane oči.«
»Drek.«
Prišel sem do hlačk.
»Ian Curtis ti ga bo vtaknil« sem dejal.
»Sleci se lan.«
Odpel sem si usnjene hlače
in jih začel vleči dol.
Premaknile so se morda za centimeter.
»Drek, drek!«
»Kako naj dobim tega hudiča z riti!«
»Umr! bom devičnik!« sem kričal po sobi.
»Umr! bom v teh prekletih usnjenih hlačah.«
»Si devičnik lan?«
»Ah sranje ...«
»Pustiva vse skupaj.
Kako kaj kilogrami?
Izgledaš debela.«
»Kreten.«

»K je črka slovenskih herojev. Krjavelj, Klepec, Krpan, Kramberger ...«
»Hvala bogu, da te usnjene gate nočejo dol s tvoje riti.«
Počohal sem se po trebuhu in slovesno dejal:
»Draga, vse kar ženska potrebuje, je ljubezen, vse, kar potrebuje moški, je izbira.«
Na koncu si izbrala ti, nekoga drugega.
Lahko je začeti ljubiti, nemogoče je nehati sovražiti.
In bilo je konec še preden bi bilo kaj od tega sploh mogoče.
Spal sem 30 let, niso me prebudile sanje, bila je budilka, ime mi je Tone.
Tone je sit, namalical se je do sitega.

KRATKE PESMI ZA TISTE, KI NE MARAJO DOLGIH PESMI

DELO, SONCE, SONCE, DELO

Delo,
delo,
delo,
sončni vzhod.

SLOVENIJA

Dva milijona ljudi in en slon.

HOROSKOP

Nekateri ljudje verjamejo v horoskop.

POGOVOR S STARIM ZNANCEM

In?
Mah ...

JOAN RIVERS, KOŠARKA IN SEVEDA NEMCI

Sonce, objem, parmezan, Selma.
Ko vse to izgubiš, je čas,
da postaneš heroj
in bil bi prvi po dolgem, dolgem času.
Ustavim možgane,
odprem pivo.
Nisem bogat,
pa tudi nihče me noče ubiti,
ne danes.
Videl sem klošarja, ki se je uscal v hlače
in bilo mu je prav malo mar.
Nekaj veličastnega je vzcvetelo v svemir.
Skušal sem se zadaviti ali pa vsaj oditi in pojesti nekaj
toplega.
»Bajsi! Ti boš golman.«
Koliko src imaš v omari?
Laž.
Gonzo, si že kdaj slišal za Rusijo?
Gonzo, veš v Rusiji ...
Hišnik te je,
hišnik te je nabrisal.
Če bi se naučil zamenjati žarnico,
bi te pa vodovodar.
V redu.
Jaz imam svoj svet.
Ko vsi kričijo DA,
imam raje molk in jezo,
ko se vsi smejiijo,
sem raje bedast in pozabljen.
Ko vsi kažejo na orožje,
si mislim:
Nemci.
Nemci, Nemci, Nemci.
Nemci, Nemci, Nemci, Nemci, Nemci, Nemci, Nemci, Nemci.
Ko vsi navdušeno ploskajo,
sem dolgčas izmit iz vode.
Ko so vsi enotni,
si brundam himno Palestine.
Ko so vsi hinavski,
ljubim iskrenost.
Ko se kažejo ambicije ...
Mrtev.
O mrtvih vse dobro.
Hitler?
Fant od fare.
Nekega četrтка sta umrli Joan Rivers in slovenska košarka.
Joan prvič,

slovenska košarka ...
Pustite mi teletekst
in odidite.
ko sem čisto sam,
spet skočim v vaš svet,
po nov zavojček droge.

JAN KRMEL J

OBREČNI ZAPISI

Ob sprehodu s P. P. Pasolinijem; posvečeno nekemu novemu tipu otroka.

*Diabolični zapis — dlančni zapis —, korekturno
pronicanje kože v kri,*

prekorečje, zavetrje pred gibanjem, ob krikih
nekih vzdihov mesta, prelevenih v impulziranje motorjev —

in zrak, ki iznakazi govorni organ človeka, manj-
človeka, nekoga, ki stoji opredelitve, ne v jutru,
v točki, v sleherni vstaji zoper ustaljenost —
»*in prav je tako!*« ...

Počasno, predpočasno zlivanje listja po trumah vratov,
listne besede, v pomanjkanju dreves, *toda tovariši,*

njihova drža zanemarja pogovor! Ali nismo prav tukaj
utelesili besed? Ali niso naša telesa hodeči blodnjaki —

besednjaki —, ki hlepijo po artikulaciji? Klečanje pred
vsemogočnim infantilnim simulakrom nekega politika,

ki prevzema moč, ki se zaveda možnosti, *moči*
svojega joka, tistih birokratskih solz. In v tem
leži nenavadno in črtano seme osebnosti, site
svoje svobode, site dejanske zavesti — zavetja —,

ki se v sadističnem, v mazohističnem odprtju
tržnih kož in dihanja — tržnega dihanja! —

predaja mreženju v medmorsko medkontinentalnost.
In ta prekinitvev samoomejitve (ali *samó mejitve*, kot radi rečejo) —

odpre to možnost stalne perversije, kopičenja
zloželjnosti, kopičenja moral — odpre to možnost

stalnega prejemanja-izživljanja, to možnost, presegati
bivanje v *red* — toda red je od vselej nacističen,

z voljo po moči — svobodi? —, z voljo po stalnih
strukturah hierarhov! In sleherni hierarh

je dvosmeren tunel. V njem se zadevajo bliski
nižje- in višjeležečega. Ta konflikt prepušča

v segment malomeščanstva silno agresijo in prezir,
ki se neartikulirano zaganja v tiste z dna,
tiste »brez«, ter tiste najvišje,
ki generirajo kup perja in ga imenujejo v denar.

In kako je to neizogibno utrto v naše preskrbljene dlani!
(Da se **ta** dlan ne trese od lakote, je krivo to,
da se trese od sitosti.)

Prenasičenost z impulzi in podatki v prenosu boja na skromno
elektronsko raven, pretvorba jezika iz možnosti nepredvidljivega
v slogane! Kako ubijalsko, da je postala vulgarnost
bolj vulgarna od puhličnih fraz! Peščenjak, ki se nanese
na vsak rob mojih kosti, se prepozna v teh besedah.
V drobljenju misli in v poslavljanju — elektronskem! —
se ruši konsistentnost teh zapisov. Ter znova — v vse to

pronica neka težnja po umoru! Po umoru in po genocidu
misli, genocidu neke mase idej! Ki onesnažuje veje

korenin v zgolj te prožne liste prog, v zgolj zastekljeno
lucidno zavest! »*Shizofrenija je občutljivost,*

celovita zavest.« (Detela) — Kako je v nas, nas živalih,
prisotna ta distinkcija med žrtvijo in psom! Kakšne

apriornosti v gestah ljudi, ki izrekajo jezik v zrenje!
Kakšni odmiki licemernih kritik od konkretnih jeder del,

konkretnih jeder *ljudi!* Ta pesem, ki se upira konzumiranju,
ki kakor pleistocenski tok razpira v ploskev neko linearnost,

ni poskus prečrta trde nepazljive nuje jezikovnih orgij. Kontekst
teh črk se lastnoutripno pretvarja v zapis, to ni medij

(roka), to je enako fizičen, enako močen in konkreten
pesmotvorni organ kakor jezik! Odmik hierarhične geste

se zapiše v gmoto črk, teh krajevnih črt, teh stabilizatorjev
nakopičenih razpoloženj! Prav takšna jasna drža nanašanja

prvič zares ne drobi moči dlesni, temveč jo stopnjuje skozi
ples jezika iz-sebe-samega v neko, metastatično, truplo!

Ki se oživi z vsakim novim branjem v neko latentno gibljivo
telo! ...

.

Ta roka je v sproti nastajajoči preteklosti
*moral*a prekiniti odlaganje sledi v izogib
razkroju infantilne zavesti. Skozi pesek,
skozi prod prihajajo oči nekega novega tipa otroka:

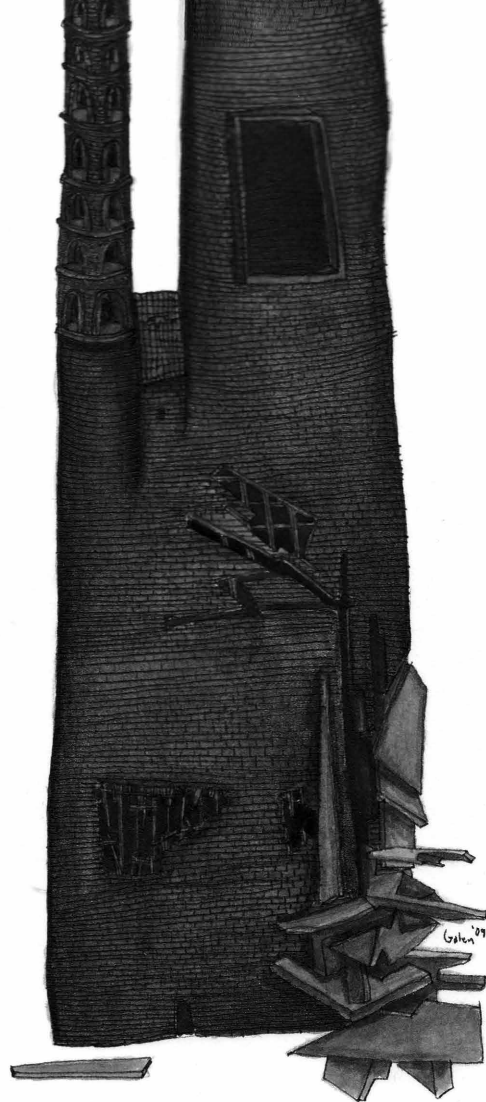
»Očka / kako da potoki ponoči / ne spijo«? (Detela)

Otrok, zakaj boš čez nekaj korakov
neizogibno že posedoval
ubijalsko moč?

SA V A GES

UTIŠAJ SE

SVET JE VČASIH BIL TIŠJI
ZDAJ IMA PREVEČ GLASOV
IN HRUP JE NENEHNA MOTNJA
MNOŽIJO SE, SO GLASNEJŠI
PREUSMERILI BODO TVOJO POZORNOST K PRIMERNEMU
IN TI POZABILI POVEDAT O SEBI
ŽIVIMO V DOBI ŠTEVILNIH STIMULACIJ
ČE SI OSREDOTOČEN SI TEŽJE DOSEGLJIV
ČE SI NEMIREN SI RAZPOLOŽLJIV
NEMIREN SI
RAZPOLOŽLJIV
HOČEŠ LASKANJE
VEDNO GA IŠČEŠ S POGLEDOM
HOČEŠ BITI DEL VSEGA IN DA JE VSE DEL TEBE
GLAVA SE TI HITRO VRTI NA KONCU HRBTENICE DOKLER NIMAŠ VEČ OBRAZA
TODA
ČE BI SVET UTIHNIL
SAMO ZA TRENUTEK
BI MORDA
ZASLIŠALI ODDALJEN RITEM MLADE JEZNE GLASBE — IN SE SESTAVILI
MORDA
ČE SMO ŽE VSE RAZSTAVILI
BI MORALI ZAČET RAZMIŠLJAT O POSTAVLJANJU VSEGA SPET SKUPAJ
UTIŠAJ SE

MATJA Ž ZO- REC

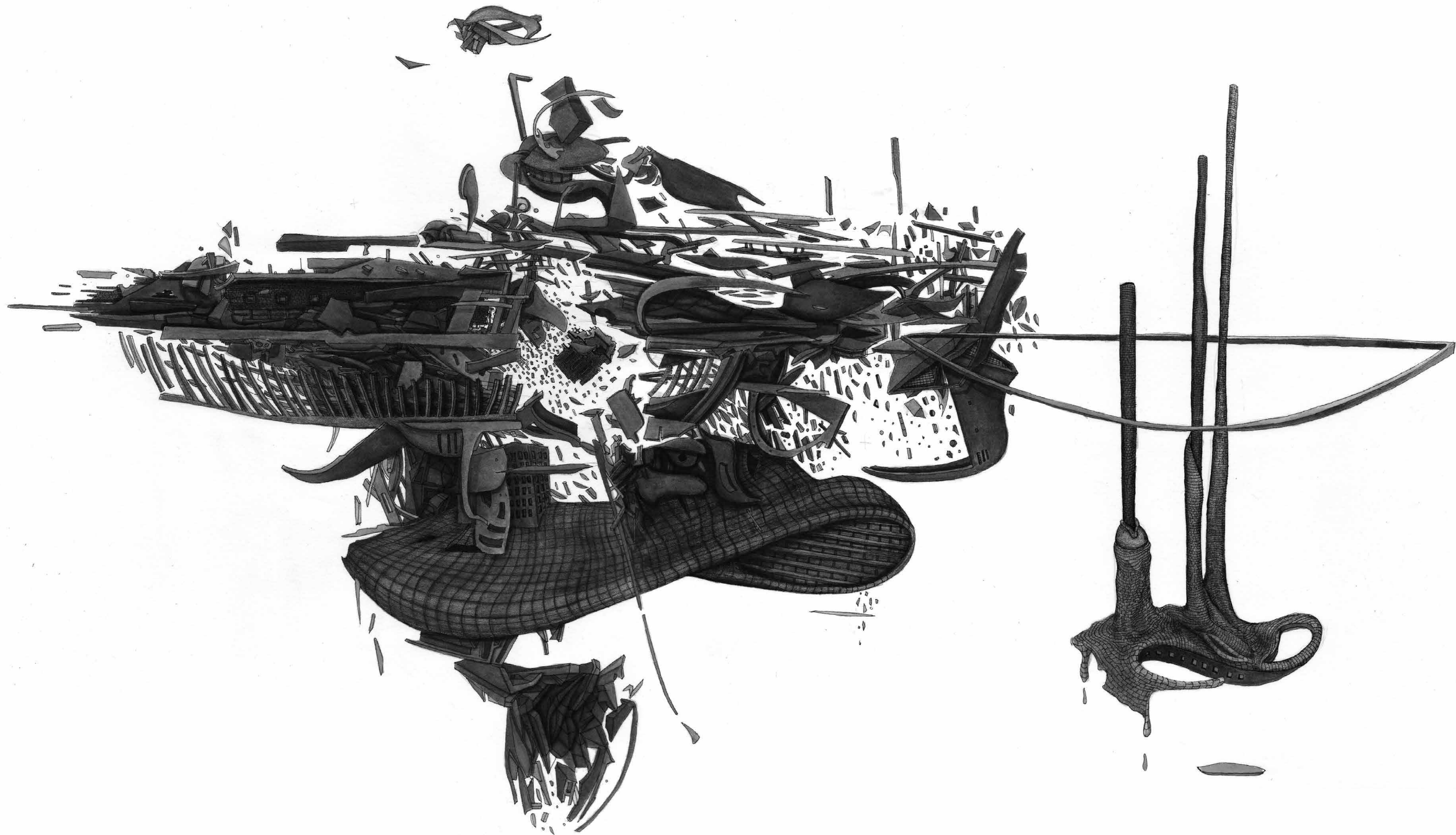
Nekje in некоč na istem oz. podobnem mestu, moralo je biti zunaj, pod velikimi pred soncem zakrivajočimi marelami, ali pa sem, nič manj neverjetno, zadnje zlepil skupaj zaradi pripovedovanja tamkaj in tedaj prisotnega, enega največjih kretenov, kar sem jih kdaj imel svojim skromnim, če ne kar zanemarljivim odlikam, na čast spoznati, ki si je bil z menoj, to priča o značaju, malce bližji kot z ostalimi in sem proti njemu nihal med osuplostjo, da je lahko sploh kdo tako neokusno zabit ter srce parajočim usmiljenjem, pripravljenim ga objeti in poljubljati, ponižati se pred njim in kriviti sebe za vse, po čemer je tako pomilovanja vredno neprebavljiv, pripovedovanja pri nekem drugem druženju, kako je poleti neko, ne vem, ali je bila dekle, prijateljica, znanka, fukačica, vse ali nič od naštetega, na vsak način hotel pripraviti do plesa in ji pri tem zlomil prst na nogi, kar sem si vedno predstavljal z brutalnim trkom nežnega in krhkega, navihano rajcajočega bosega dekliškega podplata ob težko in ostro razbrazdano betonsko stojalo za senčnike, sicer pa je tudi tokrat takrat zgodbaril o poletnih počitnicah v dvojce, smo prav tako, morda malce bolj razživeti in voljni, takšne tihe cvetke, jaz, označeni V. in le ona sedeli ter se smehljajoči se prezračevali za z raznimi napitki prekrito mizo, ne spominjam se, zakaj natanko niti kako neki naj bi se našli ali ujeli ali znašli ravno mi trije, sploh ker sta bila onadva s tem, ko drug drugega kar naprej

pošiljajoča se ne toliko v kraj in čas, kot sam prostor, od koder sta si izrila vsak svoje vstopno smerjenje v življenje, ne nujno s temi besedami, nista niti slučajno trpela in se v tej zakonski sreči denimo enkrat spričkala spricho nič krivega okna, ona ga je zaradi slabosti hotela odpret in on zaradi mraza zapret, a sta se kasneje družno zedinila v obojestranski diplomatski poslanici jebi se jebi se s skupnima fusnotama pička ti materna pička ti materna, ena od najmanj dolgočasnih paradigem med tedanjimi samimi duhamornimi brezveznostmi, npr. nekogaršnja vsesplošna počasnost kot zapoved za vsakršen premik in pregovarjaje ali s kom se bo M. čez mesec dni fukarila naslednji mesec dni itd., sem pa kakorkoli že nedvoumno prepričan, da je bilo vso govorjenje, interaktiranje kot tako takrat, nenavadna zasedba nas treh, kafični eksterier, vseskozna neizrazljiva zaljubljenčeva aritmija, ..., v resnici dialog med dvema, menoj in Živo, z V.-jem tretjo brez besed in vedenja zgolj s prisotnostjo to ali ono potrjujočo pričo, tudi če oz. prav ker sem sam ves čas, z izjemo breztežnih sprotnih pripomb, metajezikovnih, se jim reče nekje drugje, pretežno molčal, on vseskozi blebetal oz. natolceval, tupatam momentalno obmolknil, da se je zasilno skoncentriral, zadihal in repetiral za nadaljen zagon vsake toliko, in ona aktivno sodelovala ali raje kolaborirala z naracijo, razen v posebno pomenljivih, trikrat podčrtanih vrsticah, s katerimi je prevzela nit in iz nje v obzorju prejšnjih spletk spletla tako subverziven vzorec, da je skoz trgajoče dekonstruiranje prvi izviren horizont ne le preseгла, marveč ga tudi vnaprej in vnazaj scela predrugčila, brez kakršnegakoli vnanjega spreminjanja; vsem tem podobam in posluhom navkljub, ravno zaradi prispodob in prisluhov, debate med njima in mojim pasivnim, večinoma medmetnim komentiranjem, tudi če sem kdaj pa kdaj skušal povsem brezveze pametovat, toliko bolj, je bilo poglavitno, edino važno in najpomembneje izrečeno prav med nama, mano in Živo, on samega sebe poln nesrečnež pa je bil kot ogledalce, s katerega odbojem, svetlobnim zajčkom, bleščočim se navihanim krožcem, mi je slepeče dražila v iskanju izgubljajoče se ljubezni begajoče oči; pripovedoval je o kampiranju v dvoje, počitnikovanju z zgolj žensko in nikomer in ničemer drugem, kaj drugega sploh obstaja, zame vseskozi tako ali tako scela zavito v neprosojno pravljичno meglico, nejasno slutnjo, kot v blagih trzljajih sem ter tja lebdeč iz besedila iztrgan, z nekaj besedami počečkan listek pod nestanovitnimi pišnimi sunki samemu sebi odtujen spomin, od kod, zakaj, kako neki npr. vem za kulinarično specialiteto ocvrte konjske ličnice, biti tam z njo skupaj cele dneve in noči zaljubljen in ljubljen, fukati kadarkoli, kjerkoli, kakorkoli, ..., kako sta bila na morju cel teden in ves čas v šotoru, nista se premaknila iz njega (bedaka, sem mislil, zakaj potem hoditi na morje), široko režeč se, ves rdeč okoli velikih belih zob, zdi se mi, da so se rezali tudi ti,

vsak čekan posebej, je artikuliral zloge, s katerimi je po sledih samozadovoljne naslade med hahljanjem, sijanjem iz v besedilo zagledane oči in neko prisojno zadržanostjo, predzavestno sramežljivostjo, kot da zaradi nje omahuje in se ves ne razleze v eno samo nadslastno razblinitev, bebav in dovršen, kar naprej izgovarjal posamezne besede tega svojega izumetničenega nakladanja, s kretnjami in spremembo v glasu zapečatenega ponavljanja, morje, punca, šotor, skoz v šotoru, premaknila, nikamor se nisva, cel teden tam noter, ležala, ven samo na skret, čisto brez moči, proti koncu, en teden v tistem šotoru, na morju, s punco, ..., Živinem med vrstice zazrtemu poslušanju s čedalje bolj navihano pomenljivim izrazom, dopolnitvami, pripombami, mežikanjem med pred svetom skritimi sokrivci, češ midva že veva, kaj in kako je to, kot Smerdjakov ..., ter mojim zakaj takole sploh kam hodit, nima smisla, brezveze, kamor se je vsake toliko obrnila in posebno potrdila v splošnem, res je, včasih je čisto tako, ležiš ves čas in se nikamor ne premakneš, in pri čemer se je nagajivo dvoumje na njenem kurtizanskem obrazu vsakič, ko je to storila, podvojilo, potrojilo, slednjič brez presihanja razprostrto čez poglede, mežike, vzdihе, zamaskiran ples na ustnicah, lich, v mikroskopskem pripiranju vek, kot dokončna zmaga svilene pomladanske noči nad čedalje breztrudnejšim dnevom, kakor sem bil jaz sam pri sebi hkrati vse bolj na jasnem, končno osramočeno zapoznelo prepričan, da je govora pravzaprav o tem, kako v tem podjebenem šotoru nista bila zabubljena zaradi lepšega, temveč ker sta zaljubljena ves dopustni čas fukala, fukala v tistem prvem, do tega trenutka že izkušenem ljubezenskem razdobju, ko se popariš več kot vsaka žival, kot roj čebel na rožnato cvetoči češnji, vse rosnospomladanske dneve oplajajoč milijon cvetov, pelodov in pestičev v nezaobjevljivem insektoidnem gomazenju, trikrat, štirikrat, petkrat, šestkrat, ..., da čez dan izpljuneš spermo večkrat kot greš scat in še v polsnu pred pragom sanj ali že kar v njihovi sredi v v nepregleden rod razpredalčkanega logičnega labirinta razprti pred sobi, kjer je halucinacija še vedno misel, z masivno polnim detektorjem pičke kurcem kakor nenasitno sestradan pes po vsaki luknjici na vsakem vogalu vohljaš za njeno komaj pomljivo špranjo, ki se oprime, raztegne, tesni, scuza in se v njenem utesnjenem ustju pomolžeš čez vse meje, dokraja ves kot uvelo vime izsušene krave, iz katerega hočeš kar naprej iztisniti še eno zaprašeno kapljo, v ravno kar je frcala Živina čud z izvedenskimi opombami, pritrdili, dopolnili, in bolj sem se zavedal svoje pred vsem drugim idiotske zaslepljenosti, saj smo mi vsi ljudje nekakšna surspolna bitjeca, naši pimpki so zvončki, češpljice pa troblje, in se gre le za izničenje vsega umazanega in grdega v tem čistosti nevrednem lažnivem vsakdanu ter zamenjava slednjega z vrhovno dobroto, ko bo dober končno spet lep in lep vendarle znova dober, manj je bilo

gobezdanja o teh pofukanih prefukanih počitnicah (še zmerom sem odkimaval, zakaj zaradi tega sploh kam iti) in bolj so se Živini erotizirani sofizmi osamosvajali, emancipirali od diktatorskega samohvalisanja, in bolj jih je mistično kot cigaretni dim, iz v poljub našobljenih ustnic izpihan najprej v kopast curek, potem oblak, svet filtréčo meglico, motno se valečo pred zabrisanim podobjem, če zreš v svet, in se, če gledaš v meglico, motno vali ves svet, razpihovala v njega poleg, bolj sem, sploh z vsako minuto minuto, uro, dnevom, letom, postajal zaverovan, da njene besede, te čarne sestre v neskončnosti, jeziku brez mej, bolj vroče od poljubov, veljajo samo še meni, da jih zares slišim zgolj jaz, da jih edini razumem v njihovih nepreglednih hotenih in povsem nehotenih, z brezvladjem nasičenih pomenih, da sem doumel natanko to, kar je hotela povedati, ko je na retoriškem višku lahko govorila le še o sebi, njemu v obraz, meni v srce, torej um, ne da bi si pustila odvzeti užitek ob prikritih pogledih vame od strani, spontanem ujetju z očmi, kadar se je obrnila in mi zaradi vljudnosti pred oči pomolila kaj več od svojega nedosegljivo aristokratskega profila, za potrditev vegetativnega v družbi in njegovega obstoja, in me, zdi se mi, brez mežikanja kot slepec motrila v notrino očesa, za vidno sluz do intimе, v kateri se rojeva in kopiči neizrečenost, ustne so se ji razpirale v pričakovanju, zamrznila je v upu in strahu, šepetajoč razumeš? razumeš? razumeš?, hoteča skoz same misli videti še dinamiko, reakcije, misli o mislih, ..., vse v hipnem času, kolikor traja kratek stik med štirimi očesi, od najlepših obetov do najtrpkejših razočaranj razkrivala vse sreče in nesreče moje zaljubljenosti, in je rekla: jaz želim, da zna poskrbet zame. Da je izkušen in ve, kaj dela. Ne pa da ga moram učiti in mu prigovarjat. Nočem tega. Eden se mora maksimalno truditi, da drug uživa. Ampak obadva si morava znat vzeti. ... o, to je bila obsodba in pomilostitev, zavrnitev in prigovarjanje, slovo in seznanjenje, to je bila v čakanje na ljubezen izročena ponudba ter poslednja sekunda čakajoče. Leta kasneje sem okajen bleknil, da bi, če bi takrat ravnal drugače, se resnično zavzel in ne skopnel v neživo mašilo, ki se je čez svoj trenutek razlezlo globoko v kar je še ostalo od mladosti, bil danes jaz oče njenega otroka. Pred nekaj meseci mi je sporočila: zopet je povila. Nisem ji privoščil odgovora. Ker ... se je ob dodanašnjem izkustvu po brezdajni ljubezni, kakršno zdaj živim, razvozenela v cingljajoč spominski kič. Pa sem ji, ko si me je nekoč, preden sem se dolevil v izpolnjeno ljubezen, zopet le z nekaj besedami prisvojila vsega, ..., po obnovljeni, srčni in veseli korenspondenci je sledilo težko pričakovano snidenje, ko in kjer me je presunila s svojo lepoto, še bolj pa sem bil osupljen spricho vnovičnega vstajenja zaljubljenih obvez, za katere sem mislil, da so umrle pustile zgolj brazgotinasto gaz, ..., razgalil, kaj je takrat, v tistem od neživljenjskosti toščem razdobju, to zame pomenilo:

Ob duše moje prebujenji si spet se prikazala ti, kakor lepote čisti genij, privid, ki nagloma mini. Spet dviga dušo hrepenenje, nanovo mi kipi srce, v njem spet božanstvo, spet življenje, navdih, ljubezen in solze.

VESNA LIPO- NIK

a si ne želiš včasih da bi tekla
da bi tekla skozi nekaj
skrita da te nihče ne vidi
ampak
naj bodo vsi tam
da gledajo

KRIKI MANJŠEGA PRISTANIŠČA

I.

iz lesenega štrclja
poganja veja
potrpežljivo nepremičnost
smeri
dokopati se
vznemirjenje
kar snujem se zlahka obrne proti meni
iskanje kot obred
obredni obet
obed
kar prineseš v postojanko
je možnost
plovbe
ukrotitev
stene te ukrotijo?
gledati od daleč kaj videti
gledati od blizu kaj videti
zelo glasno je in zelo tiho
ko pomislim na zvok
v visoki travi
v otrplih vejah
flamingi
globoko sklonjeni nad svoje početje

II.

kako
kako se netiti kako se polotiti osi
ko se voda v vrzeli ohlaja
treba je bo malo odliti malo dodati
zdaj
ko sva vključeni v kanalizacijski sistem
me pomiri
topla ostra skala
njena zbita prevrnjena substanca
njena vremenska površina
stiska vame rdečino strjenosti
pomiri me
do oči
do rok
zajeta
kot v delitvi veselja

III.

v boleči hiši se gola modra ženska
ribjih zrkel
ne razmišlja preveč
ko pestuje eter v blazni melodiji:
stay away from heaven if you are there
turning non distance into domination

VRATA

I.

ni oken
ni vrat
samo belina
vsenaokrog

II.

vrata ki so se odprla
ne da bi jih kdo odprl
so sploh bila zaprta
so sploh bila
vrata

III.

v vseh Prostorih
vsa ostala vrata
le tu in tam
okno
skozi katerega
zapremo vase

konji
brez nog zabiti v tla

JURIJ KRAJNC

5

Bil sem čisto tiho.
Rezali so mi ude čisto po tiho.
Vem, bila je moja krivda.
Razpadam po atomih v
celoto morja.

Raztresen sem pavsod.
Sprášujem se,
zakaj sem se
spečal s to kurbo?

9

na silo

Poslušaj me, jaz sem tvoj slaven
govorec!
Poslušaj me in če ti bom začel
presedati
te bom hladnokrvno
odstranil in poiskal
nove poslušalce.
Naj se ti zdi smešno ali ne, se boš
moral smejati, drugače te
bom omamil
in smejala se bova skupaj!
Smej se, krucifiks!
Ne vem, zakaj
ti
postaja
tečno!

13

dnevi

Neskončna celota magičnih misli
me je spravila pokonci.

Božiček je prihitel v hišo skozi dimnik
in bilo je zelo nacionalno.

Zaželel sem si samo kokic in kina,
ne pa zdolgočasene patetike,
ki misli,
da se preziramo.
Ne!
To smo mi, Slovenci!

20

Ne moremo natančno določiti,
kje je meja med nama.
Zelo te imam rad in ne vem,
kdaj se bo to spremenilo.

Dandanes sva se nekako
odtujila, ampak jaz sem še zmeraj otrok.

Pred leti si bil še majhen pobič željan topline in
objema sreče.
Pridi pome, ko odrastem tudi jaz.

Ej, mislim,
da
te
ljubim.

BISTVO ONTOLOŠKE ANARHIJE

[uvodni esej v manifest in zbirko esejev z naslovom Immediatism, op. p.]

HAKIM BEY

Prevod GAŠPER TORKAR

Ker absolutno nič ne more biti predvideno s kakršnokoli resnično gotovostjo, kar se tiče »resnične narave stvari«, lahko vsi projekti (po Nietzscheju) »temeljijo samo na niču«. A vendar projekt *mora* biti že samo zato, ker se nam upira, da bi se opredelili za »nič«. Iz nič bomo nekaj naredili: vstajo, revolt proti vsemu, kar trdi: »Narava stvari je taka in taka.« Ne strinjamo se; nenaravni smo, smo manj kot nič v očeh Zakona — Božji Zakon, Naravni Zakon ali Zakon Družbe. Iz ničesar si bomo izmislili naše *vrednote* in v skladu s tem dejanjem invencije bomo živeli.

Če meditiramo o *niču*, opazimo, da, čeprav ga ne moremo de-finirati, lahko paradoksalno o njem nekaj povemo (četudi samo metaforično): zdi se, da je »kaos«. Kot starodavni mit in kot »nova znanost«; kaos je v obeh primerih bistvo našega projekta. Velika kača (Tiamat, Piton, Leviatan), Heziodov prvotni kaos, kraljuje obsežnemu dolgemu sanjanju paleolitika pred vsemi kralji, svečeniki, agenti Reda, Zgodovine, Hierarhije, Zakona. »Nič« dobiva obraz — gladko, brezpotezno jajce ali brezobličen obraz g. Hunduna, kaos-kot-nastajanje, kaos-kot-presežek, radodarno izlivanje ničesar v nekaj.

Kaos je v bistvu življenje. Ves nered, vsa divja prelivanja barv, vsa protoplazemska nujnost, vse gibanje je kaos. Iz te perspektive se Red kaže kot smrt, konec, kristalizacija, tuja tišina.

Anarhisti že leta trdijo, da »anarhija ni kaos«. Zdi se, da si še anarhizem želi nekakšnega *naravnega zakona*, notranjo in prirojeno moralnost, entelehijo ali smisel obstoja. (V tem pogledu ni nič boljši od Krščanstva, vsaj to je verjel Nietzsche, radikalen pa je samo v globini svojega *ressentimenta*.) Anar-

hizem pravi, da bi država morala biti odpravljena samo zato, da bi se namesto nje uveljavila nova, radikalnejša oblika reda. Ontološka anarhija pa temu odgovori, da nobena država ne more obstajati v kaosu; da so vse ontološke trditve zmotne razen trditev o kaosu (čeprav je ta nedoločen) in da je zato kakršnakoli ureditev nemogoča. »Kaos ni nikoli umrl.« Kakršnakoli oblika »reda«, ki se je nismo izmislili mi in je uresničili neposredno in spontano iz gole »eksistencialne svobode« za naše lastne praznovalne namene, je iluzija.

Ampak jasno je, da iluzije lahko ubijajo. Podobe kaznovanja preganjajo spanec Reda. Ontološka anarhija predlaga, da se zbudimo in si ustvarimo svoj lasten dan, četudi v senci Države, te vtikajoče se speče velikanke, čigar sanje o Redu metastazirajo v krče spektakularnega nasilja.

Edina sila, ki je dovolj pomenljiva, da olajša naše ustvarjalno dejanje, se zdi, je želja, oziroma kot bi rekel Charles Fourier: »strast«. Tako kot sta Kaos in Eros (skupaj z Zemljo in Starodavno nočjo) Heziodovi prvi božanstvi, se tudi vsak človeški podvig zgodi znotraj njunega kozmogeničnega kroga privlačnosti.

Logika strasti sledi v sklep, da so vse države nemogoče in vsi Redi iluzorni, razen tisti, ki pripadajo želji. Nobenega obstajanja, zgolj postajanje — zato je edina izvedljiva ureditev ureditev ljubezni ali »privlačnosti«. Civilizacija zgolj skriva pred sabo (za tankim statičnim platnom razuma) resnico, da je želja edina, ki ustvarja vrednote. Zato so vrednote Civilizacije utemeljene na zanikanju želje.

Kapitalizem, ki trdi, da ustvarja Red s tem, da reproducira željo, v bistvu izvira v produciranju pomankanja in se lahko reproducira zgolj v neizpolnitvi, zavrnitvi in odtujitvi. Ko

se Spektakel razgradi (kot pokvarjen program virtualne resničnosti), razkrije brezmesne kosti proizvoda. Kot tisti popotniki v irski ljudski pripovedki, ki obiščejo nadzemeljski svet in zamaknjeni v trans večerjajo navidezne nadnaravne poslastice, tako mi vstajamo v megleno zoro s pepelom v ustih.

Posameznik vs. skupina — Jaz vs. Drugi — je lažna delitev propagirana skozi medij nadzora in predvsem skozi jezik. Hermes, angel, medij je sel. Vse oblike komunikativnosti bi morale biti angelske. Jezik sam bi moral biti angelski, neka vrsta božanskega koasa, namesto tega je okužen z virusom, ki replicira sam sebe, neskončni kristal ločevanja, slovnica, ki nam preprečuje, da dokončno ubijemo boga.

Jaz in Drugi se med seboj dopolnjujeta in izpolnjujeta. Nobene absolutne kategorije ni. Nobenega Ega, nobene Družbe, ampak zgolj kaotična kompleksna mreža odnosov in »Čudni atraktor«, *privlačnost sama*, ki evocira pomen in vzorce in tok postajanja.

Iz te turbulence se vzpostavljajo vrednote. Vrednote, ki prej temeljijo na izobilju kot pomankanju (bolj darilo kot proizvod) in na sinergičnem in skupnem izboljšanju posameznika in skupine; vrednote, ki so v vseh pogledih nasprotje morale in etike Civilizacije, ker se tičejo življenja in ne smrti.

»Svoboda je psiho-kinetična večšina« in ne abstraktni pojem, proces in ne stanje, gibanje in ne oblika ureditve. Dežela mrtvih pozna ta popolni Red zaradi katerega gredo organskemu in živemu svetu od groze dlake pokonci, kar razloži, zakaj je Civilizacija zaostanka več kot na pol zaljubljena v lahkotno smrt. Od Babilona in Egipta do 20. stoletja se arhitektura moči nikakor ne more razločiti od grobnic nekropole.

Nomadizem in vstaje nam ponujajo možna modela za »vsakdanje življenje« ontološke anarhije. Kristalne popolnosti Civilizacije in Revolucije nas več ne zanimajo, ko smo jih izkusili v oblikah vojne, variacije na tisto utrujeno staro babilonsko prevaro, mit o pomanjkanju. Kot beduini smo izbrali arhitekturo kož in zemljo polno krajev izginotij. Kot komuna smo izbrali tekoč prostor praznovanja in nevarnosti raje kot ledene pustinja prizme (ali zapora) dela, ekonomije izgubljenega časa, odprtih ust nostalgije po sintetični prihodnosti.

Utopične poetike nam pomagajo spoznati naše želje. Ogle-dalo utopije nam ponuja vrsto kritične teorije, kakršne si nobena praktična politika ali sistematska filozofija ne obetava razviti. Ampak ne potrebujemo teorije, ki se omejuje zgolj na mišljenje utopije kot ne-prostora, medtem ko objokuje nezmožnost želje. Prodiranje čudovitega v vsakdanje življenje, ustvarjanje situacij, pripada »materialno-telesnemu principu« in domišljiji in živi tkanini sedanjosti.

Posameznik, ki spozna to neposrednost, lahko razširi krog

užitka do neke mere zgolj s prebuditvijo iz hipnoze »pri-kazni« (kot je Stirner imenoval vse abstrakcije); še več lahko dosežemo z »zločinom« in še več s podvajanjem jaza v spolnosti. Od Stirnerjeve »zveze avtonomnih enosti« proti Nietzschejem krogu »svobodnih duhov« in od tam do Fourierjevih »serij strasti« se spet in spet podvajamo, medtem ko se Drugi množi v erosu skupine.

Dejavnosti take skupine bodo nadomestile umetnost, kot jo mi ubogi POMO-jevci* poznamo. Brezplačna ustvarjalnost ali »igra« in izmenjava daril bosta povzročila odmiranje umetnosti kot reprodukcijo proizvoda. Dada epistemologija bo odtajila vse ločevanje in rodila jasnoviden paleolitizem, v katerem bosta življenje in lepota nerazločljiva med seboj. Umetnost je bila v tem smislu vedno zakrita in zatirana skozi celotno Visoko zgodovino, ampak ni nikoli zares izginila iz naših življenj. Moj najljubši primer je prešita odeja: spontano šivanje vzorcev značilno za nehierarhični ustvarjalni kolektiv, da naredijo unikatni, uporaben in lep predmet, ponavadi kot darilo nekomu povezanem s skupino.

Naloga imediatistične organizacije je lahko povzeta kot razširitev tega kroga. Več kot je mojega življenja iztrganega iz cikla delaj/zapravljaj/umri in vrnjeno v ekonomijo prešite odeje, večje so moje možnosti za užitek. Prekrižati načrte vampirskim institucijam je nevarno, ampak nevarnost sama je del neposredne izkušnje užitka in to dejstvo je zabeleženo v vseh uporniških trenutkih, v vseh trenutkih prebujanja, v divjih pustolovskih veseljih — prazničen aspekt vstaje, uporniška narava festivala.

Toda med osamljenim prebujanjem posameznika in sinergično anamnezo uporniške skupnosti leži cel spekter družbenih oblik z določenim potencialom za naš projekt. Nekatere ne trajajo dlje od bežnega srečanja dveh sorodnih duš, ki lahko osvobodita drug drugega v svojem kratkem in skrivnostnem srečanju; druge so lahko kot prazniki in tretje kot piratske utopije. Sicer se zdi, da nobena ne traja preveč dolgo, ampak to ni pomembno. Religije in države se bahajo s svojo trajnostjo, za kar dobro vemo, da je neumnost ... to, na kar mislijo, je *smrt*.

Ne potrebujemo »revolucionarnih« institucij. »Po revoluciji« bi še vedno prosto drseli, da bi se izognili takojšnji sklerozi politik maščevanja, namesto da bi poiskali pretirano in čudno, kar je za nas postala edina možna norma. Če podpremo ali se pridružimo določenim »revolucionarnim« gibanjem zdaj, bi bili zagotovo prvi, ki bi jih »izdali«, ko bi »prišli do moči«. Moč je navsezadnje za nas in ne za neko jebeno vodilno politično stranko.

V *The Temporary Autonomous Zone* je bila diskusija o »volji do moči kot izginotju« s poudarkom na izmikajočo se naravo in dvoumnostjo trenutka »svobode«. V sedanji seriji tekstov

(originalno predstavljeni kot Radio Sermonettes na FM postaji v New Yorku in objavljeni pod istim naslovom pri anarhističnem Libertarian Book Club) je fokus preusmerjen k ideji izvajanja ponovne pojavitve in zato k problemu organizacije. Poskus teoriziranja estetike skupine in ne sociologije ali politike je tukaj izražen kot igra za prostodušne in ne kot načrt za institucijo. Skupina kot medij ali mehanizem za odtujevanje je tukaj nadomeščena z imediatistično skupino, predano preseganju ločevanja. Tej knjigi bi lahko rekel miselni eksperiment prazničnega društva, nima višjih ambicij od tega. Predvsem se ne pretvarja, da ve, »kaj mora biti stor-jeno«. To so blodnje wannabe komisarjev in gurujev. Ne želi si privržencev, raje bi zgorela – raje žrtvovanje kot posnemanje! Pravzaprav skoraj nima želje po »dialogu« in bi raje privlačila sozarotnike kot bralce. Rada govori, ampak samo zato, ker je govor prej neka vrsta praznovanja kot pa dela. In samo omama stoji med to knjigo in tišino.

I M EDIATIZEM

HAKIM BEY

I.

Vse izkušnje so posredovane – z mehanizmi čutne zaznave, mišljenja, jezika, etc. – in vsa umetnost mediacijo zagotovo še do neke mere poveča.

II.

Toda mediacija ima več stopenj. Nekatere izkušnje (okus, vonj, seksualni užitek) so manj posredovane kot druge (branje knjige, gledanje skozi teleskop, poslušanje albuma). Nekateri mediji, predvsem umetnosti »v živo« kot so ples, gledališče, glasbeni in bardski nastopi, so manj posredovani kot drugi, npr. televizija, cedeji, virtualna resničnost. Še med mediji, ki jim rečemo »mediji«, so nekateri več in drugi manj posredovalni, glede na to kako intenzivno od tebe zahtevajo sodelovanje domišljije. Tisk in radio zahtevata več domišljije, film manj, televizija še manj in virtualna resničnost za zdaj najmanj od vseh.

III.

Vmešavanju kapitala vedno sledi nadaljno stopnjevanje mediacije v umetnosti. Reči, da je umetnost postala predmet potrošnje, pomeni, da se je zgodila mediacija ali posredovanje in da je ta vmesni člen odgovoren za »odtujitev«. Impro glasba, ki jo doma igrajo prijatelji, je manj »odtujena«, kot glasba, ki se jo igra »v živo« na koncertnih odrih ali glasba, ki je igrana z različnih medijev (MTV, YouTube ali iPod). Čeprav bi lahko rekli, da je glasba, ki jo nekdo razda zastonj ali poceni na kaseti po pošti, MANJ odtujena kot živa glasba na nekem We Are The World spektaklu ali v nočnem klubu v Las Vegasu, čeprav je slednje živa glasba, igrana prisotnemu občinstvu

(vsaj tako se zdi), medtem ko je prva posneta in jo uživajo oddaljeni in anonimni poslušalci.

IV.

Tendenca visoke tehnologije in tendenca poznega kapitalizma silita umetnost vedno globlje v ekstremne oblike mediacije. Obe širita prepad med produkcijo in porabo umetnosti z ustrezno povečano »odtujenostjo«.

V.

Z izginjevanjem mainstreama in posledično avantgarde lahko opazimo, da so bile vse naprednejše in intenzivnejše umetniške izkušnje skoraj instantno nadomeščene z mediji in so bile zato spremenjene v smeti tako kot vse ostale smeti v srhljivem svetu potrošnje. Čeprav je »trash«, ki je bil kot termin na novo definiran recimo v Baltimorju v sedemdesetih, lahko zabaven kot ironičen pristop k brezskrbni ljudski kulturi, ki obkroža in prevzema bolj nezavedne regije popularne senzibilitete in ki jo v zameno delno ustvarja Spektakel. »Trash« je bil včasih svež koncept z radikalnim potencialom, ampak do zdaj je v ruševinah postmodernizma končno začel smrdeti. Ironična igrivost končno postane nagnusna. Ali je možno hkrati BITI RESEN IN NE TREZEN? (Opomba: Nova Treznost je seveda druga plat kovanca na katerem je Nova Igrivost. Šik neopuritanizem nosi madež reakcionizma, tako kot postmodernistična filozofska ironija in obup vodita v reakcionizem. Društvo bruhanja je isto kot Društvo prenajedanja. Za dvanajstimi koraki odrekanja [anonimnih alkoholikov, op. p.] v devetdesetih je vse, kar sledi, trinajsti korak do vislic. Ironija lahko postane dolgočasna, ampak pohabljanje samega sebe ni bilo nikoli nič drugega kot brezno. Dol z igrivostjo – Dol s treznostjo.) Vse, kar je

krhko in lepo, od nadrealizma do brejkdensa konča kot krma za reklame McSmrti; petnajst minut kasneje je vsa čarobnost izžeta in umetnost sama je mrtva kot posušena kobilica. Medijski čarodeji, ki niso nič manj kot postmodernisti, so se že začeli hraniti na živosti trash-a kot mrhovinarji, ki bruhajo in potem na novo zaužijejo isto mrhovino v obsceni ekstazi samonanašalnosti. Kje je rešitev?

VI.

Prava umetnost je igra in igra je ena najmanj posredovanih izkušenj. Od tistih, ki so gojili užitek ob igri ne moremo pričakovati, da se ji odrečejo samo zato, da naredijo politični statement (tako kot v »Art Strike« ali »zatrtje brez realizacije« umetnosti, itn.). Umetnost se bo nadaljevala v bolj ali manj istem smislu, kot se bo nadaljevalo dihanje, prehranjevanje in fukanje.

VII.

Karkorkoli že, gnusi se nam skrajna odtujenost umetnosti, predvsem v »medijih« ; v reklamnih založništvih in galerijah, v snemalni »industriji«, itn. In včasih nas celo skrbi kako nas naša udeležba v umetnostih kot so pisanje, slikanje ali glasba vpleta v zoprne abstrakcije, ki ukinjajo neposredno izkustvo. Pogrešamo neposrednost igre (razlog, da smo sploh začeli ustvarjati umetnost); pogrešamo vonjave, okuse, dotike, občutek teles v gibanju.

VIII.

Računalniki, video, radio, tiskovina, sintesajzerji, faks mašine, snemalniki, fotokopirci — vse te stvari so odlične igrache, ampak strašne odvisnosti. Na koncu ugotovimo, da ne moremo iztegniti roke in se dotakniti nekoga, ki ni fizično prisoten. Ti mediji so lahko koristni za našo umetnost, ampak nas ne smejo obsesti ali stati med nami, posredovati ali nas ločevati od naše živosti/živalskosti. Nadzirati moramo medije in ne oni nas. In dobro bi bilo, da si zapomnimo določeno nadnaravno borilno veščino, ki poudarja, da je telo samo najmanj mediirano od vseh medijev.

IX

Zato kot umetniki in »kulturni delavci«, ki nimamo namena, da bi se odpovedali svojim dejavnostim znotraj izbranega medija, kljub temu od sebe zahtevamo, da se skrajno zavedamo neposrednosti, kot tudi to, da se izmojstrimo v nekaterih neposrednih načinih, da implementiramo to zavedanje v igro — neposredno (takoj) in neposredno (brez mediacije).

X.

S popolnim zavedanjem, da vsak umetniški manifest napisan te dni smrdi po isti ironiji, ki ji želi nasprotovati, kljub temu brez oklevanja (brez prevelikega premisleka) razglašamo ustanovitev »gibanja« Imediatizem. To delamo povsem brezskrbno, saj nameravamo prakticirati imediatizem na skrivaj, da se izognemo mediacijski kontaminaciji. Javno bomo nadaljevali z delom v založništvu, na radiu, tisku, glasbi, itn., toda zasebno bomo ustvarjali nekaj drugega; nekaj, kar se lahko deli svobodno, ampak nikoli uživa pasivno; nekaj, o čemer se lahko odprto debatira, ampak česar agenti odtujevanja ne bodo nikoli razumeli; nekaj, kar je brez komercialnega potenciala, ampak neprecenljivo; nekaj okultnega, ampak hkrati povsem prepleteno s samim jedrom našega vsakdanjega življenja.

XI.

Imediatizem ni gibanje v smislu estetskega programa. Zanaša se na situacijo, ne na stil ali vsebino, sporočilo ali šolo. Prevzame lahko vsako obliko ustvarjalne igre, ki se je lahko udeležita dva ali več ljudi, ki jo igrajo sami in zase, soočeni med sabo in skupaj. V tem smislu je kot družabna igra in zato lahko veljajo določena »pravila« .

XII.

Vsi opazovalci morajo hkrati biti tudi nastopajoči. Vsi stroški so razdeljeni in vsi izdelki, ki so lahko razultat igre, so tudi razdeljeni samo med sodelujočimi (ki jih lahko obdržijo ali jih poklonijo kot darila, ampak jih nikoli ne prodajo). Najboljše igre ne bodo uporabile nobenih očitnih oblik mediacije kot so fotografija, snemanje, tiskanje, itn., ampak se bodo nagibale k neposrednim tehnikam, ki obsegajo fizično prisotnost, direktno komunikacijo in čute.

XIII.

Očitna matrica za imediatizem je žur. Zato je dober obrok lahko imediatistični umetniški projekt, predvsem če vsi kuhajo in jejo. Starodavni kitajci in japonci so na meglene jesenske dni organizirali dišavne zabave, kjer je vsak gost s seboj prinesel domače dišave ali parfume. Na zabavah verižnega verza je napačnemu distihu sledila kazen v obliki kozarca vina. Prešite odeje, tableaux vivants, besedni kolaži, veseljaški rituali kot je Fourierjeva »muzejska orgija« (erotični kostumi, poze in skeči), živa glasba in ples — preteklost lahko oplenimo primernih form in domišljija jih bo priskrbela še več.

XIV.

Razlika med npr. prešito odejo devetnajstega stoletja in imediatistično prešito odejo bi ležala v zavedanju delovanja Imediatizma kot odgovor na žalosti odtujitve in »smrt umetnosti« .

XV.

Poštna umetnost sedemdesetih in zine scena osemdesetih sta bila poskusa preseganja mediacije umetnosti-kot-proizvod in sta lahko obravnavana kot prednika Imediatizma. Ampak še vedno sta ohranila mediacijsko strukturo poštnе komunikacije in kserografije in zato nista uspela preseči izolacije igralcev, ki so ostali dobesedno izven stika. Motive in odkritja teh prejšnjih gibanj želimo pripeljati do logičnega sklepa v umetnosti, ki izganja vso mediacijo in odtujevanje, kolikor je pač človeško možno.

XVI.

Poleg tega Imediatizem ni obsojen na nemoč v svetu zgolj zato, ker se izogiba publiciteti trga. »Pesniški terorizem« in »Umetniška sabotaža« sta povsem logični manifestaciji Imediatizma.

XVII.

Nenazadnje pričakujemo, da bodo dejavnosti Imediatizma v nas osvobodile obširna skladišča pozabljene moči, ki ne bo zgolj preoblikovala naših življenj skozi skrivnostno uresničitev nemediirane igre, ampak bo hkrati neizbežno povzdignila in izbruhnila in prevevala ostalo umetnost, ki jo ustvarjamo, javnejšo in bolj mediirano umetnost.

In upamo, da bosta obe rasli vedno bližje in na koncu morda postali eno.

1994

Hakim Bey (rojen Peter Lamborn Wilson, 1945 -), anarho-mistik, pesnik, pisatelj, esejist, filozof, najbolj znan po svoji monumentalni knjigi in konceptu TAZ (Temporary Autonomous Zone, 1985), kjer obravnava piratske utopije in kitajske revolucionarne tajne službe, koncepte Poetičnega terorizma in Umetniške sabotaže. Vse kar objavlja je prosto avtorskih pravic. Več o njem tukaj: www.simonsellars.com/hakim-bey-repopulating-the-temporary-autonomous-zone www.hermetic.com/bey

CHARLES

Prevod MONIKA VREČAR

BUKO W S K I

MOŽ S ČUDOVITIMI OČMI

ko smo bili otroci
je obstajala čudna hiša
vse rolete
vselej
spuščene
nikoli nismo slišali glasov
tam noter
in vrt je bil poln
bambusa
radi smo se igrali v
bambusu
pretvarjali da smo
Tarzani
(čeprav nismo imeli
Jane).
in tam je bil
ribnik
eden večjih
poln
najdebelejših zlatih rib
kar ste jih kdaj videli
in bile so
krotke.
prišle so na
površino vode
in jemale koščke
kruha
iz naših rok.

Naši starši so
nam rekli:

»nikoli se ne približujte tisti
hiši.«
in tako smo seveda
šli tja.
spraševali smo se če kdo
živi v njej.
minili so tedni in
nikoli nismo videli
nikogar.

potem smo nekega dne
slišali
glas
iz hiše
»TI OD BOGA PREKLETA
KURBA!«

bil je moški
glas.

potem se je
nenadoma
odprl
zaslon hišnih vrat
in ven je
stopil
moški.

držal je
pol litra viskija
v desnici.
imel jih je kakih
30.

v ustih je držal
cigaro,
potreben je bil
britja.
njegovi lasje so bili
divji in
nepočesani
in bil je
bos
v spodnji majici
in gatah.
ampak njegove oči
so bile
svetle.
gorele so
od svetlobe
in rekel je,
»hej, mali
gospodje,
upam, da se imate
fajn?«

potem se je
majčkeno zasmel
in odkorakal
nazaj v
hišo.

odšli smo,
šli nazaj v
vrt mojih staršev
in razmislili
o tem.

naši starši,
smo zaključili
so nas hoteli
držati stran
od tam
ker niso hoteli
da vidimo
takšnega
moža
močnega naravnega
moža
s čudovitimi
očmi.

naše starše

je bilo sram
da niso
sami kot
ta mož,
zato so hoteli
da se držimo
stran.

ampak
mi smo spet šli
k tisti hiši
in k bambusu
in h krotkim
zlatim ribicam.
še dostikrat
smo šli nazaj
v prihodnjih tednih
ampak nikoli več nismo
videli
ali slišali
moža.

rolete so bile
spuščene
kot vedno
in bilo je
tiho.

potem ko smo se
nekega dne vračali iz
šole

smo zagledali
hišo.

bila je požgana
do tal,
nič ni ostalo
od nje,
samo tleči
zviti črni
temelji
in šli smo
k ribniku
in v njem
ni bilo vode
in debele
oranžne zlate ribice
so bile mrtve

v njem,
umirale.

šli smo nazaj v
vrt mojih staršev
in se pogovorili
o tem
in odločili
da so naši starši
požgali hišo,
ubili ljudi
v njej
ubili
zlate ribice
ker je bilo vse
preveč
lepo,
celo bambusov
gozd
je zgorel.

bali so se
moža s
čudovitimi
očmi.

in
mi smo se potem
bali
da se bodo
vseskozi v življenju
dogajale
takšne stvari,
in da nihče
ni hotel
da bi bil kdo
tako močan
in lep,
da
drugi tega nikdar ne bodo
dovolili,
in da bo
mnogo ljudi
moralo umreti.

GENIALNOST MNOŽIC

v povprečnem človeškem bitju je dovolj prevaranstva nasilja
absurdnosti
da lahko z njimi oborožimo katerokoli vojsko na katerikoli dan

in najboljši morilci so tisti ki pridigajo proti umoru
in najbolje sovražijo tisti, ki pridigajo o ljubezni
in najboljši vojskovodje nenazadnje so tisti ki pridigajo o miru

tisti ki pridigajo o bogu, potrebujejo boga
tisti ki pridigajo o miru so nemirni
tisti ki pridigajo o miru nimajo ljubezni

varujte se pridigarjev
varujte se vsevednežev
varujte se tistih ki vselej berejo knjige
varujte se tistih ki ali prezirajo revščino
ali so ponosni nanjo
varujte se tistih ki hitro pohvalijo
ker potrebujejo pohvalo v zameno
varujte se tistih ki hitro cenzurirajo
bojijo se tega česar ne vedo
varujte se tistih ki nenehno iščejo množico
saj ko so sami so ničvredni
varujte se povprečnega moškega povprečne ženske
varujte se njihove ljubezni, njihova ljubezen je povprečna
išče povprečnost

a v njihovem sovraštu je genialnost
v njihovem sovraštvu je dovolj genialnosti da te ubije
da ubije kogarkoli
ker sami nočejo samote
in ne razumejo samote
bodo poskusili uničiti vse
kar se razlikuje od njih samih
nezmožni ustvarjati umetnost
ne bodo razumeli umetnosti
svoj ustvarjalni neuspeh
bodo pripisali zgolj neuspehu sveta
ker ne bodo zmožni popolnoma ljubiti
bodo verjeli da je tvoja ljubezen pomanjkljiva
in potem te bodo sovražili
in njihovo sovraštvo bo popolno

kot bleščeč diamant
kot nož
kot gora
kot tiger

kot trobelika

njihova najvišja umetnost

DINOZAVRIJA, MI

rojen tako
v to
ko se kredasti obrazi smehljajo
ko se ga. Smrt reži
ko se dvigala kvarijo
ko se politične pokrajine razkrajajo
ko fant z diplomo fila police supermarketa
ko oljnate ribe izpljunejo svoje oljnate žrtve
ko je sonce maskirano

rojeni smo tako
v to
v te previdno nore vojne
v razgled razbitih tovarniških oken praznine
v bare kjer ljudje ne govorijo več drug z drugim
v pretepe ki se končajo s streljanjem in klanjem

rojeni v to
v bolnišnice ki so tako drage da je ceneje umreti
v odvetnike ki računajo toliko da je ceneje priznati krivdo
v državo kjer so zapori polni in norišnice zaprte
v svet kjer množice povzdigujejo bedake v bogate heroje

biti rojen v to
hoditi in živeti v tem
umirati zaradi tega
obnemel zaradi tega
kastrikan
razvraten
razdedinjen

zaradi tega
preslepljen od tega
izrabljen od tega
poscan od tega
zmešan in bolan od tega
nasilen
nečloveški
od tega

srce je počrnelo
prsti segajo po grlu
po pištoli
po nožu
po bombi
prsti segajo proti neodzivnemu bogu

prsti segajo po steklenici
tableti
prašku
rojeni smo v to žalostno smrtonostnost
rojeni v šestdeset let zadolženo vlado
ki bo kmalu nezmožna plačati celo obresti tega dolga
in banke bodo gorele
denar bo neuporaben
na ulici se bodo odkrito dogajali nekaznovani umori
pištole bodo in lutajoče horde
zemlja bo neuporabna
hrana bo vse manj vračala naš vložek
nuklearna moč v oblasti mnogih
eksplozije bodo nenehno stresale zemljo

radioaktivni robotski ljudje se bodo zasledovali
bogati in izbrani bodo opazovali z vesoljskih ploščadi
Dantejev pekel bo v primerjavi s tem videti kot otroško igrišče

sonca ne bo videti in vedno bo noč
drevesa bodo umrla
vsa vegetacija bo umrla
radioaktivni ljudje bodo jedli meso radioaktivnih ljudi
morje bo zastrupljeno
jezera in reke bodo izginile
dež bo novo zlato

gnijoča človeška in živalska trupla bodo zaudarjala v temnem
vetru

zadnje preživele bodo zajele nove strašne bolezni
in vesoljske ploščadi bodo uničene od obrabe
zaradi pomankanja zalog
naravnega efekta splošnega propadanja

in najčudovitejša nikdar prej slišana tišina bo

rojeni iz tega.

sonce še vedno skrito tam
čakajoč prihodnje poglavje.

POZIV PREDSEDNIKOV PLANETA ZEMLJE

VELIMIR HLEBNIKOV

Prevod iz angleščine TIBOR HRS PANDUR

Mi sami smo Vlada Planeta Zemlje. Kar ni nobeno presenečenje. Nobenega dvoma ni o tem. Mi smo nesporni in priznani od vseh. Vaša tri leta vojne smo zrolali v eno samo školjko, strašno trobento, in zdaj govorimo in kričimo in tulimo strašno resnico: Vlada Planeta Zemlje že obstaja. Mi smo ta.

Mi sami, stoječ na kamnu nas samih in naših imen, z oceanom vaših zlih oči utripajoč vseokrog nas, smo se drznili nazvati Vlada Planeta Zemlje. Mi smo ta.

Kakšna nesramnost, bodo rekli ljudje, a mi se bomo smehljali nanje kot bogovi.

S tem razglašamo, da ne priznavamo nobenih metagospodarjev, ki se imenujejo vlade, države, očetnjave in drugih takšnih poslovnih ustanov in založb, ki so zgradili mezdne mline svoje blaginje ob triletnem slapu vašega piva in naše krvi, tokovi narejeni 1917 iz krvavih valov.

Zakrivajte si oči Vojne s popreprostenim slepilom besed o smrtni kazni, jezikate besede »domovina« in pripravljate sodne materiale za bojne linije.

Vsiii na krov! Kdo bo naš prijatelj in tovariš na tem velikem potovanju?

Slavimo tovore vlakov zvestih podanikov njene Svetosti Pomladi in njenega ljudstva, ki se kot roji čebel oklepa vlakov, ki se bodo pravkar sesuli pod težo svojega novega potnika — Miru. Vemo, da je pomlad tista, ki kliče svoje ljudstvo in jih vidi in se otožno smehlja.

Tako pravimo mi, ambasadorji in komisarji Planeta Zemlje. In ve vlade prostora, smirite se, popravite si rute na glavah in nehajte tarnati, kot da bi prisostvovali lastnemu pogrebu; nihče vas ne bo ranil. Zmožni boste uživati zaščito naših zakonov, postali boste preprosto privatna združenja z enakovrednim statusom kot društva proti svizcem, Dantejevi klubi, skupine za stranske železniške tire ali združbe za diseminacijo informacij o sodobnih napredkih stiskalnih strojev.

Obljubljamo, da se vas ne bomo dotaknili.

Naša težka naloga bo biti kretničarji na tirih, ki združujejo Preteklost in Prihodnost.

Vi kar ostanite takšni kot ste — prostovoljni dogovori med privatnimi osebami, popolnoma nepotrebni, nepomembni, dolgočasni, in togi kot zobobol v ustih stare gospe iz 17. stoletja.

Če ste tako moralne, ve vlade, zakaj potem ta žrtvovanja bogovom, zakaj smo strti v vaših čeljustih, mi vojaki in delavci? In če ste zle, kdo med nami bo dvignil prst, da bi preprečil vaše uničenje?

Obdarjeni smo z razumom, in smrt kontempliramo z enako umirjenostjo kot kmet kontemplira, če bi nadomestil svoj plug z boljšim. Vaša vlada prostora zloveščega ropanja, vaši Kralji, Cesarji in Sultani, so tako drugačni od naše skupnosti, kot se roka opice opečene od neznanega boga-ognja razlikuje od roke jezdeca, ki mirno drži uzdo obrzdane usode.

In to še ni vse. Ustanavljamo skupnost za zaščito vlad prostora

pred divjimi napadi mladih vladarjev Planeta Zemlje. In ta nov razred vam bo pristrigel ušesa.

Mladi so in nevljudni — odpustite luknje v njihovi vzgoji. Mi smo posebna vrsta orožja. Tovariši delavci, ne pritožujte se, ker sledimo posebni poti proti našemu skupnemu cilju. Vsaka vrsta orožja ima svojo obliko in svoje zakone. Mi smo arhitekti-delavci.

Naj bodo te besede povod za izziv, katerega čas je napočil:

VLADA PLANETA ZEMLJE

Katere črno zastavo nevlade je dvignila roka človeka in jo je že izmaknila roka vesolja. Kdo bo podrł ta črna sonca? Goreče barve teh črnih sonc? Sovražnik?

S pravico premoči in z uveljavljanjem naše pravice do zasedbe, Mi smo Vlada Planeta Zemlje. Mi in nihče drug.

Podpisana: V. Hlebnikov
G. Petnikov

Upam, da bo ta seznam kmalu nosil briljantna imena Majakovskega, Burliuka in Gorkega.

Osebno izkaznico za vlado zvezd.

1917

MALA ŠO L A NEOLIBERTINSTVA

sadistična miniaturoica

MATJAŽ ZOREC

OSEBE

GOSPODARJI:

IGOR, *lastnik holdinga, fuka vse in vseprek*
FRANCI, *medijski mogotec, kot Igor, le nekoliko finejši, masturbacijski tip, rajca ga laganje*
JANEZ, *politik, nasaja samo od zadaj*

HLAPEC:

POLICAJ, *pucflek*

ŽRTVE,
brezimni in brezpravni, objekt konzumacije, ne govorijo, sliši se le njihova trpnost med mučenjem

GLAS, *ženski, ala zbor, komentar, apologet etc.*

GLAS *nakuliran, poetičen, zadet, krasen ženski*: Kaj že spet počnejo naši vrli fantje?, jemljejo, kar jim je itak dano. Užitek, last, oblast nad njim in neštetimi t. i. ljudmi, ki jih je narava odbrala po svoji modri selekciji. In kako bi lahko bili zadovoljni z droščkenimi osebnimi mušicami, ne da bi njihovo božansko nehanje skonzumiralo še sveta, vesolja, snifaje zvezdni prah in sistematizirajoč metamorfoze svojih subjektivih podaljškov v neformalno suženjske drone. Pa saj jim da poleg narave tudi zgodovina svoj historični prav, produkcijski način in njegovi odvodi jim jih servirajo kot oskubljene, odrte in pečene piščančke, direkt v goltajoče ustje ...

Med fino govorjenim Glasom začjenja vzhajati premetvanje, prerivanje, vmes stoka in sope, cvili, včasih zakriči, zakolne etc., lahko da je kakšna selitev ali orgijsko sodomiziranje.

IGOR *močan, klen in globok, lep, doneč in pojoč*: Prijatelja, poln kurac mam vsega, če mi dovolita za intermeco malo pojamrat. Vsa ta neka šarada z javno blaginjo, enakostjo vseh ljudi in ne vem kakšnim neprofitnim hokus pokusom. In potlej še neprestana preseravanja s to cik cak zakonodajo, še meni počas postaja groteskna. Jebem jim mater. Hočejo svobodo in demokracijo in pravičnost? Pizda, naj mi prodajo! Jaz sem svoboda, demokracija in pravičnost.

JANEZ *tišji, nekoliko nosljajoč, tupatam z diplomatskimi pavzami med stavki, malce zadihan*: Ti bi rad vse takoj in na moč, in povem ti, kakršen poslovnež, takšen tič. (*Malo pohiti, proti koncu pasusa kot sam sebi.*) Res, če teli mali prasički nisi raztrgal in prebil rektuma. Še čreva si ji po mojem zmečkal, takoj se je skozlala. Dobro smo jo napitali. Ta brozga iz njenega gobca je imela okus po tvojem kurcu, prisežem ... (*spet prisebno*) Počasi, šefe, počasi. Bomo zrihtali v dogllednem času. Vešda smo še zmeraj, samo naj se ti tako ne mudi, bodimo konsenzualni. Saj boš ti uredil, da bodo tisti strokovnjaki zrecitirali, kako in kaj, ne Franci?

FRANCI *razpotegnjeno, pa ne razvlečeno, samozaverovano ter posmehljivo sicer, tule malo nervozno*: No, draga moja, koj vama kurac, prosim. Ne bomo še tule zdaj srali o teh pičkarjenjih, da jih jebem v pizde matrne. Ampak jaz bi si zdajle rad dal duška, hočem jebat bukvalno in osebno, intimno privatnolastninsko, kot mi pri mojem kurčevem bogu pripada, ne pa da poslušam neke nepomembne, neresnične in ko govno tečne jebice o teh nepomembnih kvasačih pokavsanih, jih bomo že zjebali. Zmeraj smo jih, zmeraj jih bomo, utihnita prosim. Ne more človek v božjem miru malo pofukavat tele nemanične individue, saj so sami zgledni (*poudari, kot v narekovajih*) ljudski vzorci? Ne pa da mi od vajinega nabijanja pada kur...

Prekine ne povsem določno grgranje, hropeče in medleče, vmes vsake toliko tudi zacvili, kot kozlanje v prazno brez česa za izbruhat.

GLAS *isti, nad agonijo, duhoven, kot ne iz tega sveta*: Izborni fatalizem nikdar ne zgreši. Komur da moč nad drugim, njemu vdahne brezmejno svobodo počet karkoli mu posuflira volja, šteje zgolj dejanje njenega nareka brez vsakršnega odreka, dreka moralčne kaste, in kategorično jo udejanjiti je edini absolutni imperativ, morala. Vrhovna dobrota, kar je dobro za vrhnjega, je dobro za vse. Hinavci brezvestni, reče se hvala!

FRANCI *nadaljuje oz. preusmeri pozornost*: No no, ti kurček mali, ti ni še noben nikoli odtrgal jezika? Kaj te zdaj skrbi, saj smo ti prežgal rano, ne boš izkrvavel. Ne mi zdaj take scene delat, saj veš, kaj te čaka.

IGOR *odobravajoče, povsem ignorira Francijevo ljubkovanje žrtve*: Stari moj, prav imaš, kar ostanimo tule pri našem svetu v malem. Ajd, Johnny, daj mi s telim štrceljčkom od jezika ... uau, topel je še in ves slinast, kako mi otrdi kurca, ko ta na brbončicah ostal okušam s svojimi ... daj me z njim pokraspaj po riti, vršiček mi s fakičem vtakni, do kamor gre ...

JANEZ *samozavestno in servilno*: Tako tako, vešda ti nikoli in nikdar ne znam in zmorem reči ne.

IGOR *sprva momljajoč, potlej vse kričečnejši*: Mmmm daaaa, prijatelj, aaahhhmmm, obvladaš ti tole nasajanje v rit, jaz in ljudstvo že vemo, mmmhhhh, ajde Franc, nastavi mi enega, da ga nabijem, ker mi bo kurac eksplodiral, če ga nimam kam vtaknit.

FRANCI *s prijateljsko uslužnostjo*: Na, stari, daj ga v tale usta, vse zobe smo izruvali in dlesni se še niso zacelile, pa

tak ljubek gobček ima pička, kot veverička. Boš videl, kot bi razdevičeval.

IGOR *čedalje bolj renči*: Jaaaaaaaaa, daj da ji ga nabijem do glasilk, mmmmm. *Slinast cmok, hrkanje, nato kontinuirano, mlasketajoče klototanje. Komaj zaznavno še oni prosojen hhhh, kot ob vase zgriževanem joku. Ob cmočku vojvoda blago zarjove, nato na fafajoči podlagi nadaljuje.* Jebem ves svet v taka brezzoba usta ... pa še res ga, ah ah ah, kuracpizda. Zategni ga, Janez, zategni, da me bo zapeklo ko prasico ... *Renčanje postopoma raste v rjovenje.* Aaaaaaaa, tako tako, kaj si to naredil. Kurac, ko znaš ti nasajat odzadi.

JANEZ *zadihan, po podlasičje*: Heh, vešda je to moj poklic, šefe.

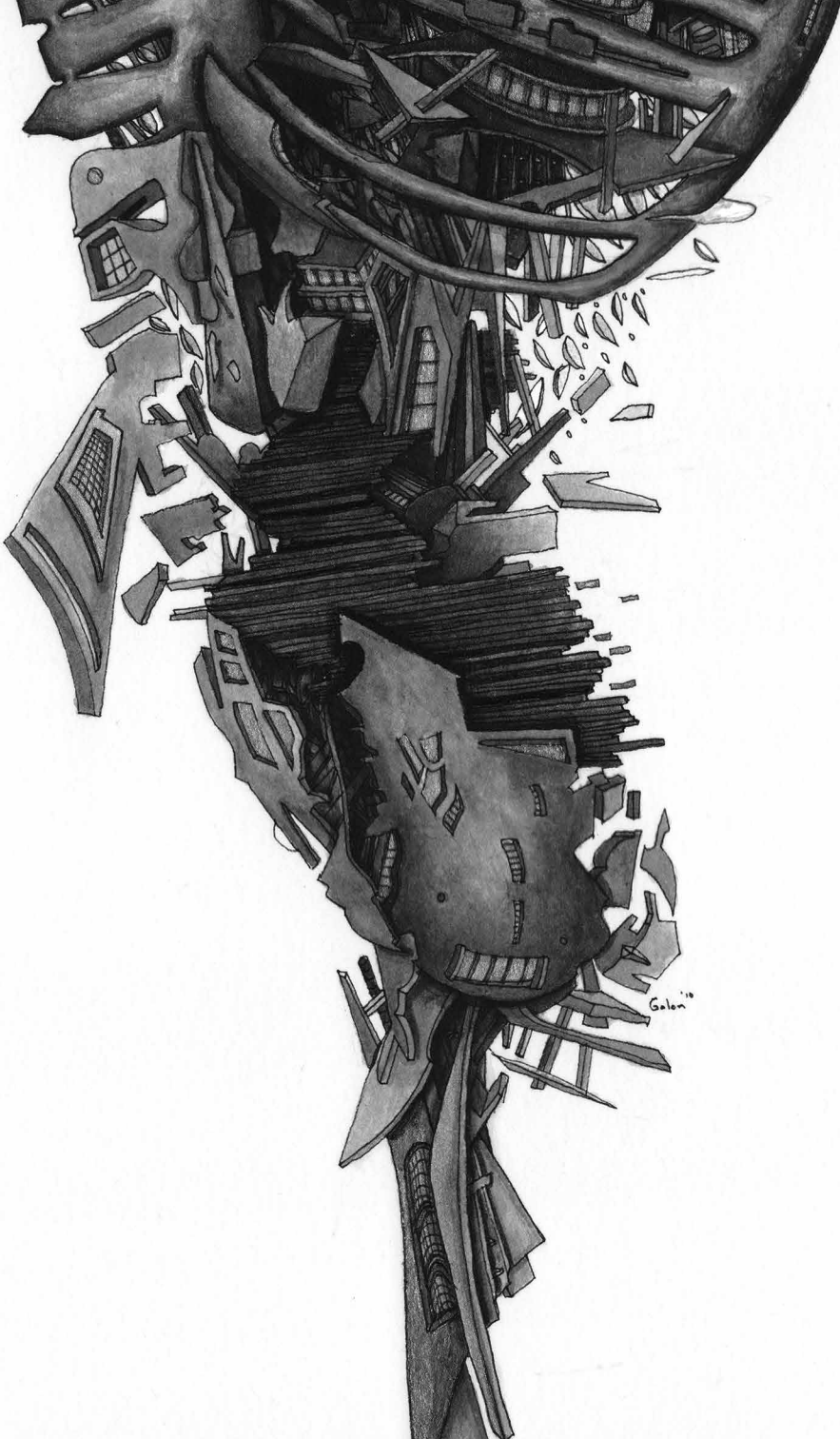
FRANCI *spet zrajcan in vzhičen, tik pred akcijo*: Fantka moja, moja danka hlipa po kurcu ko dojenček za nipla. *Velelno kriknem nekam vstran.* Ti!, upam, da ti zdajle stoji, če ne, ti ga odgriznem.

POLICAJ *klerikalno hlapčevska duša, za svoje udobje, pretepanje žene in govejo župo ob nedeljah stori vse, kar se od njega zahteva; temu primeren pohleven in brez karakterja, uslužno salutirajoč*: Javol, gospod, izvolite. Moja erekcija vam je na razpolago, takoj vam ga vtaknem v vaš blagoslovljen anus. Želite morda, da vam še prej malo zmrcvarim kakšnega iz tele ničvredne sodrge?!

IGOR *še vedno renči in še zmerom stopnjuje proti rjovjenju*: Aaaaaaaarrgggh, ti pizdunček hlapčevski, dobri moj kolaborant, boš tako prijazen in zadavil tegale ničpridnega komunista in cigana, tako pravičništvo mu seva čez ksiht, jaz mu bom medtem zažvalil in izcuzal uč. Arrrrrhgh. *Sliši se neizglasljiv gnus in bolečino, ki ju oba duši policajevo davljenje.*

POLICAJ *medtem ko davi in vtika Francu v rit, zato malo zategnjeno*: Tako, gospod moj. Dol z uporniškim sektaštvom, bando hipijevsko. Vegani hipsterski. Brezdelni južnjaki. Zakon je zakon, treba ga je upoštevati.

GLAS *isti*: Tako. Zakon velevali molk in pokoro in ubogljivost in hlapčevstvo. Zakon je hrbtna stran želje. Edini zakon je zakon želje. Želja je zakonova zakonita cipa. Njegova prepoved je željina zapoved. In našim zakonodajalcem, katerih brezmejna ustavnost je spremenljiva edinole s to ali ono priložnostno modifikacijo njihovega užitka, uzakonite želje, morajo nujno sekundirati dobri robotsko birokracijski represivci ter

njihova arepresivna idejčkasta podstat, ki vnazaj plete zdravi pameti samoumevne predpostavke. Živeli učitelji, akademiki, umetniki, pravniki, hišniki! Dol s hujskači! Slava podjetništvu!

IGOR *nekako se mu je zataknilo, ujet v nedovršno, pasje hropenje*: Pička mi materna in jebem boga v vse luknje od ušesa do popka, ne more mi prit. Kurac da me jebe, ta usta so nedofukljiva, rabim več. *Zavije žrtvi vrat, krc, kot ko se prelomi trska, tik pred njim blagi, rahlo zacviljen izdih*. Pridi sem, otrok sindikalen, da ti lomim prste, mogoče bo to dosti. *Lomljenje, hip po vsakem razlomu zverinsko kričanje*. Boš tiho, na deri se zdaj, z mojo batino v gobcu. *Dretje preide v agonijsko hropenje*.

JANEZ *oddahnjeno*: Oprosti mi, prijatelj, ko sem zaslišal, kako krasno si dovoliš delat z ljudmi, mi je ušlo. Teh par kapljic, kolikor jim imam, raztopljenih v tvojem rektumu...

IGOR *z agonijo v krču zastalega užitka*: Pizda ti materna, naj ti tekne ... aaaarrggh ... rabim nekaj več. *Revske*. Ti, Frenk, daj mi povej, kaj so se cmerile tiste babnice iz one firme, veš kire, zadnjič smo jih dopolnili.

FRANCI *prvo se pokomentira, potlej vživi*: Aaaa, najraje si ga drkam na druge, pare uboge mučene, ni boljšega ... Kaj so se cmerile ... *Oponaša*. 'Aaaa, kaj bomo zdaj, brez denarja, otroke imamo ...' Pa 'Nič ni vredno, ne človek ne delo.' 'Pokupili in prodali so nas, ko da smo živina, pa še s kravami delajo boljše ...'

IGOR *z užitkom odobrava*: Aaaaa, stari moj, kako me to zrajcuje. *V ozadju tišje Francijevo oponašanje odpuščenih delavcev*. Še daj, še daj. In ti, Janez, še ti daj. Zmisli si nekaj. Veš, kaj je dobro zame ...

JANEZ *politikantsko navdahnjen*: Veeeem. Evo ti, tule imaš tale osebek, zdrav, mlad in brezposelen, parazit vesoljnemu obstoju. *Žrtvi*. Slišiš. Tvoja eksistenca je anomalija, tumor veselja in človeštva. Zato te obsojam na neoddolžljive varčevalne ukrepe, kakršne terjajo nespremenljivi in od večnega bitja požegnani naravni zakoni. Na rezanje, s tole pravičniško žago. *Hipen hrapav poteg*. Zarežimo, prijatelji. Najprej noge, na katerih stoji. *Slovesno vikne*. Leva! *Zažaga, mesnato zamlasketa, zacedi se mišičast zdriz, toplo topotanje razcejevane krvi. Žrtev zarjovi v strašnih mukah. Skupaj z njo Igor, vse bolj uživajoč*.

IGOR *rjoveč, pa še zmerom razmeroma pri sebi*: Aaaaa, ti prijatelj, reprezentavec ljudstva, kako obvladaš, ni čudno,

da te ljubijo. Daj, daj, nadaljuj.

JANEZ: Desna! *Podobno kot malo prej, žrtev kriči medlejše, Igor svoje stopnjuje. Kratko leseno žaganje, ko pride do kosti*. Režemo dalje, roka, leva, pod komolcem. *Žrtev začenja nemočno cviliti. Vmes omedleva in se zbujajo, omedleva in zbujajo ... Žagajmo! Desna, nad komolcem. Le še mesnato zamaščeno žaganje, z Igorjevimi prihajanjem*.

FRANCI *počasi se tudi on razrajcuje*: Daj da mu lastnoročno odtrgam jajca, če ga je že preveč, ga raztelesimo, izničimo popolnoma. Hočeš, ti kurbir moj, hočeš, da mu odgriznem kurca, glej, saj mu je spontano vstal.

IGOR: Jaaaaa, prasec moj, daj mu, požri ga. *Od medlenja ne ve več, kaj točno govori. Žaganju podobno mesnato trenje, bolj grobo in ne tako ritmično ubrano, nato odtrgajoč sunek z grickastim treskom zob hkrati*.

FRANCI *sprva s polnim gobcem, sredi stavka izpljune*: Aaaaa, kako krasno je puščat kri, šprica mu ko fontana pred tvojo vilo.

IGOR *mu vendar pride, zarjove, da zaodmeva v lastno rjovljenje, vse postane ogaben, nevzdržno sluzast hrup. Hkrati se žrtev zbudi in spusti svoj poslednji, grozljiv smrten krik*: AAAAAAAAAAAAAAAAAA, prihaja mi, prihaja, prišlo je. *Zasliši se divji pljus, kot bi zlil in razlival vodo iz ogromnega ajmra. Ko preneha, Igor postane bebav. Prišlo ... to ... je investicija ... presežek ... profit ... moje ... meje ... svoboda! ... Omedli*.

GLAS *duplirajoč orgazem, nespremenjen*:

le dremuckaj dobri deček
naj te v sanjah fino meče
po deliriju svobode
kjer te srček v ritko zbode
nezavestnost te rešuje
neobhodne smrtne nuje
ki jo hočeš nočeš spleta
uživancija prekleta
vnebohoden sen razpenja
prapor večnega življenja
ki se ti vpisuje v bednem
preobsežnem nezavednem
mirno spi ta sen pravice
ploskaj tudi drugo lice
zdramljen pa dodrkan pater
si boš jebal svojo mater

FRANCI *že pošteno zrajcan*: Tako, tudi jaz bi ... *Malce panično*.
Daj Janez, pomagaj.

JANEZ *ponosen nase*: Evo, vtakni telemu štrclju od človeka kurca v njegov razbolel gobec, medtem mu bom odžagal še kar mu je ostalo. Varčujmo! Režimo! Glavo! *Žaganje po hrustancu, hkrati s fafaškim mlasketanjem*.

FRANCI *sila razpaljem, a nekaj mu manjka*: To ... to, daj, paše ko pes. Janez daj mi zdaj laži, prosim, laži mi. Kaj je največja laž pod soncem. Prosim. Laži, pizda ti materna!

JANEZ *žagajoč, rahlo zadihan deklamira, njegov glas sredi dikcije postopno preide v Glas*: ... Kljubovalno se zravna. Naj bi delavec le z lastnimi udi ustvarjal delovne tvorbe, naj bi produciral blaga kar v zraku? Mar ni delavcu dal snovi, s katero in v kateri edinole lahko utelesi svoje delo? Mar ni, ker večino družbe sestavljajo takšni nemaniči, s svojimi produkcijskimi sredstvi, s svojim bombažem in vretenom naredil neizmerno uslugo družbi, kaj šele samemu delavcu, ki ga je povrh oskrbel z življenjskimi srerstvi? Pa naj ne zaračuna usluge? ... (Marx, Kapital I: 160) *V fade out s Francijevem odobravanjem in prihajanjem v ozadju ter trganju vratnega hrustanca. Temnenje se zlije s psihodelizirano Internacionalo. Tudi ta se ne izpoje, temveč dolgo stišuje.*

Tišina. Vzpostavi jo oddaljeno, odmevajoče kričanje nešteti
žrtev.

INTO T.S.I

10 €

9 771855 1748003